

**YMPÄRISTÖTERVEYDENHUOLLON
VALVONTASUUNNITELMA**

2015 - 2019

KOUVOLAN KAUPUNKI

Päivitys vuodelle 2019

SISÄLLYSLUETTELO

sivu

1	JOHDANTO	3
2	KOUVOLAN KAUPUNGIN YMPÄRISTÖPALVELUT	3
2.1	Toimialue.....	4
2.2	Valvonnan voimavarat ja niiden jakautuminen ympäristöterveydenhuollon eri osa-alueille	4
2.3	Koulutus	9
2.4	Tietojärjestelmä.....	9
2.4.1	VATI - Ympäristöterveydenhuollon keskitetty toiminnanohjaus- ja tiedonhallintajärjestelmä	9
2.5	Viestintä	10
2.6	Laboratoriot, joihin valvonta tukeutuu.....	11
2.7	Ulkopuoliset asiantuntijat.....	11
2.8	Auditoinnit	11
3	VALVONNAN TOIMIALAT	12
3.1	Yleistä	12
3.1.1	Riskinarviointi.....	12
3.1.2	Tarkastuksen sisältö ja tarkastukseen keskimäärin käytettävä aika .	12
3.1.3	Valvontakohteiden / valvontakohdetyyppien tarkastustiheydet	13
3.2	Elintarvikevalvonta	13
3.3	Terveydensuojeluvalvonta.....	14
3.4	Tupakkalain valvonta.....	14
3.4.1	Nikotiinivalmisteiden valvonta	15
3.5	Eläinlääkintähuolto	15
3.6	Valvonnan maksullisuus.....	15
4	ERITYISTILANTEISIIN VARAUTUMINEN	17
4.1	Toiminta erityistilanteissa	17
4.2	Epidemioiden selvittäminen.....	18
4.2.1	Kunnan ruokamyrkytysten selvitystyöryhmä	18
5	SUUNNITELMAN TOTEUTUMISEN ARVIOINTI.....	18

Liite 1 Kuntien valvontaa ohjaavaa keskeistä lainsäädäntöä

Liite 2 Elintarvikevalvontasuunnitelma

Liite 3 Terveydensuojelun valvontasuunnitelma

Liite 4 Tupakkalain valvontasuunnitelma

Liite 5 Eläinlääkintähuollon valvontasuunnitelma

1 JOHDANTO

Ympäristöterveydenhuollolla tarkoitetaan yksilön ja hänen elinympäristönsä terveydensuojelua. Terveydenhuoltolain (1326/2010) 21 §:n mukaan ympäristöterveydenhuollon lakeja ovat seuraavat lait: terveydensuojelulaki (763/1994), tupakkalaki (549/2016), elintarvikelaki (23/2006) ja eläinlääkintähuoltolaki (765/2009).

Ympäristöterveydenhuollon lainsäädännön tavoitteena on varmistaa kuntalaisille turvallinen elinympäristö, jossa ei ole terveyshaittaa aiheuttavia tekijöitä. Lainsäädännössä korostetaan toiminnanharjoittajien omaa vastuuta, mutta viranomaisvalvontaa tarvitaan toiminnan ja tuotteiden määräystenmukaisuuden varmistamiseksi, toimijoiden tasapuolisen kohtelun varmistamiseksi, kuluttajansuojan turvaamiseksi sekä toimijoiden tuotantoedellytysten varmistamiseksi. Kunnan tulee laatia ja hyväksyä säännöllistä valvontaa koskeva suunnitelma siten, että valvonta on laadukasta ja terveyshaittoja ehkäisevää. Kunnan suunnitelmassa otetaan huomioon valtakunnallinen valvontaohjelma. Ympäristöterveydenhuollon valtakunnallisessa valvontaohjelmassa ohjelmakauden 2015–2019 teemaksi on valittu **valvonnan vaikuttavuus**, jota lähestytään eri tavoin. Tavoitteena on

- kohdentaa valvontaresurssit riskiperusteisesti ja tehokkaasti
- kattaa valvonnan kustannukset tehokkaammin valvontakohteilta perittävillä maksuilla
- kehittää ja hyödyntää tietojärjestelmiä
- lisätä valvonnan yleistä näkyvyyttä kaikille kuntalaisille
- ottaa käyttöön aluehallintoviraston kuntiin tekemät arviointi ja ohjauskäynnit.

Ympäristöterveydenhuollon tehtävänä on yksilöön, väestöön ja elinympäristöön kohdistuva terveyden edistäminen sekä sairauksien ja tapaturmien ehkäisy. Hyvin toimivalla ympäristöterveydenhuollolla voidaan välttää/minimoida epidemioita ja vähentää huomattavasti terveydenhuollon kuormitusta ja sairauksien aiheuttamia poissaoloja työstä. Ympäristöterveydenhuollolla voidaan ehkäistä myös epidemioiden lisäksi monia kroonisia sairauksia, jos ongelmiin puututaan ajoissa (esim. sisäilmaongelmat).

Suunnitelmaan on koottu valvontayksikön alueella suunnitelmakaudella painottuva valvonta, painopisteet ja projektit.

Ympäristöterveydenhuollon erityislainsäädäntö (terveydensuojelulaki 6 §, elintarvikelaki 48 §, tupakkalaki 84 § ja eläinlääkintähuoltolaki 10 §) edellyttää kuntia laatimaan valvontasuunnitelmat. Lisäksi suunnitelmassa on huomioitu valvontaa ohjaavien keskusvirastojen toimialakohtaiset valvontaohjelmat. Valvontaviranomaisena toimivan Kouvolan rakennus- ja ympäristölautakunnan on hyväksyttävä suunnitelma ja se toimitetaan Etelä-Suomen aluehallintovirastoon.

2 KOUVOLAN KAUPUNGIN YMPÄRISTÖPALVELUT

Ympäristöpalvelujen toiminta tapahtuu Kouvolan kaupungin rakennus- ja ympäristölautakunnan alaisena. Valvonnan keskeisenä johtajana toimii ympäristöjohtaja. Toiminta jakautuu terveysvalvontaan, eläinlääkintähuoltoon ja ympäristönsuojeluun.

litin kunta on tehnyt Kouvolan kaupungin kanssa sopimuksen ympäristöpalvelujen järjestämisestä. Sopimuksen mukaan Kouvolan kaupunki hoitaa litin kunnan ympäristöterveydenhuollon (terveysvalvonta ja eläinlääkintähuolto) ja ympäristönsuojelun lainsäädännön mukaiset, kunnalle kuuluvat tehtävät sekä erityislainsäädännöissä määrätyt tehtävät. Palvelut tuotetaan litin kunnalle laadultaan ja sisällöltään saman tasoisine kuin Kouvolan kaupungin alueella.

Terveysvalvonta huolehtii Kouvolan kaupungissa ja litin kunnassa elintarvikelain, terveydensuojelulain ja tupakkalain mukaisesta tupakkatuotteiden myynnistä ja valvonnasta sekä lääkelain mukaisesta nikotiinivalmisteiden myynnistä ja valvonnasta. Ilmanlaadun tarkkailu Pohjois-Kymenlaaksossa tapahtuu ostopalveluna.

Eläinlääkintähuolto vastaa eläinlääkintähuoltolain mukaisesta toiminnasta ja sen tehtävänä on peruseläinlääkäripalveluiden järjestäminen hyöty- ja muille kotieläimille, eläintautien vastustaminen, eläimistä saatavien elintarvikkeiden valvonta- ja tarkastustehtävät sekä eläinsuojeluvalvonta yhdessä terveysvalvonnan kanssa.

Ympäristönsuojelun tehtävänä on ympäristönsuojelulain (527/2014) mukaisesti vähentää ympäristöön kohdistuvaa kuormitusta ja estää ympäristön pilaantumista. Tavoitteena on vaikuttaa positiivisesti kaupungin ympäristön tilaan toimimalla lupa- ja ympäristöviranomaisena eri lakien määräämissä tehtävissä, kaupunkia ja seutukuntaa koskevaan suunnitteluun osallistumalla, erillisprojekteilla ja ympäristöasioista tiedottamalla sekä edistämällä kestävän kehityksen toteutumista.

Ympäristöterveydenhuollon toimintaa ohjaavat ja valvovat maa- ja metsätalousministeriö sekä sosiaali- ja terveysministeriö, Ruokavirasto (Evira, Maaseutuvirasto ja osa Maanmittauslaitoksen tietotekniikkapalvelukeskuksesta yhdistyvät 1.1.2019), Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto Valvira sekä paikallistasolla Etelä-Suomen aluehallintovirasto.

2.1 Toimialue

Toimialueeseen kuuluvat Kouvolan kaupunki ja litin kunta.

Taulukko 1. Valvontayksikön toimialueen asukasluku (Tilastokeskus).

Kunta	Asukasluku (10/2018)
Kouvola	83 330
litti	6 772
Yhteensä	90 102

2.2 Valvonnan voimavarat ja niiden jakautuminen ympäristöterveydenhuollon eri osa-alueille

Ympäristöterveydenhuollon toimintaa johtaa ympäristöterveyspäällikkö. Terveys- ja ympäristönsuojelusuunnittelija suunnittelee ja koordinoi terveysvalvonnan toimintaa ja osallistuu valvontaan. Kaupungissa on vastaava terveystarkastaja, 8 terveystarkastajaa ja 2 ympäristöterveystarkastajaa, jotka hoitavat eri painotuksin ympäristöterveydenhuollon toimialaan kuuluvia tehtäviä. Eläinlääkintähuollossa on 6 kaupungineläinlääkäriä, 1 valvontaeläinlääkäriä ja 1 vastaanottoavustajan toimi. Loma-aikajärjestelyillä huolehditaan, että henkilöstö pystyy loittamaan toisiaan välttämättömissä ja kiireellisissä tehtävissä.

Taulukko 2. Ympäristöterveydenhuollon henkilöstö

Nimi	Virkanimike	Valvonta-alue
Taru Pyötsiä	Ympäristöterveyspäällikkö	Laitosvalvonta
Tuomas Hiltunen	Terveydensuojelusuunnittelija	Terveydensuojelu, tupakkalain valvonta
Saija Lassila	Vastaava terveystarkastaja	Elintarvikevalvonta: Kuusankoski, leipomot
Anita Hanski	Terveystarkastaja	Elintarvikevalvonta: Kouvola, tuholaiset
Juha Järvinen	Terveystarkastaja	Terveydensuojelu
Mari Järvinen	Terveystarkastaja	Terveydensuojelu
Minna Lindholm	Terveystarkastaja	Talousvesi
Reija Lukkari	Terveystarkastaja	Asumisterveys
Taina Mäkelä	Terveystarkastaja	Elintarvikevalvonta: ent. Anjalankoski, Myllykoski, laitoskeittiöt (Kouvola), sijainen Terhi Ahtiainen
Vuokko Karjalainen	Terveystarkastaja	Elintarvikevalvonta: Elimäki, Korja, Jaala
Saara Leiri	Terveystarkastaja	Elintarvikevalvonta: Valkeala, laitoskeittiöt (Kouvola), sijainen Maria Hämäläinen
Piritta Lehtonen	Ympäristöterveystarkastaja	Elintarvikevalvonta: litti, talousvesi
Reijo Pesonen	Ympäristöterveystarkastaja	Asumisterveys
Hanna-Mari Luukkonen	Kaupungineläinlääkäri	eläinlääkintähuollosta vastaava eläinlääkäri
Marko Finne	Kaupungineläinlääkäri	
Matti Ollilainen	Kaupungineläinlääkäri	
Mikko Vesanen	Kaupungineläinlääkäri	
Virka auki	Kaupungineläinlääkäri	Katariina Palmu
Taina Rautell	Kaupungineläinlääkäri	litti
Laura Ölander	Valvontaeläinlääkäri	Eläinsuojelu, eläntaudit
Minna Koskela	Vastaanottoavustaja	Avustajan tehtävät yhteisvastaanotolla

Kaikki valvontasuunnitelmat on laadittu ympäristöterveydenhuollon valtakunnallisen valvontaohjelman mukaan.

Vuoden 2019 ympäristöterveydenhuollon resurssit

Elintarvikevalvonta

Vuonna 2019 elintarvikevalvontasuunnitelmassa on 755 valvontakohtetta. Ruokaviraston riskiluokituksen mukaan niihin tulisi tehdä n. 480 suunnitelmallista tarkastusta. Lisäksi, yksikön omaan arvioon perustuen, uusintatarkastuksia tehtäisiin n. 50 kpl (10-12 %).

Alkutuotantotiloja on Kouvolan ja litiin alueella n. 1000 kpl, mm. maidontuotantotiloja, hunajan- ja munantuottajia, kasvihuoneviljelijöitä ja lihantuottajia. Maidon-

tuotantotiloista 16 tilalle on tarkoitus tehdä maitohygieniatarkastus vuonna 2019. Muihin alkutuotantoryhmiin tehdään yksittäisiä tarkastuksia.

Tarkastusten lopulliseen kokonaismäärään vaikuttaa vuoden aikana tulevien ruokamyrkytys-epidemioiden, pakkokeinoprosessien ja muun suunnittelemtoman työn määrä. Asuntomessujen vaatimaa työmäärää on etukäteen vaikea arvioida, mutta todennäköisesti messut vievät noin viikon työajan.

Terveydensuojelu

Terveydensuojeluvalvontaan on valvonta-alueella käytettävissä 6,04 henkilötyövuotta, josta asumisterveysvalvontaresurssit ovat 2 htv, eläinsuojelulain mukaiset tehtävät 0,1 htv ja muun suunnittelemtoman työn osuus noin 1,05 htv (yhteensä 3,15 htv). Suunnitelmalliselle valvonnalle jää näin ollen 2,89 htv, josta talousvesiasiat ovat noin 1,1 htv (sisältää n. 140 näytteenottokertaa). Koulujen, päiväkotien sekä asumispalvelujen osuus on noin 0,5 htv ja muiden terveydensuojelun 13 §:n mukaisten kohteiden valvontaresurssi noin 1,29 htv.

Terveydensuojelulain 13 §:n ilmoitusten varaisten säännöllisen valvonnan kohteiden (muut kuin talousvesi, koulut, päiväkodit ja vanhusten asumispalvelut) tarkastusmääräksi on suunniteltu kohdetietojen perusteella 146 tarkastusta vuonna 2019. Tähän on varattu resurssia 1,29 htv. Tästä resurssista noin neljännes käytetään uimavesien valvontaan (sisältää uimarannat ja -altaat näytteen- ja tarkastuksineen). Vuodelle 2019 on suunniteltu yhteensä 210 näytteenottokertaa, joista 116 suorittaa viranhaltija ja loput ulkopuolinen asiantuntija. Myös ulkopuolisen asiantuntijan ottamat näytteet kuluttavat valvontaresurssia näytetulosten kirjaamisen ja analysoinnin takia. Näytteenottokerroilla otetaan yksi tai useampi näyte. Yhteismäärä kaikille suunnitelluille uimavesinäytteille on 340 kpl (altaat 225 kpl ja rannat 115 kpl).

Allasveden näytteenottotiheyksissä on hyödynnetty asetuksen mahdollistamaa näytemäärän vähentämistä enintään puoleen siltä osin kuin kohteen allasveden laatu sen mahdollistaa. Mikäli suunnitelmakaudella allasveden laadussa tapahtuu heikkenemistä, on näytemääriä vastaavasti lisättävä. Ilman vähennyksiä näytteenottokertoja olisi vähintään 247 kpl ja näytteitä yhteensä noin 404 kpl.

Tupakkalain valvonta

Tupakkalain valvontaan on käytettävissä n. 0,32 henkilötyövuotta. Valtakunnalliseen valvontaohjelmaan perustuvassa Kouvolan kaupungin valvontasuunnitelmassa on vuonna 2019 valvontakohteita 158, joihin on suunniteltu tehtäväksi 87 tarkastusta. Valvontakohteista 144 on tupakkatuotteiden vähittäismyyntipaikoja (sis. tukkumyynti) ja 14 ravintoloiden tupakointitiloja. Vähittäismyyntipaikoista tarkastetaan vuosittain 50 % ja tupakointitilat joka kolmas vuosi. Kouvossa ja litissä kaikki tupakointitilat tarkastettiin viimeksi vuonna 2016, jolloin ne tarkastetaan vuonna 2019. Lisäksi valvottavana on 69 nikotiinivalmisteiden myyntipaikkaa, joita tarkastetaan tupakkatuotteiden vähittäismyyntitarkastusten yhteydessä. Vuosittain nikotiinivalmisteiden myyntipaikoista tarkastetaan noin 25 %. Yhteen tupakka- ja lääkelain mukaiseen myyntipaikan tarkastukseen arvioidaan kuluvan aikaa kaksi tuntia, joten niihin tulee varata n. 0,1 htv:ttä.

Tupakkalain säännöllistä valvontaa tehdään osana kohteessa tehtävää muuta ympäristöterveydenhuollon valvontaa, elintarvike- ja terveydensuojelutarkastusten yhteydessä. Esimerkiksi elintarvikemyymälöihin ja kioskeihin tehdyn elintarvikelain mukaisen tarkastuksen yhteydessä on luontevaa valvoa myös tupakkalain perusteella tupakan myyntiä ja mainontakieltoa sekä lääkelakiin perustuen

nikotiinikorvaushoitovalmisteiden myyntiä. Terveysturvallisuuden mukaisten kohteiden tarkastusten yhteydessä voidaan samalla tarkastaa myös kohteiden tupakkalain mukaisuus.

Eläinlääkintähuolto

Eläinlääkintähuollon valvontasuunnitelman liitteessä 2 on laskettu valvontaluokituksen resurssit. Eläinlääkäripalvelujen resurssitarve on sairaskäyntien osalta laskettu niin, että yksi pieneläinkäynti kestää keskimäärin 0,5 tuntia ja hyötyeläinkäynti 2 tuntia. Terveysturvallisuustyöhön on laskettu tarvittavan 1 htp/käynti. Kohtiin 3 (eläinten terveyden valvonta) ja 4 (sivutuotevalvonta) on laskettu yhteensä tarvittavaksi resursseja 0,25 htv. Pakollisiin ja vapaaehtoihin terveysturvallisuushoitoihin kuuluvia tiloja valvonta-alueella ei ole paljon, samoin kuin ei sivutuotevalvontaaakaan.

Eläinten hyvinvoinnin valvontaan on laskettu arviona, koska tarkkaa tietoa valvontaluokituksen alueella olevista ilmoituksenvaraisista kohteista ei vielä ole saatavissa aluehallintovirastosta. Hevostallien määrä on kuitenkin huomattavasti korkeampi, kun aiemmin aluehallintovirastosta saatu tieto. Pelkästään ilmoituksenvaraisia hevostalleja arvioidaan olevan alueella n. 120 kpl. Valvontaeläinlääkärin arvio epäilyyn perustuvista eläinsuojelutarkastuksista on n. 400 tarkastusta vuodessa. Ilmoituksenvaraisten kohteiden tarkastamiseen on laskettu keskiarvona kuluva 0,75 htp/tarkastus. Sekä epäilyn perusteella tehtävien ilmoituksenvaraisten kohteiden tarkastamiseen arvioidaan kuluva yhteensä 1,5 htv. Valvontaeläinlääkärin aloittaessa työnsä eläinsuojelulain mukaisten epäilyilmoitusten määrä on kasvanut huomattavasti, eläinsuojelutarkastuksia tehdään n. 400 vuodessa. Liitteen 2 yhteenlaskettu eläinlääkintähuollon resurssitarve terveydenhuollon, eläinlääkäripalvelujen, eläinten terveyden ja hyvinvoinnin osalta on näin laskettuna 9,7 htv. Eläinlääkintähuollon resurssit ovat 7,4 htv. Käytettävissä olevat resurssit ovat näin ollen 2,3 htv pienemmät kuin eläinlääkäripalvelujen ja valvonnan laskettu resurssitarve. Tämä johtuu siitä, että resurssien laskemiseen on käytetty samaa henkilötyövuoden määritelmää kuin muualla ympäristöterveydenhuollon valvonnassa. Täällä yhden henkilötyövuoden katsotaan sisältävän 220 työpäivää ja työpäivän sisältävän 7,5 tuntia. Päivystysaikana tehty työ ei näin ollen sisälly henkilöresursseihin, lisäksi eläinlääkärit tekevät välillä pidempää työpäivää kuin 7,5 tuntia.

Yhteenvedon voidaan todeta, että Kouvolan ja Iitin alueen eläinlääkintähuollon resurssit ovat riittävät eläinlääkäripalvelujen hoitamiseen. Ongelmana eläinlääkäripalvelujen järjestämisessä on aiemmin ollut varsinkin praktiikkatöiden epätasainen jakautuminen eläinlääkäreiden kesken. Yhteisvastaanotolle siirtymisen myötä työ määrä on tasaantunut eläinlääkäreiden kesken. Valvontaeläinlääkärin viran täyttäminen on auttanut varsinkin eläinsuojelulain mukaisten valvontatehtävien hoitamisesta ja helpottanut näin osaltaan muiden eläinlääkäreiden työtaakkaa. Resurssitarpeen kartoituksen mukaan eläinten hyvinvoinnin valvonnassa näyttäisi olevan 0,5 htv:n vajaus. Kun valvontaeläinlääkäri aloitti työnsä, eläinsuojeluvälön epäilyilmoitusten määrä kasvoi huomattavasti. Tällä hetkellä kaikkia ilmoituksenvaraisia kohteita ei pystytä tarkastamaan kerran vuodessa. Valvontaeläinlääkärin työaika on mennyt pääosin epäilyyn perustuviin eläinsuojelutarkastuksiin ja niiden uusintatarkastuksiin.

Yhteenveto resursseista

Elintarvikevalvonnan osalta suunnitelman arvioidaan toteutuvan Ruokaviraston ohjeistuksen mukaisesti. Elintarvikevalvonnan yhteydessä tehtävän tupakkalain

mukaisen valvonnan arvioidaan toteutuvan suunnitelman mukaisesti. Samoin arvioidaan terveydensuojelun valvontasuunnitelmien toteutuvan. Tarkastusaikoihin ei kuitenkaan ole laskettu matkoihin kuluvaan aikaan, jonka on Kouvolan ja litiin alueella arvioitu olevan keskimäärin puolesta tunnista tuntiin tarkastusta kohti. Suunnitelmallisia elintarvikevalvonnan ja terveydensuojelun tarkastuksia on suunniteltu vuodelle 2019 yhteensä 734. Tarkastusmatkoihin tulisi siis varata yhteensä aikaa n. 0,2-0,5 htv.

Suunnitelmissa on huomioitu vain suunnitelmallinen valvonta. Niihin ei ole laskettu mukaan suunnittelematonta työtä. Valtakunnallisen ympäristöterveydenhuollon valvontaohjelman mukaan kokonaistyöpanostarve (suunniteltu ja suunnittelematon työ) on tavallisesti 1,5-2 kertaa alueella sijaitsevien kohteiden tarkastuksiin tarvittava aika. Kokonaistyöpanos on siis 1,5-2 kertaa suurempi kuin suunnitelmalliseen valvontaan käytetty aika. Suunnitelman toteuma riippuu suurelta osin suunnittelemattoman työn määrästä, jota ei voi tarkkaan arvioida etukäteen.

Ympäristöterveydenhuollon painopistealueet vuonna 2019:

Ympäristöterveydenhuolto

- Mahdollinen siirtyminen maakuntahallintoon 1.1.2021
 - o Siirtymisvalmistelujen vaatimaa työn määrää tulee lisääntymään nykyisestä
 - o Kymenlaakson valvontayksiköiden (Kouvola, Kotka ja Hamina) toimintatapojen yhtenäistämisen aloittaminen
- VATI:n (Ympäristöterveydenhuollon keskitetty toiminnanohjaus- ja tiedonhallintajärjestelmä) käyttöönotto
- Ympäristöterveydenhuollon laadunhallintajärjestelmä LaatuNetin käyttöönotto

Elintarvikevalvonta

- Alkutuotannon elintarvikevalvonnan vakiinnuttaminen
- Oiva-rivi 13.5:n tarkastaminen
- Ruokaviraston monivuotisen kansallisen valvontasuunnitelman painopisteiden toteuttaminen mahdollisuuksien mukaan

Terveydensuojelu

- Talousvesi
 - Valvontatutkimusohjelman päivittäminen
- Kauneushoitola tai muu ihonkäsittely
 - Ihon läpäisevien toimintojen valvominen (esim. tatuointi, kuppaus)
- Terveystieteiden olojen valvonta
 - Laadukkaat sisäilmaselvitykset:
 - Edistetään ulkopuolisten asiantuntijoiden hyödyntämistä sisäilmaselvityksissä (koulut, päiväkodit ja yksityiset asunnot)
 - Koulujen yhteistarkastukset eri tahojen kanssa
 - Koulu- ja päiväkotirakennusten sisäilma-asioiden haltuunotto
- Sidosryhmät
 - Terveydensuojelun huomioiminen suunnittelussa ja päätöksenteossa (kaava, ympäristölupa jne.)

Tupakkalaki

- Tupakointikiellot ja -rajoitukset
 - Ravintoloiden tupakointitilat
 - tilojen ja ilmanvaihtolaitteiston toimivuus ja huolto, omavalvontavelvoitteiden toteutuminen
- Tupakkalain alaisten tuotteiden myynti ja markkinointi
 - Erikoisliikkeet sekä vähittäismyyntipakkaukset
 - erikoisliikkeiden sähkösavukelaitteet ja niissä käytettävät nesteet (nikotiinilliset ja nikotiinittomat) sekä poltettavat kasviperäiset tuotteet (esim. yrttisavukkeet ja vesipiipputupakat)
 - uudessa tupakkalaissa yksityiskohtaisesti säädellyt vähittäismyyntipakkausten merkinnät

Eläinlääkintähuolto

- AVI-kohtainen painopiste
 - AVI valitsee valvontasuunnitelmien toteutumisen perusteella painopisteen, johon valvontaa suunnataan AVI:n määrittelemällä tavalla. Tarvittaessa valvontaeläinlääkäri osallistuu ko. valvontaan.
- Eläintautivalmius ja tautitapausten torjunta maakunnissa: asian esilläpito valmisteluryhmissä ja tehokkaan tautitorjunnan varmistaminen
 - Maakuntavalmisteluun liittyvissä keskusteluissa muistutetaan eläintautivalmiudesta ja tautitapausten torjunnasta
- Siipikarjan salmonellavalvonta: toteutuman parantaminen. Syiden analysointi ja toimenpiteet
 - Pakolliseen salmonellavalvontaan kuuluvia tiloja kartoitetaan lisää ja kaikki valvontaan kuuluvat tilat pyritään tarkastamaan. Avuksi voidaan käyttää KUTI-järjestelmän alkutuotanto-rekisteriä.

2.3 Koulutus

Kaupunki on varautunut kouluttamaan henkilökuntaa erilaisissa koulutustilaisuuksissa. Henkilöstön jatkuvalla ja monipuolisella kouluttautumisella on keskeinen merkitys valvontasuunnitelman suunnittelun, toteutuksen ja kehittämisen kannalta. Vuosittain laaditaan koulutuskalenteri sekä terveystarkastukseen että eläinlääkintähuoltoon. Koulutusten toteutumisesta seurataan niin, että jokainen henkilö saa riittävästi ammatillista täydennyskoulutusta. Työnjaosta johtuen koulutusta on pystytty paremmin suuntaamaan erikoistumisen mukaan.

2.4 Tietojärjestelmä

2.4.1 VATI - Ympäristöterveydenhuollon keskitetty toiminnanohjaus- ja tiedonhallintajärjestelmä

Ympäristöterveydenhuollon keskitetty toiminnanohjaus- ja tiedonhallintajärjestelmä VATI otetaan käyttöön vuoden 2019 alussa. VATI on tietovarasto ja käyttöliittymä, joka kattaa ympäristöterveydenhuoltoon kuuluvat terveydensuojelulain, elintarvikelain ja tupakkalain mukaiset tehtävät. VATI:ssa hallinnoidaan mm. valvontakohteita, -toimenpiteitä ja -suunnitelmia sekä tehdään näihin liittyvää seurantaa, raportointia ja kehittämistä. VATI korvaa nykyisen keskitetyn valvontatietovarasto KUTI-YHTI:n sekä sen käyttöliittyminä toimineet kuntajärjestelmät, kuten Kouvolassa käytössä olleen Digian Tarkastaja-ohjelman. VATI:ssa hyödynnetään aiempien järjestelmien tietovarastoja (kohde- ja valvontatietoja) sekä ominaisuuksia kuten esim. analyysitiedonsiirtopalvelua. Hanke on

STM:n, MMM:n, Valviran ja Ruokaviraston yhteinen ja se toteutetaan yhteistyössä valvontayksiköiden kanssa.

Valvontakohteet on Kouvolassa aiemmin kirjattu Digian Tarkastaja-ohjelmaan. Ohjelman käyttö päättyy valvontakirjausten osalta vuoden 2018 lopussa, mutta ohjelmaa käytetään laskutukseen siihen asti, kunnes laskutus VATI:n kautta saadaan toimimaan.

Uusi järjestelmä otetaan käyttöön tammikuussa ja järjestelmään on luvassa päivityksiä myöhemmin keväällä. Vuoden 2019 aikana uuteen järjestelmään siirtyminen aiheuttaa kohdetietojen päivittämistä ja mahdollisesti uudelleen järjestelmistä. Myös koulutusta uuden järjestelmän käyttöön on luvassa ensimmäisellä vuosineljänneksellä.

Uudet valvontakohteet tulevat ympäristöterveydenhuollon tietoon pääosin yrittäjien ottaessa yhteyttä joko puhelimitse, sähköpostitse tai asioiden henkilökohtaisesti ympäristöpalvelujen toimistossa. Tietoja saadaan myös rakennusvalvontaviranomaiselta ja poliisilta. Uusien yritysten perustamista tarkkaillaan myös aktiivisesti lehti-ilmoituksia seuraamalla. Valvontakohteita koskevat asiakirjat arkistoidaan terveysturvallisuuden toimitiloissa.

Kouvolan kaupungineläinlääkäreillä on potilasohjelmina käytössä KliniQ-praktiikkaohjelma (yhteisvastaanotolla) tai Elo-ohjelma. Yhteisvastaanotolla KliniQ-praktiikkaohjelma pitää sisällään myös yhteisen ajanvarausjärjestelmän.

2.5 Viestintä

Julkisuuslaki (621/1999) painottaa viranomaisen velvollisuutta tiedottaa toiminnastaan. Kunnan velvollisuudesta tiedottaa säädetään terveydensuojelulain 6 §:ssä ja elintarvikelain 33 §:ssä. Ympäristöterveydenhuolto tiedottaa valvontatoiminnastaan sekä ohjaa ja neuvoo paikallisia yrityksiä ja muita yhteistyötahoja lainsäädännössä annettujen vaatimusten noudattamisessa sekä elinympäristön terveellisyyden ja turvallisuuden turvaamisessa. Viestinnän osa-alueita ovat asiakaspalvelu, kohderyhmien opastus ja kouluttaminen sekä tiedottaminen eri keinoin ja eri tilanteissa. Viestinnän kohderyhmiä ovat kuntalaiset, elinkeinonharjoittajat, toiset viranomaiset ja muut asiakkaat.

Toiminnanharjoittajille ja valvontakohteille jaetaan jatkuvasti tietoa mm. lainsäädännön muutoksista ja tuotteiden vaatimustenmukaisuutta koskevista asioista tarkastuskäyntien yhteydessä. Normaaliajan erityistilanteita ja poikkeusoloja koskevat tiedotusohjeet ovat valmiussuunnitelmassa.

Elintarvikkeiden tai talousveden aiheuttamista ja muista vaaratilanteista ja toimenpiteistä niiden torjumiseksi on varauduttu tiedottamaan tiedotusvälineiden kautta kuntalaisille.

Kaupungin ympäristöterveydenhuollon verkkosivuilta on saatavissa yleistä tietoa sekä ohjeita ja lomakkeita <http://www.kouvola.fi>: (Asuminen ja ympäristö, Ympäristöpalvelut).

Kuntalaisilla ja yhteistyötahoilla on ollut vuodesta 2015 lähtien mahdollisuus antaa palautetta terveysturvallisuudesta webropol-kyselyn kautta. Linkki kyselyyn on avoin kaikille. Palautekyselyä jatketaan vuonna 2019.

Palautteet käydään läpi säännöllisin väliajoin ja niihin reagoidaan mahdollisuuksien mukaan.

Linkki kyselyyn: www.kouvola.fi/terveysvalvonnanpalaute.

Alkuvuodesta 2017 on eläinlääkintähuollon nettisivuilla ollut webropol-palautekysely eläinlääkäripalveluista. Kertynyt palaute on koottu ja käsitelty 2-3 kertaa vuodessa. Tarvittaessa palautetta on käsitelty esimiesten ja/tai eläinlääkäreiden kesken ja palaute otetaan mahdollisuuksien mukaan huomioon palvelujen kehittämisessä.

Linkki kyselyyn löytyy osoitteesta:

www.kouvola.fi/index/asuminenjaymparisto/ymparistopalvelut/elainlaakintahuoltojaoelainsuojelu.html

2.6 Laboratoriot, joihin valvonta tukeutuu

Elintarvikelaki ja terveydensuojelulaki edellyttävät, että valvontasuunnitelmassa on esitettävä hyväksytyt laboratoriot, joihin valvonta tukeutuu.

Viranomaisvalvontaa varten otetut näytteet toimitetaan pääsääntöisesti Kouvossa sijaitsevaan Kymen Ympäristölaboratorio Oy:hyn, joka on Ruokaviraston viranomaisnäytteitä tutkimaan hyväksymä laboratorio. Tarvittaessa näytteitä lähetetään edelleen tutkittavaksi toisiin laboratorioihin. Myös valvontakohteiden itse ottamat näytteet tutkitaan yleensä em. laboratoriossa.

Kouvolan kaupungin ympäristöpalveluilla ja Kymen Ympäristölaboratorio Oy:llä on palvelusopimus laboratoriopalveluiden saatavuudesta myös iltaisin ja viikonloppuisin erityistilanteiden varalta.

2.7 Ulkopuoliset asiantuntijat

Ulkopuolisia asiantuntijoita käytetään vähän, pääasiassa uimavesinäytteenottoon, sisäilmaselvityksiin ja ilmanlaadunseurantaan.

2.8 Auditoinnit

Etelä-Suomen aluehallintovirasto teki Kouvolan ympäristöterveydenhuoltoon arviointi- ja ohjauksen vuoden 2015 lopussa. Käynnistä saadun palautteen jälkeen tupakkavalvontaa on tarkennettu, mm. tekemällä Valviran valvontaohjeesta oma tarkastuslomake. Tupakkalain valvonnan ohjeistusta tarkennettiin vielä alkuvuonna 2017. Maksutaksa todettiin käynnillä matalaksi ja täten taksan päivityksessä keväällä 2016 tarkastusmaksuja korotettiin. Viimeksi taksaa on päivitetty marraskuussa 2016. Lisäksi tarkastuksiin käytettävä aika kirjataan aiempaa tarkemmin VATI:in. Aluehallintovirasto pyysi arviointi- ja ohjauksen liittyen joulukuussa 2017 lisäselvityksen siitä, mihin mennessä ja millä keinoin Kouvolan kaupungin ympäristöpalvelut aikoo saada vesiosuuskuntien talousveden valvonnan lainmukaisiksi kaikilta osin. Selvitys toimitettiin aluehallintovirastoon tammikuussa 2018.

LaatuNet

Kouvolan ympäristöterveydenhuollossa on marraskuussa 2018 otettu käyttöön EnviroVetin ympäristöterveydenhuollon laadunhallintajärjestelmä LaatuNet. Sen tarkoituksena on korvata käytössä oleva elintarvikevalvonnan laatujärjestelmä, yhdenmukaistaa laatua ja helpottaa sekä arkityötä että laadunhallintaa. LaatuNetiin on koottu kaikki tällä hetkellä käytössä olevat valtakunnalliset oppaat,

ohjeet, lomakkeet ja muut toimintaa ohjaavat asiakirjat ja nettisivut. LaatuNetiin on tarkoitus lisätä Kouvolan omia lomakkeita ja toimintaohjeita.

3 VALVONNAN TOIMIALAT

3.1 Yleistä

Tämän suunnitelman mukainen valvonta perustuu terveydenhuoltolain 21 §:ssä mainittujen ympäristöterveydenhuollon lakien mukaan kunnille säädettyyn valvontaan. Keskeisin valvottava lainsäädäntö on listattu tämän suunnitelman liitteeseen 1.

Kaupungin ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelma sisältää toimialakohtaiset valvontasuunnitelmat ja niihin sisältyvät painopistealueet paikalliset olosuhteet ja elinkeinorakenne huomioiden. Ympäristöterveydenhuollon yhteinen valtakunnallinen valvontaohjelma vaikuttaa kunnan valvontasuunnitelman kautta.

Toimialakohtainen valvonta esitellään valvontasuunnitelmissa. Tähän suunnitelmaan on koottu lyhyesti erityisesti suunnitelmakaudella painottuva valvonta, painopisteet ja projektit.

3.1.1 Riskinarviointi

Valvontakohteiden valvonnan tarve määräytyy kohteisiin tehtävän riskinarvioinnin perusteella. Toimialakohtaisissa ohjelmissa on annettu ohjeet valvontakohteiden riskinarviointiin. Riskinarviointi ja luokitus ovat jokaisella toimialalla erilaisia.

3.1.2 Tarkastuksen sisältö ja tarkastukseen keskimäärin käytettävä aika

Ympäristöterveydenhuoltoon liittyvän valvonnan toimeenpanossa tarkastustoiminta on oleellinen osa selvitetessä valvottavan kohteen tai toiminnan vaatimustenmukaisuutta.

Suunnitelman tulee sisältää tarkastuksen sisällön määrittely sekä tarkastukseen keskimääräisesti käytettävä aika. Tarkastus voi kohdistua tiloihin, toimintatapoihin, olosuhteisiin, asiakirjoihin ja tuotteisiin.

Yksittäinen tarkastus voi pitää sisällään koko kohteen tarkastuksen tai vain jonkin osa-alueen tarkastuksen. Valvontaohjelma-asetuksen (664/2006) mukaan tarkastukset voivat sisältää näytteiden ottoa ja mittauksia kohteen, kohteessa harjoitettavan toiminnan tai siellä valmistettavien tuotteiden tai tarjottavien palvelujen terveyshaittojen, turvallisuuden ja määräystenmukaisuuden arvioimiseksi. Pelkkää näyteenottokäyntiä ei voida pitää tarkastuksena.

Tarkastuksesta tehdään tarkastuskertomus, joka toimitetaan tiedoksi asianosaisille. Se laaditaan kahtena kappaleena, joista toinen toimitetaan tarkastajan alikirjoittamana tarkastuskohteeseen. Elintarvikelain alaisiin suunnitelmallisen valvonnan valvontakohteisiin tarkastuskertomukset toimitetaan valtakunnallisen Pikantti-ohjelman kautta postitettuna. Tarkastuskertomus voidaan tarvittaessa lähettää tiedoksi myös muille viranomaisille.

Valvontakohteen tarkastukseen keskimääräisesti käytettävän ajan määrittelyssä otetaan huomioon ainakin tarkastuksen tarkoitus, tarkastuksen valmistelu ja sisältö, tarkastuskertomuksen laatiminen, kirjaaminen VATI:in, laskutus sekä arkistointi. Yhteen tarkastukseen tulisi valvontasuunnitelmissa varata aikaa vähintään kaksi tuntia, mutta vaativimpiin kohteisiin enemmän.

Valvontasuunnitelmaan on kirjattu tarkastukset joko valvontakohteiden tai valvontakohdetyyppien mukaan. Valvontasuunnitelmaan kirjatut tarkastukset ovat valvontayksikön normaalia tarkastustoimintaa. Tarkastajat tekevät vuosittain henkilökohtaiset työsuunnitelmat. Mutta kaikkia tarkastuksia ei voi etukäteen suunnitella. Niitä on tarpeen tehdä myös muista syistä, kuten toiminnanharjoittajan tai kuluttajan tekemän ilmoituksen perusteella tai erityistilanteisiin liittyen. Tähän ryhmään kuuluvat myös uusien kohteiden ennakkotarkastukset, kun niitä lainsäädännössä edellytetään. Myös näihin tarkastuksiin on varauduttu valvontasuunnitellessa.

Tarkastus voi sisältää useiden ympäristöterveydenhuollon lakien mukaisia toimenpiteitä. Tarkastuksen sisältö määräytyy sen mukaan, minkä lain perusteella se tehdään. Ympäristöterveydenhuollossa saattaa olla tarkoituksenmukaista tehdä tarkastus samanaikaisesti useamman lain perusteella. Tarkastuksen lakiperusteet on käytävä ilmi sekä valvontasuunnitelmissa että tarkastuksen jälkeen laadittavassa tarkastuskertomuksessa.

Taulukko 3. Tarkastuksen yleinen sisältö eri toimialoilla.

	Tarkastuksen yleinen sisältö
Elintarvikevalvonta	Ennaltaehkäistä terveysvaaran syntyminen. Tarkastetaan riskiperusteisesti eri Oiva-rivejä, kuitenkin niin, että 3 vuoden aikana kaikki yrityksen toiminnot ja ”Oiva-tarkastusrivit” tulevat tarkastetuiksi. Pääsääntöisesti ilman ennakoilmoitusta.
Terveydensuojelun valvonta	Selvittää terveysvaaran tai haitan esiintyminen (aistinvaraista tarkastelua ja arviointia, usein mittauksia ja näytteenottoa). Yleensä tarkastuksista ilmoitetaan ennakkoon.
Tupakkalain valvonta	Tarkastaa tupakan vähittäismyynnin ja kohteen toiminnan ja tilojen vaatimustenmukaisuus.

3.1.3 Valvontakohteiden / valvontakohdetyyppien tarkastustiheydet

Toimialakohtaisissa valvontaohjelmissa on annettu ohjeelliset tarkastustiheydet ja tarkastuksiin käytettävät ajat. Tarkastustiheydet on määritelty kohdetyyppi-kohtaisen riskiluokituksen perusteella.

3.2 Elintarvikevalvonta

Elintarvikevalvonnan tavoitteena on toteuttaa elintarvikelainsäädännössä asetettuja päämääriä. Elintarvikelaissa nämä päämäärät on kirjattu lain tarkoitusta kuvaavaan 1 §:ään. Elintarvikelain tarkoituksena on varmistaa elintarvikkeiden ja niiden käsittelyn turvallisuus sekä elintarvikkeiden hyvä terveydellinen ja muu elintarvikemääräysten mukainen laatu sekä varmistaa elintarvikkeiden jäljitettävyyttä. Elintarvikelain tarkoituksena on myös varmistaa, että elintarvikkeista annettava tieto on totuudenmukaista ja riittävää eikä johda kuluttajaa harhaan. Tarkoituksena on suojata kuluttajaa elintarvikemääräysten vastaisten elintarvikkeiden aiheuttamilta terveysvaaroilta sekä taloudellisilta tappioilta.

Elintarvikelain 48 § mukaan kunnan tulee laatia säännöllistä valvontaa koskeva kunnan elintarvikevalvontasuunnitelma siten, että valvonta on yleisten valvontaa koskevien vaatimusten mukaista. Valvontasuunnitelma perustuu valvontakohdeiden kartoitukseen, niiden riskiluokitukseen ja lainsäädännön asettamiin vaatimuksiin.

Elintarvikevalvontasuunnitelma on liitteenä 2.

3.3 Terveysuojeluvalvonta

Terveysuojelulain tarkoituksena on ylläpitää ja edistää väestön ja yksilön terveyttä. Lain tavoitteena on myös ehkäistä, vähentää ja poistaa sellaisia elinympäristössä esiintyviä tekijöitä, jotka saattavat aiheuttaa terveystahetta. Terveysuojelulain mukaan päävastuu terveysuojelulain toteuttamisesta on yleisesti ollut kunnilla. Lakimuutoksessa 1.1.2017 valvonnan periaatteita muutettiin siten, että painopiste on siirtynyt yksityiskohdiltaan tarkasti säännelystä viranomaisvalvonnasta riskiperusteiseen viranomaisvalvontaan ja toiminnanharjoittajien omavalvontaan. Toiminnanharjoittajan omaa vastuuta toimintansa terveysvaikutuksista on korostettu säätämällä yleinen velvollisuus tunnistaa riskit ja seurata niihin vaikuttavia tekijöitä sekä estää terveystahettojen syntymistä mahdollisuuksien mukaan.

Kunnilla on velvollisuus tiedottaa terveysuojelusta ja järjestää terveysuojelua koskevaa neuvontaa ja ohjausta. Tarkoituksena on, että terveysuojeluviranomaisten informaation avulla kansalaiset tietäisivät valintoja tehdessään toimenpiteiden terveysvaikutukset ja näin ollen he pyrkisivät toiminnassaan terveyden kannalta edullisiin ratkaisuihin.

Lain tarkoituksen mukaan kunnan tulee oma-aloitteisesti huolehtia siitä, että terveystahetkohdat otetaan riittävästi huomioon kaikessa elinympäristöä koskevassa päätöksenteossa. Tämä tarkoittaa sitä, että yhdyskuntarakenteeseen vaikuttavia päätöksiä tehtäessä on huomioitava terveysuojelun asettamat vaatimukset niin yhdyskunta- ja liikennesuunnittelussa kuin suunniteltaessa sairaaloiden, hoito- ja huoltolaitosten, koulujen, tuotantolaitosten ja asuntoalueiden sijoittamista.

Terveysuojelulain 6 § mukaan kunnan tulee laatia ja hyväksyä säännöllistä valvontaa koskeva terveysuojelun valvontasuunnitelma, jota on tarkistettava tarvittaessa. Valvonnan on oltava laadukasta, riskiperusteista ja terveystahettoja ehkäisevää. Valvontasuunnitelmassa on huomioitava valtakunnallinen valvontaohjelma paikallisten tarpeiden mukaisesti.

Valtakunnallinen terveysuojelun valvontaohjelma ohjaa kuntien terveysuojelun valvontaa, edistää valvonnan suunnitelmallisuutta ja laatua ja yhtenäistää valvontaa.

Terveysuojelun valvontasuunnitelma on liitteenä 3.

3.4 Tupakkalain valvonta

Uuden tupakkalain (549/2016) tavoitteena on ihmisille myrkyllisiä aineita sisältävien ja riippuvuutta aiheuttavien tupakkatuotteiden ja muiden nikotiinipitoisten tuotteiden käytön loppuminen.

Laissa säädetään toimenpiteistä, joilla ehkäistään tupakkatuotteiden käytön aloittamista ja nikotiiniriippuvuuden syntymistä sekä edistetään tupakkatuotteiden ja vastaavien tuotteiden käytön lopettamista ja suojellaan väestöä altistumiselta niiden savulle.

Tupakkalain 84 §:n mukaan kunta laatii ja hyväksyy lain noudattamisen säännöllistä valvontaa koskevan tupakkalain valvontasuunnitelman. Valvonnan tulee olla laadukasta, riskiperusteista ja terveysthaittoja ehkäisevää.

3.4.1 Nikotiinivalmisteiden valvonta

Lääkelain 54 a § mukaan nikotiinivalmisteita saa myydä tupakkaa myyvissä vähittäiskaupoissa, kioskeissa ja huoltoasemilla myyntipaikan sijaintikunnan myöntämän luvan perusteella.

Kunnan on myönnettävä kirjallisesta hakemuksesta lupa nikotiinivalmisteiden myyntiin, jos hakijalla on edellytykset säilyttää ja myydä nikotiinivalmisteita tämän lain mukaisesti. 54 c § mukaan kunnan tulee omasta aloitteestaan ja tehtyjen ilmoitusten perusteella tarkastaa nikotiinivalmisteiden varastointi- ja myyntipaikkoja sekä valvoa nikotiinivalmisteiden myyntiä.

Tupakkalain valvontasuunnitelma on liitteenä 4.

3.5 Eläinlääkintähuolto

Eläinlääkintähuoltolain tarkoituksena on varmistaa kuntien järjestämien eläinlääkäripalveluiden saatavuus ja laatu sekä muiden eläinlääkäripalveluiden valvonta. Lisäksi lain tarkoituksena on varmistaa elintarvikkeiden turvallisuuden sekä eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvonta.

Eläinlääkintähuoltolain 10 §:n perusteella kunnan on laadittava suunnitelma järjestämistään eläinlääkäripalveluista sekä tässä laissa tarkoitettu eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvonnan järjestämisestä alueellaan. Suunnitelman tulee sisältää tiedot eläinlääkäripalvelun tuottamistavasta, saatavuudesta, laadusta ja mitoituksesta sekä valvontaan kuuluvista tarkastuksista, näytteenotoista ja muista toimenpiteistä.

Eläinlääkintähuollon valvontasuunnitelma on liitteenä 5.

3.6 Valvonnan maksullisuus

Ympäristöterveydenhuollon laeissa säädetään, että kunnan valvontaviranomaisen tulee periä toiminnanharjoittajalta maksu kunnan valvontasuunnitelmaan sisältyvästä tarkastuksesta, näytteenotosta ja tutkimisesta. Maksullisia ovat myös valvontasuunnitelmaan sisältyvien tarkastusten perusteella annettujen määräysten valvonta, silloin kuin määräysten antaminen perustuu säännösten noudattamatta jättämiseen. Muusta maksullisuudesta kuten kohteen hyväksymisen ja siihen liittyvän tarkastuksen maksullisuudesta on säädetty erikseen.

Valvontasuunnitelman mukainen valvonta on toiminnanharjoittajalle maksullista. Valvontamaksuja peritään siten, että ne kattavat valvonnasta aiheutuneet kustannukset ja maksuja peritään Kouvolan kaupungin rakennus- ja ympäristölautakunnan hyväksymän taksan mukaisesti. Valvontasuunnitelman perusteella voidaan ennakoida valvontamaksun suuruus. Maksujen suuruus ilmenee ympäristöterveydenhuollon maksutaksasta.

Ympäristöterveydenhuollon maksutaksa on päivitetty marraskuussa 2016 ja se tuli voimaan 1.1.2017.

Elintarvikevalvonta

Kunnan valvontaviranomaisen tulee periä kunnan hyväksymän taksan tai valvonta-asetuksessa (EY) 882/2004 säädetyn mukainen maksu elintarvikealan toimijalta (elintarvikelaki 71 §). Maksun suuruus määräytyy toimenpiteistä aiheutuvien kustannusten tai valvonta-asetuksen artiklassa 27 säädetyn mukaisesti. Valtioneuvoston asetuksessa 1040/2007 säädetään maksuista, jotka Elintarviketurvallisuusvirasto, aluehallintovirasto tai kunta perii elintarvikelain mukaisesti eräiden eläimistä saatavien elintarvikkeiden valvonnasta. Kaupunki perii lainsäädännön mukaisesti elintarvikevalvonnasta kaupungin taksan mukaisen maksun elintarvikealan toimijalta. Maksun suuruus määräytyy toimenpiteistä aiheutuvien kustannusten mukaisesti.

Ilmoitettavat elintarvikehuoneistot ja laitokseksi hyväksyttävät elintarvikehuoneistot

Ilmoitetun elintarvikehuoneiston ilmoituksen käsittelystä peritään elintarvikelain 71 §:n 1 kohdan mukaisesti maksu. Laitoshyväksyntää edellyttävien elintarvikehuoneistojen hyväksymispäätös on maksullinen. Elintarvikevalvontasuunnitelman mukaisista tarkastuksista peritään maksu. Tarkastustiheydet määritetään riskitekijöiden arviointiin perustuen.

Elintarvikevalvontasuunnitelman mukaisesta näytteenotosta ja tutkimuksista peritään maksu toiminnanharjoittajalta. Kuluttajavalituksen perusteella tai ruokamyrkytys epäilyn selvittämiseksi tehtävät tutkimukset ja muut valvontatoimet tehdään viranomaisen kustannuksella.

Mikäli viranomaisnäytteistä saadaan huono tulos, jatkotoimet mietitään tapauskohtaisesti. Jatkotoimia ovat mm. uusintanäytteenotto ja tarkastuskäynti, kirjallinen kehoitus tai kirjallinen selvitys toimijalta. Viranomaisnäytteenotot ja näytteiden tutkimukset ovat toiminnanharjoittajalle maksullisia.

Elintarvikemääräysten noudattamatta jättämiseen perustuvien toimenpiteiden valvontaan liittyvistä tarkastuksista, näytteenotosta ja tutkimuksista peritään maksu toimijalta.

Mikäli valvontakohteessa toteutetaan samanaikaisesti useita viralliseen elintarvikevalvontaan liittyviä toimia, niitä pidetään yhtenä toimintana ja niistä peritään yksi maksu. Se määräytyy pääasiallisen tarkastuksen perusteella ja siihen lisätään lisämaksuna 50 prosenttia muiden samanaikaisesti tehtävien tarkastusten maksuista.

Terveydensuojelun valvonta

Terveydensuojelulain 50 §:n mukaan kunnan on perittävä toiminnanharjoittajalta hyväksymänsä taksan mukainen maksu kunnan valvontasuunnitelmaan sisällyvistä tarkastuksista, näytteenotosta ja tutkimuksista. Maksullisia ovat myös valvontasuunnitelmaan sisältyvän tarkastuksen perusteella annettujen määräysten valvonta, kun määräysten antaminen perustuu terveydensuojelulain säännösten noudattamatta jättämiseen.

Tupakkalain valvonta

Tupakkalain 90 §:n mukaan kunnan on perittävä hyväksymänsä taksan mukainen maksu elinkeinonharjoittajalta vähittäismyyntilupaa koskevan hakemuksen käsittelystä, nikotiininesteen vähittäismyyntiä koskevan ilmoituksen käsittelystä,

tukkumyynti-ilmoituksen käsittelystä ja asuntoyhteisön tupakointikieltoa koskevan hakemuksen käsittelystä.

Tupakkalain 91.1 §:n mukaan kunta perii vuosittain hyväksymänsä taksan mukaisen, myyntipistekohtaisen valvontamaksun siltä, jolla on tupakkalain nojalla myönnetty vähittäismyyntilupa, sekä siltä, joka on tehnyt tupakkatuotteiden tukkumyynti-ilmoituksen. Valvontamaksu on 2 momentin mukaan enintään 500 euroa myyntipistettä kohden (Kouvolassa ja litissä 350 €). Jos toimija on kuitenkin ilmoittanut sekä tupakkatuotteiden että nikotiininesteiden vähittäis- tai tukkumyyntistä, valvontamaksu peritään enintään kaksinkertaisena.

Lääkelain valvonta

Lääkelain 54 d §:n mukaan kunta voi periä vähittäismyyntiluvan haltijalta valvontaan liittyvistä toimenpiteistä vuosittaista valvontamaksua.

Eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvonta

Eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvontaan ja kunnallisiin eläinlääkäripalveluihin liittyvistä maksuista ja korvauksista on säädetty eläinlääkintähuoltolain 5. luvussa ja eläinlääkintähuollosta annetun valtioneuvoston asetuksen 3 §:ssä.

Kunnan valvontaviranomaisen (monijäseninen lautakunta tai vastaava toimielin) on vahvistettava kunnalle mahdollisesti perittävien klinikkamaksujen ja keskitetystä yhteydenottopalvelusta perittävien maksujen suuruudet. Kaupungineläinlääkäreiden yhteisvastaanotolla on käytössä kaksiportainen klinikkamaksu, joka on hyväksytty rakennus- ja ympäristölautakunnassa. Yhteisvastaanotolla on käytössä kolmiportainen klinikkamaksu, joka on hyväksytty rakennus- ja ympäristölautakunnassa. Klinikkamaksu on rokotuksista 5 €, muista peruskäynneistä 10 € ja aikaa vievästä toimenpiteistä (esim. leikkaus, hammashoito) 20 €, lisäksi röntgenin käytöstä peritään 20 € maksu. litin vastaanotolla ei peritä klinikkamaksua.

Eläinlääkintähuoltolain 22 §:n mukaan kunta voi osallistua peruseläinlääkäripalvelusta ja kiireellisestä eläinlääkäriavusta kotieläimen omistajalle tai haltijalle aiheutuneisiin kustannuksiin. Valvonta-alueella ei ole käytössä subventioita eli kunta ei subventoi esim. matkoista tietyn omavastuuosuuden ylittävästä osuudesta hyötyeläimen hoidosta aiheutuvia kuluja eläimen omistajalle. Keskitetyn yhteydenottopalvelun hinta on päivystysaikana 1,71 €/min.

4 ERITYISTILANTEISIIN VARAUTUMINEN

4.1 Toiminta erityistilanteissa

Terveysturvallisuuslaki 8 § ja elintarvikelaki 46 § velvoittavat kuntia laatimaan suunnitelman, jossa varaudutaan erityistilanteisiin. Kaupungin ympäristöterveydenhuollon erityistilanteisiin varautuminen perustuu valmiussuunnitelmaan, joka sisältää suunnitelmat biologisten ja kemiallisten tekijöiden sekä säteilyn että luonnononnettomuuksien aiheuttamiin tilanteisiin.

Kaupungin keväällä 2014 päivitetystä ympäristöterveydenhuollon valmiussuunnitelmassa on varauduttu myös terveysvaaratilanteisiin. Suunnitelmassa on käsitelty poikkeusolojen lisäksi myös ympäristöterveydenhuollon normaaliolojen erityistilanteita ja niissä tapahtuvaa toimintaa. Suunnitelmassa on mm. kartoitettu kaupungin alueella sijaitsevat merkittävimmät riskeille alttiit kohteet.

Kaupunki on varautunut normaaliajan toiminnassa elintarvikkeista aiheutuviin terveysvaaratilanteisiin arvioimalla valvontakohteiden toiminnan tasoa, omavalvonnan toimivuutta, tuotteiden laatua ym. ja tältä pohjalta toiminnan riskejä. Nämä otetaan huomioon viranomaisvalvonnan tarvetta arvioitaessa ja valvontaa toteutettaessa niin, ettei vaaratilanteita pääsisi syntymään.

Ympäristöterveydenhuollon valvontaa tekee useampi henkilö ja tästä johtuen aina on mahdollista hoitaa vaaratilanteissa tarvittavat tarkastukset, näytteenotto ym. toimenpiteet. Varautumisessa on huomioitu lisäksi vaaratilanteissa tarvittava tutkimusvalmius sekä yhteydet asiantuntijaorganisaatioihin ja sidosryhmiin.

4.2 Epidemioiden selvittäminen

Saatuaan ilmoituksen ruokamyrkytyksestä tai ruokamyrkytyspäilystä tai vesivälitteisestä epidemiasta alueellaan kunnan terveydensuojeluviranomaisen tai elintarvikevalvontaviranomaisen on viipymättä toimitettava tapausta koskeva tutkimus (elintarvikelaki 45 § ja terveydensuojelulaki 20a §).

Epidemian selvityksen keskeinen tavoite on sairastumisen aiheuttajan ja lähteen etsiminen. Epidemiaa epäiltäessä viranomaisten tulee toimia nopeasti, jotta on mahdollista estää epidemian mahdollinen leviäminen ja saada ehkäisevät toimenpiteet käyntiin.

4.2.1 Kunnan ruokamyrkytysten selvitystyöryhmä

Kouvolassa ja litissä on nimetty ruoka- ja vesivälitteisten epidemioiden selvitystyötä varten Valtioneuvoston antaman asetuksen (1365/2011) mukainen selvitystyöryhmä, johon kuuluu tartuntataudeista vastaava lääkäri, hygieniakoordinaattori, ympäristöterveyspäällikkö ja kolme terveystarkastajaa. Lisäksi ryhmään on nimetty vesilaitosten edustajat. Kouvolassa työryhmä kokoontuu säännöllisesti 1-2 kertaa vuodessa ja epidemioiden yhteydessä tarvittavassa määrin. Litissä ruoka- ja vesivälitteisten epidemioiden selvitystyöryhmään kuuluu Päijät-Hämeen hyvinvointiyhtymän (PHHYKY) nimeämä tartuntatautilääkäri, tartuntatautihoitaja, Kouvolan kaupungin ympäristöterveyspäällikkö ja kolme terveystarkastajaa. Lisäksi ryhmään on nimetty litin vesilaitoksen toimitusjohtaja. Litin selvitystyöryhmä kokoontuu tarvittaessa. Litissä työryhmä kokoontuu tarvittaessa. Varsinaisesta selvitystyöstä työryhmä on laatinut toimintaohjeen, josta käy tarkemmin ilmi tehtäväjako ja tarvittavat toimenpiteet epidemiatilanteessa sekä yhteystiedot. Toimintaohje on osa terveysvalvonnan valmiussuunnitelmaa. Epäilyilmoitukset laatii tartuntatautilääkäri ja selvitysilmoituksesta vastaa ympäristöterveyspäällikkö.

5 SUUNNITELMAN TOTEUTUMISEN ARVIOINTI

Rakennus- ja ympäristölautakunta arvioi vuosittain valvontasuunnitelman toteutumista. Toteutumisen arvioinnissa kuvataan tarkastusten määrä ja kattavuus, tarkastusten ja näytteiden määrä valvontakohdetyypeittäin sekä valvonnasta saatujen tulojen kohdentuminen.

Elintarvikevalvonnan lainsäädäntöä

- 1) Elintarvikelaki (23/2006)
- 2) Valvonta-asetus (EY) N:o 882/2004
- 3) Valtioneuvoston asetus elintarvikevalvonnasta (420/2011)
- 4) Maa- ja metsätalousministeriön asetus ilmoitettujen elintarvikehuoneistojen elintarvikehygieniasta (1367/2011)
- 5) Alkutuotantoasetus (1368/2011)
- 6) Elintarvikehygienia-asetus (EY) N:o 852/2004
- 7) Eläimistä saatavien elintarvikkeiden hygienia-asetus (EY) N:o 853/2004
- 8) Eläimistä saatavien elintarvikkeiden valvonta-asetus (EY) N:o 854/2004
- 9) Ensisaapumisasetus (118/2006)
- 10) Lihantarkastusasetus (590/2014)
- 11) Valtioneuvoston asetus elintarvikkeiden tai veden välityksellä leviävien epidemioiden selvittämisestä (1365/2011)
- 12) Yleinen elintarvikevalvonta-asetus (EY) N:o 178/2002
- 13) Valtioneuvoston asetus elintarvikelain ja terveydensuojelulain nojalla tutkimuksia tekevästä laboratorioista (1174/2006)
- 14) Valtioneuvoston asetus eräistä elintarvikevalvonnan maksuista (1040/2007)
- 15) MMM:n asetus laitosten elintarvikehygieniasta (795/2014)
- 16) STM:n asetus elintarvikkeiden myynnistä ulkotilassa sekä suurten yleisötilaisuuksien hygieenisistä järjestelyistä ja jätehuollosta (731/2007)

Terveydensuojelun lainsäädäntöä

- 1) Terveydensuojelulaki (763/1994)
- 2) Terveydensuojeluasetus (1280/1994)
 - Talousveden osalta laatuvaatimukset ja näytteenotto on määritelty seuraavissa säädöksissä:
 - STM:n asetus talousveden laatuvaatimuksista ja valvontatutkimuksista 1352/2015
 - STM:n asetus(401/2001) pienten yksiköiden talousveden laatuvaatimuksista ja valvontatutkimuksista
 - Uimavesien osalta laatuvaatimukset ja näytteenotto on määritelty seuraavissa säädöksissä:
 - Allasvedet
 - STM:n asetus (315/2002) uimahallien ja kylpylöiden allasveden valvontatutkimuksista ja laatuvaatimuksista
 - Uimarantavedet
 - STM:n asetus (177/2008) yleisten uimarantojen uimaveden laatuvaatimuksista ja valvonnasta
 - STM:n asetus (354/2008) pienten yleisten uimarantojen uimaveden laatuvaatimuksista ja valvonnasta

Tupakkavalvonnan lainsäädäntöä

- 1) Tupakkalaki (549/2016)
- 2) STM:n asetus tupakkatuotteiden ja vastaavien tuotteiden vähittäismyynnistä (593/2016)
- 3) STM:n asetus tupakkatuotteiden vähittäismyyntipakkausten merkinnöistä sekä haitta-aineiden määrästä ja mittausmenetelmistä sekä testauslaboratorioista (641/2002)
- 4) STM:n päätös tupakointivälineistä (1158/1999)
- 5) STM:n omavalvontasuunnitelmamääräys: STM:n määräyskokoelma (dnro 1999:53)

Eläinlääkintähuollon lainsäädäntöä

- 1) Eläinlääkintähuoltolaki (765/2009)
- 2) Valtioneuvoston asetus eläinlääkintähuollosta (1031/2009)
- 3) Eläintautilaki (441/2013)
- 4) Eläinsuojelulaki (247/1996)
- 5) Eläinsuojeluasetus (396/1996)

Muuta

- 1) Hallintolaki (434/2003)
- 2) Kuntalaki (410/2015)
- 3) Lääkelaki (395/1987)

ELINTARVIKEVALVONTASUUNNITELMA

2015 - 2019

KOUVOLAN KAUPUNKI

Päivitys vuodelle 2019

SISÄLLYSLUETTELO

1	JOHDANTO.....	1
2	KUNNAN ELINTARVIKEVALVONTASUUNNITELMA	1
2.1	Omavalvonnan valvontasuunnitelma.....	1
3	VALVONTAKOhteET.....	2
3.1	Valvontakohteiden hyväksyminen	2
3.2	Valvontakohteesta ilmoittaminen.....	2
3.3	Valvontakohteiden tietojärjestelmä.....	3
3.4	Tarkastuskertomus ja muu valvontakirjanpito	4
4	VALVONTAKOhteIDEN RISKILUOKITUS, TARKASTUSTIHEYS JA TARKASTUKSEEN KÄYTETTÄVÄ AIKA.....	4
5	VALVONTAMENETELMÄT	5
5.1	Oiva-tarkastus	6
5.2	Alkutuotannon tarkastus.....	8
5.3	Viranomaisnäytteenotto vuonna 2019.....	9
5.4	Projektit vuonna 2019.....	10
5.5	Valvonnan painopistealueet vuonna 2019.....	10
6	HENKILÖSTÖRESURSSIT	10
7	KOULUTUS.....	11
8	TERVEYSVAARATILANTEET	12
8.1	Varautuminen ruokamyrkytys-epidemioiden selvittämiseen	12
8.2	Varautuminen muihin elintarvikkeista aiheutuviin vaaratilanteisiin	13
9	VIESTINTÄ.....	13
10	VALVONNAN KEHITTÄMINEN.....	14
11	VALVONTASUUNNITELMAN TOTEUTUMISEN ARVIOINTI JA RAPORTOINTI.....	14

Liite E1

Säännöllisen valvonnan piiriin kuuluvat elintarvikevalvontakohteet, tarkastusten ohjeelliset määrät ja ajat sekä suunnitelmalliset tarkastukset vuodelle 2019

Liite E2

Elintarvikevalvonnan viranomaisnäytteenotto- ja tutkimussuunnitelma

1 JOHDANTO

Elintarvikevalvonnan tavoitteena on toteuttaa elintarvikelaissa (23/2006, § 1) asetettuja päämääriä. Elintarvikelain tarkoituksena on varmistaa elintarvikkeiden ja niiden käsittelyn turvallisuus sekä elintarvikemääräysten mukainen laatu sekä varmistaa elintarvikkeiden jäljitettävyys. Elintarvikelain tarkoituksena on myös varmistaa, että elintarvikkeista annettava tieto on totuudenmukaista ja riittävää eikä johda kuluttajaa harhaan. Tarkoituksena on suojata kuluttajaa elintarvikemääräysten vastaisten elintarvikkeiden aiheuttamilta terveysvaaroilta sekä taloudellisilta tappioilta.

2 KUNNAN ELINTARVIKEVALVONTASUUNNITELMA

Tämä valvontasuunnitelma on laadittu siten, että valvonta on yleisten valvontaa koskevien vaatimusten mukaista, ehkäisee terveysvaaroja ja suojaa kuluttajia taloudellisilta tappioilta. Valvontasuunnitelma perustuu valvontakohteiden kartoitukseen, niiden riskiluokitukseen ja lainsäädännön asettamiin vaatimuksiin (valvonta-asetus EY 882/2004).

Elintarvikevalvonta toteutetaan elintarvikelain ja muiden voimassaolevien elintarvikevalvontaa koskevien säännösten mukaisesti. Lisäksi noudatetaan soveltuvin osin monivuotista Ruokaviraston kansallista elintarvikevalvontaohjelmaa.

Tämä suunnitelma on laadittu elintarvikelain 48 §:n mukaisesti Kouvolan kaupungin ja litiin kunnan elintarvikevalvontasuunnitelmaksi ja se koskee vuosia 2015–2019 sisältäen seuraavat tiedot:

- tarkastuksen sisällön määrittely;
- valvontakohteiden tarkastustiheys;
- kunnan viranomaisnäytteenotto ja näytteen tutkiminen;
- valvontasuunnitelman toteutumisen arviointi;
- hyväksytyt laboratoriot, joihin valvonta tukeutuu.

Ruokaviraston suosituksen mukaisesti valvontasuunnitelma sisältää tiedot tarkastukseen käytettävästä ajasta, käytettävissä olevista voimavaroista sekä osion viestinnästä ja tiedotuksesta.

Valvontasuunnitelma on osa elintarvikelain 41 § ja valvonta-asetuksen (EY 882/2004) edellyttämää ympäristöterveydenhuollon laatujärjestelmää.

Suunnitelma on taltioitu kaupungin tietojärjestelmään terveysvalvonnan K-ase-malle ja arkistointisuunnitelman mukaisesti paperitulosteena terveysvalvonnan toimitiloihin.

Elintarvikevalvonnasta vastaa Kouvolan kaupungin rakennus- ja ympäristölautakunta. Käytännön valvonnan hoitaa kaupungin ympäristöterveydenhuolto.

2.1 Omavalvonnan valvontasuunnitelma

Kaikilla elintarvikehuoneistoilla on oltava omavalvontasuunnitelma ja alkutuotantopaikoilla omavalvonnan kuvaus. Toukokuussa 2013 alkaneissa ”Oiva-hy-myynaamatarkastuksissa”, myöhemmin ”Oiva”, elintarvikehuoneiston omavalvontasuunnitelman olemassaolo ja riittävyys tarkastetaan aloitustarkastuksella ja sen jälkeen kerran kolmeen vuoteen. Omavalvontasuunnitelmassa havaitut puutteet

kehotetaan korjaamaan. Omavalvontasuunnitelman noudattamista seurataan kaikilla tarkastuksilla Oiva-tarkastusohjeiden mukaisesti.

3 VALVONTAKOHTTEET

Valvontaviranomaisella tulee olla ajan tasalla olevat tiedot kaikista alueensa elintarvikevalvontakohteista (elintarvikelaki 83 §). Näitä ovat:

- ilmoittamista tai hyväksyntää edellyttävät elintarvikehuoneistot mukaan lukien ns. virtuaalihuoneistot, liikkuvat elintarvikehuoneistot, kuljetustointiminta, elintarvikkeiden alkutuotantopaikat, mukaan lukien hyönteisten kasvattajat.
- toimijat, jotka valmistavat tai saattavat markkinoille elintarvikkeen kanssa kosketukseen joutuvia materiaaleja ja tarvikkeita (kontaktimateriaalialan toimijat); sekä
- liikkuvat elintarvikehuoneistot, jotka saapuvat myymään elintarvikkeita Kouvolan tai litin alueelle tulee tiedottaa valvontayksikköä tulostaan 4 vrk ennen myyntitapahtumaa.

3.1 Valvontakohteiden hyväksyminen

Elintarvikealan toimijan, joka käsittelee eläimistä saatavia elintarvikkeita ennen vähittäismyyntiä tai varastointi edellyttää lämpötilasäänneltyjä varastointiolosuhteita, on haettava elintarvikehuoneiston hyväksymistä laitokseksi valvontaviranomaiselta ennen toiminnan aloittamista tai toiminnan olennaista muuttamista. Valvontaviranomaisen on ratkaistava asia 60 vuorokauden kuluessa asian vireille tulosta, ellei asian laajuus, hakemuksen puutteellisuus tai muu erityinen syy edellytä asian pidempää käsittelyä. Laitoksen vaatimustenmukaisuuden selvittäminen edellyttää tarkastuskäyntiä. Laitoksen hyväksymisestä tai ehdollisesta hyväksymisestä tehdään päätös (elintarvikelaki 13 ja 15 §). Toiminnan laitoksessa saa aloittaa, jos laitos täyttää lainsäädännön sille asettamat vaatimukset ja laitos on hyväksytty.

3.2 Valvontakohteesta ilmoittaminen

Elintarvikehuoneistot

Elintarvikealan toimijan on tehtävä kirjallinen ilmoitus elintarvikehuoneistosta 14 §:ssä säädetyille valvontaviranomaiselle viimeistään neljä viikkoa ennen toiminnan aloittamista tai olennaista muuttamista (ilmoitettu elintarvikehuoneisto). Toiminnan saa aloittaa, jos elintarvikehuoneisto täyttää lainsäädännön sille asettamat vaatimukset. Ilmoitusvelvollisuus koskee myös sellaisia toimijoita, joilla ei ole varsinaista huoneistoa elintarvikkeiden käsittelyä varten, mutta jotka toimivat elintarvikeketjun osana (ns. virtuaalihuoneistot). Tällaisia voivat olla esimerkiksi maa-hantuontiyhtyritykset. Ilmoituksen käsittelystä annetaan toimijalle todistus. Toiminnan keskeyttämisestä, toiminnan lopettamisesta tai toimijan vaihtumisesta tulee ilmoittaa viivytyksettä valvontaviranomaiselle.

Elintarvikkeiden alkutuotantopaikat

Kunnan tulee pitää ajan tasalla alkutuotantopaikkarekisteriä elintarvikelain mukaisten tehtävien edellyttämässä laajuudessa. Uusien toimijoiden tulee tehdä ilmoitus alkutuotannon toiminnasta kunnan elintarvikevalvontaviranomaiselle hyvissä ajoin ennen alkutuotannon aloittamista. Alkutuottajan, joka jalostaa tuotteitaan elintarvikkeiksi, tulee tehdä toiminnasta myös elintarvikehuoneistoilmoitus.

Toimijan on ilmoitettava myös annettujen tietojen oleellisista muutoksista, toiminnan keskeyttämisestä yli vuodeksi sekä toiminnan lopettamisesta. Tarkempia säännöksiä alkutuotantopaikasta ilmoittamisesta on annettu valtioneuvoston asetuksessa elintarvikevalvonnasta (420/2011).

Kouvolan ja Iitin alkutuottajatietojen päivitys ja ajantasaistaminen on loppusuoralla. Alkutuotantopaikkojen rekisteri on käytettävissä siirryttäessä valtakunnalliseen tiedonkeruujärjestelmään (=VATI) vuoden 2019 alkupuolella. Liitteeseen E1 on kirjattu järjestelmään päivitettyjen, tiedossa olevien alkutuottajien määrät.

Kontaktimateriaalialan toimijoita koskeva rekisteri

Elintarvikelain 21a §:n mukaan toimijan, joka saattaa markkinoille elintarvikkeiden kanssa kosketukseen joutuvia tarvikkeita, on ilmoitettava toimipaikastaan ja siellä harjoitettavasta toiminnasta toimipaikan sijaintikunnan elintarvikeviranomaiselle. Kunnan viranomaisen merkitsee toimijat valvontakohterekisteriinsä. Toiminnasta tallennetaan rekisteriin Ruokaviraston määrittelemät tiedot.

Ensisaapumisvalvonta

Ensisaapumisvalvonta on elintarvikevalvontaa, joka kohdistuu muista Euroopan Unionin jäsenmaista sekä eräistä muista maista Suomeen toimitettaviin eläimistä saataviin elintarvikkeisiin. Ensisaapumisvalvonnan tarkoitus on turvata mainittujen elintarvikkeiden elintarvikehygieeninen laatu ja estää eläintautien leviäminen niiden välityksellä.

Ensisaapumisvalvonnan suunnittelusta ja ohjauksesta vastaa Ruokavirasto. Ensisaapumisvalvonnan alaisen toimijan tulee tehdä ensisaapumisilmoitus Ruokavirastoon.

Kouvolan kaupungilla on sopimus Ruokaviraston kanssa ensisaapumisvalvonnan hoitamisesta Kouvolan ja Iitin alueella. Ruokavirastosta saadun tiedon mukaan ensisaapumisvalvontakohteita on vuoden 2019 alussa 2 kpl.

3.3 Valvontakohteiden tietojärjestelmä

Vuoden 2019 alussa siirrytään käyttämään Ruokaviraston hallinnoimaa VATI-tiedonkeruujärjestelmää. VATI-järjestelmä on selainpohjainen sovellus. VATI:in kirjataan myös kohteissa tehdyt suoritteet kuten tarkastukset, näytteenotot ja neuvottelut sekä tehdyt valitukset. Valvontakohteet on aiemmin kirjattu Digian Tarkastaja-ohjelmaan. Ohjelman käyttö päättyy valvontakirjausten osalta vuoden 2018 lopussa, mutta ohjelmaa käytetään laskutukseen siihen asti, kunnes VATI:n kautta laskutus saadaan toimimaan.

Uudet valvontakohteet lisätään rekisteriin sitä mukaan, kun huoneistoa koskevat ilmoituskäsittelytoimenpiteet on tehty. Uudet valvontakohteet tulevat ympäristöterveydenhuollon tietoon pääosin yrittäjien ottaessa yhteyttä joko puhelimitse tai asioimalla henkilökohtaisesti terveystarkastajan luona. Tietoja uusista kohteista saadaan myös rakennusvalvontaviranomaisilta ja pelastuslaitokselta. Uusien yritysten perustamista tarkkaillaan myös aktiivisesti lehti-ilmoituksia seuraamalla. Valvontakohteita koskevat asiakirjat arkistoidaan lukittavissa, palonkestävissä lokeroissa terveystarkastajien omissa huoneissa. Laitosten valvonta-asiakirjat säilytetään ympäristöterveyspäällikön huoneessa laitospöytäkirjoissa.

3.4 Tarkastuskertomus ja muu valvontakirjanpito

Valvontakirjanpito sisältää huoneiston hyväksyntään tai ilmoituksen käsittelyyn liittyvät asiakirjat, tarkastuksista laaditut tarkastuskertomukset, neuvotteluista syntyneet muistiot, viranomaisnäytteiden tutkimustulokset, arviointiraportit sekä viranomaisen muut kirjaamat asiat.

Alkutuotantotilojen ja elintarvikehuoneistojen suunnitelmallisilla tarkastuksilla tehdyt havainnot kirjataan VATI:in, josta tarkastuskertomukset ja Oiva-hymy-raportit tulostuvat toimijoille. Tarkastuskertomuksesta käy aina ilmi tarkastuksella tehdyt havainnot. Jos toimijalta edellytetään korjaavia toimenpiteitä ja arvostuksiksi annetaan muu kuin A, kirjataan ne tarkastuskertomukselle. Epäkohdat käydään tarkastuksella toimijan kanssa läpi ja sovitaan määräajasta niiden korjaamiseksi. Tarvittaessa kohteessa otetaan valokuvia, jotka liitetään tarkastuskertomukseen selkeyttämään tilannetta tarkastuksella ja osoittamaan korjausta vaativaa kohtaa. Valvontakirjanpitoon merkitään, kun toimija on toteuttanut korjaukset.

Kontaktimateriaalitoimijoiden tarkastuksista tehdään raportti VATI:in, josta käy ilmi tarkastuksella havaitut puutteet ja vaaditut korjaustoimenpiteet. Havaitut puutteet käydään toimijoiden/toimijan edustajan kanssa tarkastuksen lopuksi yhdessä läpi. Raportti menee aina toimijalle.

Tarkastuksia tehdään lisäksi riskiperusteisesti valvonta-alueellemme saapuville ulkopaikkakuntalaisille toimijoille (=liikkuva elintarvikehuoneisto). Tarkastuskertomus menee aina toimijalle. Jos tarkastuksella havaitaan huomautettavaa, laitetään pöytäkirja tiedoksi kohdetta valvovaan yksikköön, jotta mahdolliset havaitut puutteet tulisivat korjatuiksi.

Mikäli tehdään suunnitelman ulkopuolinen tarkastus, laaditaan siitä aina kirjallinen tarkastuskertomus ja tarkastetut asiat kirjataan, vaikka niissä ei tarkastuksen aikana havaitaisikaan epäkohtia.

Elintarvikevalvonnan yhteydessä tehtävät tupakka- ja lääkelain alaiset tarkastukset kirjataan vastaavasti VATI:in, jossa tehdään pöytäkirja. Raportti menee aina toimijalle.

4 VALVONTAKOHTEIDEN RISKILUOKITUS, TARKASTUSTIHEYS JA TARKASTUKSEEN KÄYTETTÄVÄ AIKA

Elintarvikevalvontakohteiden tarkastukset vuodelle 2019 pohjautuvat:

- Ruokaviraston laatimaan valtakunnalliseen elintarvikevalvontaohjelmaan vuosille 2015–2019
- Ruokaviraston ohjeeseen (ohje 16044/1) elintarvikehuoneistojen riskiperusteisesta valvonnasta
- Ruokaviraston laatimaan ohjeeseen elintarvikehuoneiston riskiluokituksen ja valvontatarpeen määrittämisestä (ohje 10503/2).
- Ruokaviraston ohjeeseen Alkutuotannon elintarvikevalvonta ja riskinarviointi (10507/1)

Kouvolan ja litin elintarvikehuoneistojen tarkastustiheydet vuodelle 2019 (liite E1) on määritetty kohdekohtaisesti edellä mainittujen Ruokaviraston ohjeiden mukaisesti. Niissä huomioidaan kohteen harjoittama toiminta, sen laajuus ja siihen liittyvät riskit, valvontahistoria sekä ohjeellinen tarkastukseen käytettävä aika.

Tarkastuskertojen määriä voidaan riskitekijöiden arviointiin perustuen lisätä tai vähentää korkeintaan 50 %. Tarkastuskertoja voidaan lisätä, kun havaitaan sellaisia riskitekijöitä, jotka eivät ole hallinnassa. Jos kuudella perättäisellä tarkastuksella arvosana on oivallinen (A), voidaan tarkastuksia harventaa. Mikäli suunnitelmallisia tarkastuksia on alle kaksi vuodessa, ei oivallinen tarkastushistoria vähennä tarkastusten määrää. Toiminta voi myös olla erittäin vähäriskistä (riskiluokka 0). Tällaisiin toimijoihin ei ole tarpeen käyttää valvontaresursseja. Esimerkkejä vähäriskisistä toimijoista Ruokaviraston ohjeessa 10503/2 (liite 1, taulukko 1). Tarkastusmääriä laadittaessa on huomioitu, onko toiminta ympärivuotista vai ei. Mikäli kohde on toiminnassa vain osan vuotta, sesonkiluontoisesti, esim. kesä- ja tilausravintolat ja jäätelökioskit, tarkastusten määrä suhteutetaan vuotuisen toiminta-aikaan.

Tarkastukseen käytettävä keskimääräinen aika on Ruokaviraston määrittelemä ja ohjeellinen. Siihen sisältyy tarkastuksen valmisteluun, itse tarkastukseen, tarkastuskertomuksen laadintaan, tarkastajaohjelmaan kirjaamiseen, laskutukseen, arkistointiin, asiakirjojen täydentämiseen ja muuhun valvontakirjanpitoon tarvittava keskimääräinen aika. Ohjeelliset tarkastusajat eri riskiluokille on esitetty Ruokaviraston ohjeessa 10503/2. Tarkastukseen valmistautumista ja matkoja ei Ruokaviraston mukaan lasketa tarkastukseen käytetyksi ajaksi. Kuvolan ja litin tarkastajien arvoin mukaan Ruokaviraston määrittelemät tarkastusajat ovat liian optimistisia ja tarkastuksiin kuluva aika on usein pidempi kuin taulukkoon on määritelty.

5 VALVONTAMENETELMÄT

Valvonta-asetuksessa (EY 882/2004) säädetään valvontatoiminnasta, valvontamenettelyistä ja valvontatekniikoista, joita käytetään viralliseen valvontaan liittyvissä tehtävissä. Näitä ovat mm. omavalvontajärjestelmän arviointi, tarkastustoiminta, seuranta, henkilöstön haastattelut sekä toimijan mittaustulosten lukeminen ja todentaminen viranomaisen omin mittauksin. Valvontamenettelyt jakautuvat ennako- ja jälkivalvontamenettelyihin. Ennakovalvonta tarkoittaa huoneiston hyväksymiseen liittyviä toimenpiteitä. Elintarvikelain muutoksen jälkeen tämä koskee vain laitoksia, koska muut elintarvikehuoneistot ovat ilmoituksenvaraisia. Jälkivalvonta on kohteen ja sen toiminnan suunnitelmallista ja säännöllistä valvontaa (=uusintatarkastus).

Elintarvikehuoneistojen ja -laitosten tarkastaminen on säännöllistä ja ennalta suunniteltua. Tarkastukset voivat sisältää myös näytteiden ottoa ja mittauksia, joiden avulla arvioidaan kohteen, kohteessa harjoitettavan toiminnan ja tuotteiden turvallisuutta ja määräystenmukaisuutta. Tarkastukset pyritään tekemään silloin, kun valvontakohteessa on toimintaa, mutta tarkastus voidaan tarvittaessa toteuttaa myös muulloin, esim. aamulla ennen toiminnan aloittamista. Yleensä tarkastus tehdään valvontakohteessa, mutta valvoja voi joissain tapauksissa tarkastaa asiakirjoja myös virkapaikallaan, esim. vähittäiskauppojen omavalvontakirjauksia PTY-järjestelmän kautta.

Tarkastukset pyritään tekemään virka-aikana, mutta suunnitelmassa varaudutaan myös satunnaiseen viikonloppu- ja iltatyöhön sekä muuhun virka-ajan ulkopuoliseen työhön, mm. suuret yleisötapahtumat, markkinat ja ulkomyynti sekä ulkopaikkakuntalaisten liikkuvien elintarvikehuoneistojen tarkastaminen ja kuljetusyritysten kaluston tarkastaminen.

5.1 Oiva-tarkastus

Tarkastus on määritelty valvonta-asetuksessa minkä tahansa näkökohdan tutkimiseksi ja toteamiseksi, onko kyseinen näkökohta lainsäädännössä sille esitettyjen oikeudellisten vaatimusten mukainen. Tarkastuksen tavoitteena on arvioida ja tutkia, täyttääkö kohteen toiminta ja tilat lainsäädännössä sille asetetut vaatimukset. Valvonta-asetuksen 3 artiklan mukaisesti elintarvikevalvonta tehdään pääsääntöisesti ilman ennakoilmoitusta. Kohteisiin, joissa ei ole päivittäistä toimintaa esim. tilausravintolat, joudutaan tarkastukset sopimaan ennalta.

Jokainen tarkastaja laatii vuoden lopussa seuraavan vuoden vuosisuunnitelman, josta ilmenee, minkä kuukauden aikana kohteet tarkastetaan. Näin varmistutaan, että kaikissa kohteissa käydään suunnitelman mukaisesti. Tarkastaja suunnittelee kuukausittain sähköiseen kalenteriin missä järjestyksessä kunkin kuukauden tarkastuskohteet tarkastetaan. Uusintatarkastukset merkitään myös sähköiseen kalenteriin, jotta ne tulee tehdyksi kahden viikon kuluessa määrääjän umpeutumisesta. Terveystarkastajien sähköinen kalenteri ei ole julkinen valvontayksikön ulkopuolisille, jotta tarkastusten yllätyksellisyys ei vaarannu.

Tarkastusten sisältö määräytyy Ruokaviraston Oiva-tarkastusohjeista, joissa

- Ilmoitettujen elintarvikehuoneistojen (ravintolat, myymälät, pubit, kioskit, suurtalouskeittiöt, leipomot, makeistenvalmistus, kuljetusyrietykset, liikkuvat elintarvikehuoneistot, etämyynti, maahantuonti, maastavienti jne.) tarkastusohjeita on 66 kpl. Kohdat tarkastetaan niin, että kaikki kohdat tulevat tarkastetuksi vähintään joka kolmas vuosi.
- Hyväksytyjen elintarvikehuoneistojen tarkastusohjeita on 95 kpl. Kohdat tarkastetaan tarkastajan tekemän laitospohjaisen valvontasuunnitelman mukaan, niin että kaikki kohdat tulevat tarkastetuksi vähintään joka kolmas vuosi.

Ilmoitettujen elintarvikehuoneistojen ensimmäisellä tarkastuskerralla, toiminnan aloittamisen jälkeen (=aloitustarkastus), katsotaan omavalvontasuunnitelmaa ja arvioidaan sen riittävyyttä sekä käydään läpi elintarvikehuoneiston tilat ja niiden kunto sekä arvioidaan niiden riittävyys ja soveltuvuus harjoitettavaan toimintaan nähden. Lisäksi arvioidaan, että toiminta ja toiminnan laajuus vastaavat elintarvikehuoneistoa koskevassa ilmoituksessa ilmoitettuja asioita.

Ruokaviraston suosituksen (ohje 16044/1) mukaisesti jokaisella tarkastuskerralla pyritään tarkastamaan asioita vähintään neljästä eri asiakokonaisuudesta, jolloin muodostuvassa Oiva-raportissa on vähintään neljä arvosanaa. Jos tarkastaja huomaa tarkastuksella epäkohdan, jota ei suunnitellut tarkastettavaksi, hän tarkastaa myös sen.

Arvioinnissa käytetään neliportaista asteikkoa. Asteikko on kuvattu kuvassa 1.

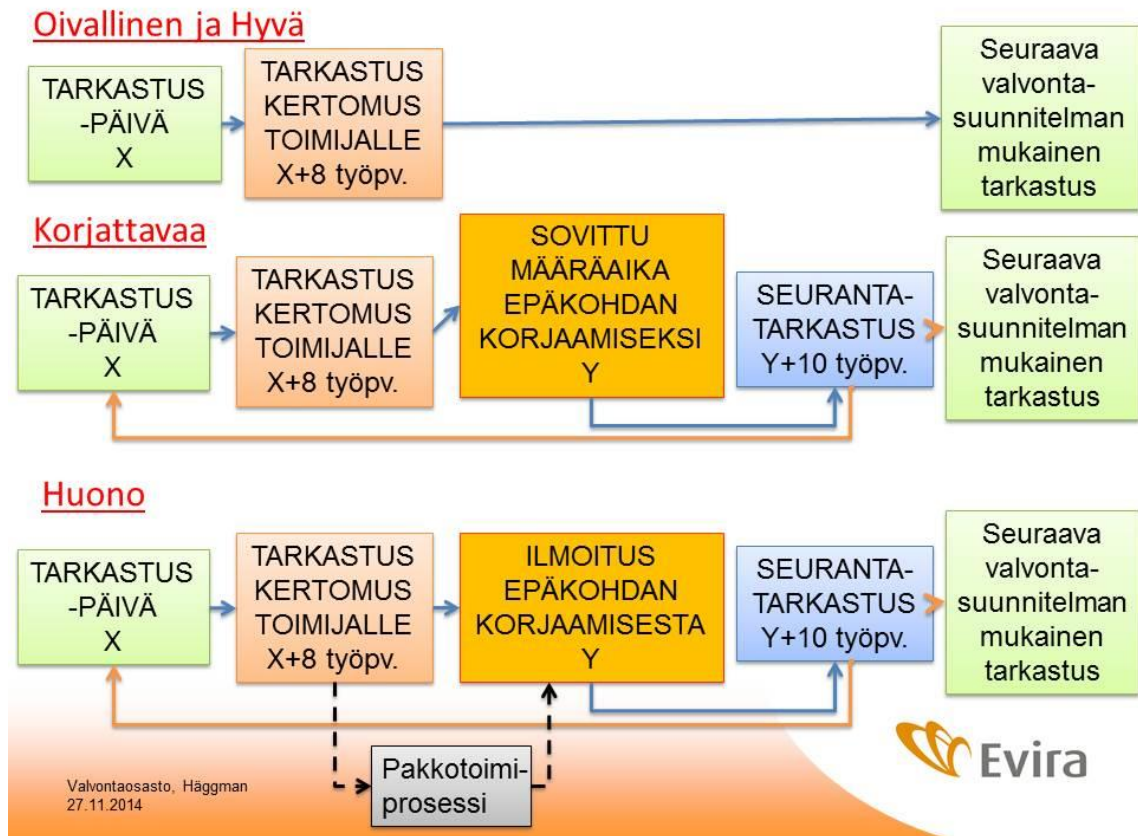

Kuva 1. Oiva-arviointiasteikko, lähde: Ruokavirasto.

Jos elintarvikeyrityksessä kaikki tarkastetut asiat ovat kunnossa, saa yritys arvosanan ”oivallinen”, jos puutteet ovat pieniä, tulee arvosanaksi ”hyvä”. Mikäli havaitut puutteet heikentävät/vaarantavat elintarviketurvallisuuden tai johtavat kuluttajaa harhaan, annetaan määräaika, johon mennessä epäkohdat on korjattava. Tällöin Oiva-arvosana on ”korjattavaa” tai ”huono”. Jos tarkastettu yritys on saanut jostakin asiasta arvosanan ”korjattavaa”, tekee terveystarkastaja aina yritykseen uuden tarkastuksen viimeistään kahden viikon sisällä määräajan umpeutumisesta. Uusintatarkastuksella tarkastetaan kaikki arvosanan ”korjattavaa” sisältämät asiakokonaisuudet. Uusintatarkastukset ovat maksullisia. Aiemmin saatu arvosana pysyy voimassa, kunnes tarkastaja uusintatarkastuksella toteaa epäkohdan korjatuksi. Tämän jälkeen julkaistaan uusi Oiva-raportti.

Mikäli elintarvikealan toimija ei ryhdy tarvittaviin toimenpiteisiin annettuun määräaikaan mennessä elintarvikemääräysten noudattamiseksi tai kun muut valvontatoimenpiteet elintarvikealan toimijan velvoittamiseksi noudattamaan elintarvikelain määräyksiä eivät ole riittäviä, annetaan arvosana ”huono”. Tällöin aloitetaan myös hallinnolliset pakkokeinot (kuva 2). Hallinnollisissa pakkokeinoissa noudatetaan elintarvikelain 7. luvun säännöksiä. Asiakirjalaadinnassa hyödynnetään Tekniikka- ja ympäristötalon lakimiestä. Uhkaavasti tai muuten asiattomasti käyttäytyvien toimijoiden elintarvikehuoneistoihin mennään aina pareittain. Äärimmäisenä keinona käytetään poliisin virka-apua turvaamaan tarkastajia ja varmistamaan sisäänpääsy kohteeseen sekä kohteen kaikkien tilojen tarkastaminen. Maahantuontiyrityksiin, joissa on havaittu rikkeitä, voidaan pyytää Tullia yhteistarkastukselle. Petosepäilyissä ollaan yhteydessä kaupungin lakimieheen, Ruokavirastoon ja poliisiin.

Oiva-uusintatarkastusten osuus valvontakäyntien määrästä oli vuonna 2018 12 %, 2017 n. 9 %, vuosina 2015 ja 2016 n. 10 % valvontakäyntien kokonaismäärästä, kun vastaava luku vuonna 2014 oli 15 % ja vuonna 2013 22 %.

Kuva 2. Oiva-tarkastusten suorituskaavio, lähde: Ruokavirasto.

Tarkastajat pyrkivät yhtenäiseen linjaan tarkastuksissa. Linjauksia läpikäydään säännöllisesti palavereissa. Oiva-arvosanojen jakaumassa pyritään pysymään valtakunnallisessa linjassa. Maaliskuusta 2016 alkaen on valvontayksikkö voinut verrata omia Oiva-valvontatuloksiaan valtakunnallisiin tuloksiin. Myös muiden valvontayksiköiden tekemiin tarkastuskertomuksiin on mahdollista tutustua valtakunnallisessa Ruokaviraston ylläpitämässä Kiikari-sovelluksessa. Kiikari-sovellus antaa tarkastajille mahdollisuuden yhdenmukaistaa valvontaa entistä paremmin johtaen toimijoiden tasavertaiseen kohteluun. Tarkastajat valvovat elintarvikevalvonnan yhteydessä tupakanmyynnin ja nikotiinikorvaustuotteiden laillisuutta myymälöissä ja anniskelupaikoissa. Baarien ja ravintoloiden yhteydessä olevia tupakointitiloja valvovat terveydensuojelua valvovat henkilöt.

Laitoksissa suoritettavat tarkastukset ovat 1.5.2015 alkaen olleet Oiva-tarkastuksia. Laitoksille on laadittu laitospesäkohtaiset 3-vuotisvalvontasuunnitelmat ja vuosittainen tarkastussuunnitelma. Suunnitelmassa kerrotaan yleistietoja laitoksesta ja sen toiminnasta sekä tarkastustiheys, tarkastuksiin kuluva aika ja se mitä Oiva-kohtia kulloinkin tarkastetaan.

5.2 Alkutuotannon tarkastus

1.1.2018 alkaen alkutuotantoa on tarkastettu Ruokaviraston laatimien ”Ohjeet alkutuotannon elintarvikevalvontaan” (Ruokaviraston ohje nro: 10508/1) mukaisesti. Yhteistä linjaa haetaan valvontayksikön sisällä mm. tekemällä yhteistarkastuksia, joissa mukana on kaksi terveystarkastajaa. Alkutuotannon tarkastukset keskitetään muutamille tarkastajille, jotta yhtenäinen linja muodostuu. Alkutuotannon tarkastukset jakaantuvat terveystarkastajien ja eläinlääkäreiden kesken.

Arviointi on kolmiportainen:

- A) Toiminta on kokonaisuutena arvioituna vaatimusten mukaista
- C) Toiminnassa on epäkohtia, jotka tulee korjata määräajassa.
- D) Toiminnassa on epäkohtia, jotka tulee korjata välittömästi.

Mikäli tuottajalle annetaan arvosana C tai D, tehdään uusintatarkastus epäkohdan korjaamisen toteamiseksi heti määräajan päättymisen jälkeen. Uusintatarkastuksesta tehdään tarkastuskertomus. Arvosanasta D aloitetaan elintarvikelain mukaiset hallinnolliset pakkokeinot.

Arviointiohjeet, joissa tarkastetaan täydentävien ehtojen vaatimuksia, on merkitty TE-koodilla. Näissä havaitut epäkohdat siirtyvät kuntajärjestelmästä C- ja D-arvosanoista tiedoksi aluehallintovirastoon tai ELY-keskukseen.

5.3 Viranomaisnäytteenotto vuonna 2019

Näytteenotto ja tutkiminen ovat valvontamenetelmiä, joilla voidaan selvittää omavalvonnan toimivuutta ja tuotteiden turvallisuutta ja määräystenmukaisuutta.

Viranomaisvalvontaa varten otetut näytteet toimitetaan pääsääntöisesti Kouvolassa sijaitsevaan Kymen Ympäristölaboratorio Oy, joka on Ruokaviraston viranomaisnäytteitä tutkimaan hyväksytty laboratorio. Myös valvontakohteiden itse ottamat näytteet tutkitaan yleensä em. laboratoriossa.

Mikäli viranomaisnäytteistä saadaan huono tulos, jatkotoimet mietitään tapauskohtaisesti. Jatkotoimia ovat mm. uusintanäytteenotto ja tarkastuskäynti, kirjallinen kehoitus tai kirjallinen selvitys toimijalta. Viranomaisnäytteenotot ja näytteiden tutkimukset ovat toiminnanharjoittajalle maksullisia.

Näytteenotto elintarvikevalvonnan kohteista toteutetaan seuraavin perustein:

- Mahdollisten ruokamyrkytyspäilyjen johdosta otettavat näytteet
 - Ruokamyrkytyspäilyjen kohdalla näytteenotosta päättää ruokamyrkytystyöryhmän jäsenet. Näytteet ja tutkimukset päätetään tapauskohtaisesti.
- Kuluttajavalitusten johdosta otettavat näytteet
 - Kuluttajavalitusnäytteiden kohdalla tutkimukset kohdennetaan kulloisenkin valituksen mukaan.
- Omavalvonnan toimivuuden todentaminen
 - Viranomaisnäytteitä voidaan ottaa sellaisista valvontakohteista, jotka eivät itse ole ottaneet omavalvontanäytteitä ja/tai mikäli riskinarvioinnissa todetaan kohteessa olevan tavallista suurempi riski. Näytteistä tutkitaan pääsääntöisesti liitteen E2 taulukon 1 mukaisia mikrobiologisia tutkimuksia. Lisäksi voidaan tehdä kemiallisia määryksiä. Laitoksille on laadittu oma näytteenottosuunnitelma (liite E2 taulukko 2). Lisäksi voidaan ottaa myös pintapuhtausnäytteitä.
- Kansalliseen vierasainevalvontaan liittyvät näytteet
 - Ruokavirasto määrittelee mitä näytteitä haetaan. Näytteet lähetetään Ruokavirastoon tutkittavaksi. Yleisimmin on tutkittu raakamaitoa, viljaa, hunajaa, kananmunia ja kasviksia.
- EU-monitorointi/Kasvinsuojeluainejäämien valvontaohjelma
 - Ruokavirasto määrittelee mitä näytteitä haetaan. Näytteet lähetetään Ruokavirastoon tutkittavaksi.

5.4 Projektit vuonna 2019

Projektien yhteydessä tutkitaan esim. kemiallinen, mikrobiologinen tai aistinvarainen laatu ja tarvittaessa voidaan tehdä myös muita tutkimuksia. Projekteista laaditaan projektisuunnitelma, josta ilmenee tehtävät tutkimukset, mittaukset ja menettelyt. Lopuksi tehdään yhteenveto/tiedote, joka lähetetään paikallislehtiin ja julkaistaan terveysvalvonnan nettisivuilla *ajankohtaista-osiossa* sekä *projektiosiossa*. Alkuperäiset näytteenottolomakkeet ja yhteenveto mapitetaan terveys-tarkastajien projektit-mappiin.

- Ruokaviraston tutkimus- ja/tai valvontaprojektit, joihin osallistutaan mahdollisuuksien mukaan:
 - Elintarvikeparanteiden valvonta (2019-2020). Ruokaviraston elintarvikeparanneasiantuntija tekee opastavan valvontakäynnin.
 - Valtakunnallinen suolan ja ravintoarvon valvontaprojekti (2019)
- Omat tutkimus- ja/tai valvontaprojektit 2019:
 - Tuoretiskien kalan mikrobiologinen laatu
 - Akryyliamidin määrä tuotteissa

5.5 Valvonnan painopistealueet vuonna 2019

- VATI:n käyttöönotto
- Alkutuotannon elintarvikevalvonnan vakiinnuttaminen
- Oiva-rivi 13.5 tarkastaminen
- Ruokaviraston monivuotisen kansallisen valvontasuunnitelman painopisteiden toteuttaminen mahdollisuuksien mukaan.

6 HENKILÖSTÖRESURSSIT

Valvontaviranomaisella on oltava palveluksessaan tai sopimuksen perusteella käytettävissään tarpeellinen määrä pätevää ja riittävän kokemuksen omaavaa henkilöstöä (elintarvikelaki 35 §).

Kouvolan ja litin alueella elintarvikelain mukaista valvontaa tekevät ympäristöterveyspäällikkö, vastaava terveystarkastaja, 4 terveystarkastajaa, 1 ympäristöterveystarkastaja ja kaupungineläinlääkäri. Ympäristöterveyspäällikkö tekee elintarvikelain mukaista laitosvalvontaa. Vastaava terveystarkastaja, neljä terveystarkastajaa ja ympäristöterveystarkastaja tekevät muuta elintarvikevalvontaa. Vastaava terveystarkastaja koordinoi, kehittää ja johtaa elintarvikevalvontaa. Elintarviketarkastajat hoitavat myös muita ympäristöterveydenhuollon toimialaan kuuluvia tehtäviä, kuten mm. tupakka- ja lääkelain, alkutuotannon ml. hyönteistuotannon sekä kontaktimateriaalien valvontaa. Kaupungineläinlääkäri tekee maitohygieniatarkastukset. Lisäksi yksi terveystarkastaja tekee sisäilma ja hygieniatarkastuksia ruuhka- ja loma-aikoina. Yhden terveystarkastajan työnkuvaan sisältyy tuhoeläinneuvontaa. Työaikaa kuluu myös mm. uusintatarkastuksiin, palavereihin, hallinnollisiin pakkokeinoihin ja projekteihin.

Loma-aikajärjestelyillä huolehditaan, että henkilöstö pystyy lomittamaan toisiaan välttämättömissä ja kiireellisissä tehtävissä.

Vuonna 2019 elintarvikevalvontasuunnitelmassa on 755 valvontakohtetta. Ruokaviraston riskiluokituksen mukaan niihin tulisi tehdä n. 480 suunnitelmallista tarkastusta. Lisäksi, yksikön omaan arvioon perustuen, uusintatarkastuksia tehtäisiin n. 50 kpl (10-12 %). Tarkastuksien lopulliseen kokonaismäärään vaikuttaa vuoden aikana tulevien ruokamyrkytys-epidemioiden, pakkokeinoprosessien ja muun suunnitteleamattoman työn määrä. Asuntomessujen vaatimaa työmäärää on etukäteen vaikea arvioida mutta todennäköisesti messut vievät noin viikon työajan.

Alkutuotantotiloja on Kouvolan ja Iitin alueella n. 1000 kpl mm. maidontuotantotiloja, hunajan- ja munantuottajia, kasvihuoneviljelijöitä ja lihantuottajia. Maidontuotantotiloista 16 tilalle on tarkoitus tehdä maitohygieniatarkastus vuonna 2019. Muihin alkutuotantoryhmiin tehdään yksittäisiä tarkastuksia.

Suunnitelmallisten tarkastusten lisäksi työaikaa käytetään mm. toimijoiden ohjaukseen ja pakkokeinoprosessien eteenpäin viemiseen.

Alkuvuodesta käyttöön otettavaan VATI-järjestelmään siirtyminen vaatii henkilöresursseja. Kaikkien valvontakohteiden asiakas- ja laskutustiedot sekä valvontavastuuhenkilöt joudutaan syöttämään uuteen järjestelmään käsin. Laskutuksessa joudutaan turvautumaan vanhaan Tarkastaja-ohjelmaan, mikä vaatii kahden ohjelman asiakastietojen ylläpitoa useamman kuukauden ajan.

Ympäristöterveydenhuolto ml. elintarvikevalvonta tulee siirtymään mitä todennäköisimmin maakuntahallintoon 1.1.2021. Maakuntaan siirtymisvalmistelujen vaatimaa työmäärää tulee lisääntymään nykyisestä. Karkeasti arvioiden valmistelu kuormittaa elintarvikevalvonnan osalta eniten ympäristöterveyspäällikköä mutta myös muita viranhaltijoita.

Valviran ohjeen mukaisesti tulee vuosittain tarkastaa 50 % tupakanmyyntipaikoista. 2019 on elintarvikevalvonnan yhteydessä tarkoitus tehdä 72 tupakanmyyntitarkastusta. Tupakalle on oma erillinen valvontasuunnitelma. Tupakanmyyntitarkastusten yhteydessä tehdään myös nikotiinikorvaustuotteiden (lääkelaki) myyntitarkastuksia. Uuden tupakkalain mukaiset tupakanmyynnin tarkastukset ovat laajempia ja aikaa vievämpiä kuin vanhan tupakkalain aikaiset tarkastukset. Siten ne vievät aiempaa enemmän resursseja.

7 KOULUTUS

Kaupunki on varautunut elintarvikevalvonnan koulutustilaisuuksiin ja kouluttamaan henkilökuntaa. Koulutuksen toteutumista seurataan palaverissa niin, että jokainen terveystarkastaja saa riittävästi ammatillista täydennyskoulutusta. Ruokaviraston ohjeistuksen mukaan jokaisen tarkastajan tulisi osallistua 8 koulutuspäivään vuodessa. Ensisijaisesti koulutustilaisuudet tulevat olemaan Ruokaviraston järjestämiä koulutuksia. Useimpiin koulutuksiin osallistutaan Skype-yhteyden kautta omalta koneelta tai etäyhteyden kautta Etelä-Suomen aluehallintoviraston tiloissa Kouvolassa, jolloin työaikaa ja matkakuluja säästyy. Elintarvikevalvontaan osallistuvat henkilöt pääsevät osallistumaan pääsääntöisesti haluamiinsa koulutuksiin. Ruokaviraston valvontaverkoston liittymällä saamme tiettyihin osa-alueisiin kohdennettua lisäkoulutusta. Terveystarkastajat ovat liittyneet useisiin omaa työtään koskettaviin valvontaverkostoihin.

8 TERVEYSVAARATILANTEET

Terveysvaaralla tarkoitetaan mitä tahansa biologista, kemiallista tai fysikaalista tekijää tai tilaa, joka saattaa vaarantaa elintarvikkeen turvallisuuden (elintarvikelaki 6 §, kohta 8). Kunnan on selvitettävä alueellaan ilmenevät elintarvikkeisiin liittyvät terveysvaaratilanteet. Tällaisia ovat ruokamyrkytykset ja muut elintarvikkevälitteiset vaaratilanteet. Terveysvaaratilanteissa on toimittava välittömästi vaaratilanteen rajoittamiseksi. Viranomaisen on käytettävä tapauskohtaista harkintaa päättäessään tilanteen vaatimista toimenpiteistä, kuten näytteenotosta ja tarvittavista tutkimuksista. Todetuista terveysvaaroista sekä tarvittaessa sellaisista valvonnassa esille tulleista seikoista, joilla voi olla vaikutusta elintarvikkeiden turvallisuuteen, on ilmoitettava Etelä-Suomen aluehallintovirastolle ja Ruokavirastolle (elintarvikelaki 52 §).

Mikäli terveysvaara edellyttää tuotteiden takaisinvetoa, voi viranomainen tiedottaa toimijan kustannuksella elintarvikkeiden turvallisuutta koskevien vaatimusten vastaisista elintarvikkeista, jos elintarvikealan toimija ei noudata ilmoitusveloitetta.

8.1 Varautuminen ruokamyrkytys-epidemioiden selvittämiseen

Saatuun ilmoituksen elintarvike- tai talousvesivälitteisestä tai epäilystä ruokamyrkytyksestä alueellaan kunnan terveydensuojeluviranomaisen tai elintarvikevalvontaviranomaisen on viipymättä aloitettava tapauksen selvittäminen (elintarvikelaki 45 § ja terveydensuojelulaki 20 a §).

Ruokamyrkytystutkimuksen keskeinen tavoite on sairastumisen aiheuttajan ja lähteen etsiminen. Ruokamyrkytys-epidemiaa epäiltäessä viranomaisten tulee toimia nopeasti, jotta on mahdollista estää epidemian mahdollinen leviäminen ja saada ehkäisevät toimenpiteet käyntiin. Näytteenotto on tapauskohtaista ja ruokamyrkytyksiin liittyvien näytteiden kustannuksista vastaa kaupunki.

Kouvolassa toimii ruoka- ja vesivälitteisten epidemioiden selvitystyötä varten valtioneuvoston antaman asetuksen (1365/2011) mukainen selvitystyöryhmä, johon kuuluu tartuntataudeista vastaava lääkäri, hygieniakoordinaattori, ympäristöterveyspäällikkö ja kolme terveystarkastajaa. Lisäksi ryhmään on nimetty vesilaitosten edustajat. Työryhmä kokoontuu 1-2 kertaa vuodessa ja epidemioiden yhteydessä tarvittavassa määrin. Varsinaisesta selvitystyöstä työryhmä on laatinut toimintaohjeen, josta käy tarkemmin ilmi tehtäväjako ja tarvittavat toimenpiteet epidemiatilanteessa sekä yhteystiedot. Toimintaohje on osa terveysvalvonnan valmiussuunnitelmaa. Jokaisesta epidemiaepäilystä tulee työryhmän ilmoittaa sähköisesti Ruokaviraston ja THL:n yhteiseen RYMY-raportointijärjestelmään. Epidemiaepäilyilmoitukset järjestelmään laatii tapauskohtaisesti joko tartuntatauti-lääkäri tai ympäristöterveyspäällikkö. Epidemian selvitysilmoituksesta vastaa ympäristöterveyspäällikkö.

litissä ruoka- ja vesivälitteisten epidemioiden selvitystyöryhmään kuuluu Päijät-Hämeen hyvinvointiyhtymän (PHHYKY) nimeämä tartuntatautilääkäri, tartuntatautihoitaja, Kouvolan kaupungin ympäristöterveyspäällikkö ja kolme terveystarkastajaa. Lisäksi ryhmään on nimetty litin vesilaitoksen toimitusjohtaja. litin selvitystyöryhmä kokoontuu tarvittaessa.

8.2 Varautuminen muihin elintarvikkeista aiheutuviin vaaratilanteisiin

Elintarvikevalvonta on varautunut normaaliajan toiminnassa elintarvikkeista aiheutuviin terveysvaaratilanteisiin arvioimalla valvontakohteiden toiminnan tasoa, omavalvonnan toimivuutta, tuotteiden laatua ym. ja tältä pohjalta toiminnan riskejä. Nämä otetaan huomioon viranomaisvalvonnan tarvetta arvioitaessa ja valvontaa toteutettaessa niin, ettei vaaratilanteita pääsisi syntymään.

Elintarvikevalvontaa tekevät useat henkilöt ja tästä johtuen aina on mahdollista hoitaa vaaratilanteissa tarvittavat tarkastus-, näytteenotto- ym. toimenpiteet. Varautumisessa on huomioitu lisäksi vaaratilanteissa tarvittava tutkimusvalmius sekä yhteydet asiantuntijaorganisaatioihin ja sidosryhmiin.

Elintarvikkeista aiheutuviin terveysvaaratilanteisiin on varauduttu myös huomioimalla asia kaupungin ympäristöterveydenhuollon valmiussuunnitelmassa. Suunnitelmassa on käsitelty normaaliolojen lisäksi myös ympäristöterveydenhuollon erityistilanteita ja niissä tapahtuvaa toimintaa. Suunnitelmassa on mm. kartoitettu Kouvolan kaupungin alueella sijaitsevat merkittävimmät riskeille alttiit kohteet, joissa valmistetaan, varastoidaan tai käsitellään elintarvikkeita. Samoin suunnitelmassa on käsitelty mm. säteilyn elintarvikkeille aiheuttamat vaikutukset sekä toiminta näissä tilanteissa. Suunnitelma on päivitetty vuonna 2014 STM:n syksyllä 2010 päivitetyn Ympäristöterveyden erityistilanteet –oppaan mukaan.

9 VIESTINTÄ

Laki viranomaisen toiminnan julkisuudesta (621/1999) painottaa viranomaisen velvollisuutta tiedottaa toiminnastaan. Euroopan parlamentin ja neuvoston astus (EY) N:o 882/2004, rehu- ja elintarvikelainsäädännön sekä eläinten terveyttä ja hyvinvointia koskevien sääntöjen mukaisuuden varmistamiseksi suoritetusta virallisesta valvonnasta, 7 artikla: Avoimuus ja luottamuksellisuus. Elintarvikelain 33 §:n mukaan kunnan tulee tiedottaa ja neuvoa paikallisia yrityksiä ja muita yhteistyötahoja lainsäädännössä annettujen vaatimusten noudattamiseksi ja elintarviketurvallisuuden toteuttamiseksi koko elintarvikeketjussa. Kaupungin ympäristöterveydenhuollon tiedottamisvastuu on ympäristöterveyspäälliköllä tai hänen erikseen määräämällään viranhaltijalla.

Toiminnanharjoittajille ja valvontakohteille jaetaan jatkuvasti tietoa mm. omavalvontaa, elintarvikehygieniää, lainsäädännön muutoksia ja tuotteiden vaatimustenmukaisuutta koskevista asioista tarkastuskäyntien yhteydessä. Ajankohtaisista asioista, lakimuutoksista tai koulutuksista lähetetään tietoa kohdennetusti myös sähköpostilla. Normaaliajan erityistilanteita ja poikkeusoloja koskevat tiedotusohjeet ovat valmiussuunnitelmassa.

Kaupungin elintarvikevalvonnan verkkosivuilla tiedotetaan toiminnasta. Sieltä on saatavissa yleistä tietoa sekä ohjeita ja lomakkeita, <http://www.kouvola.fi>: (Asuminen ja ympäristö, Ympäristöpalvelut, Terveysvalvonta, Elintarvikevalvonta). Ajankohtaisista asioista julkaistaan tiedotteita kaupungin verkkosivujen pääsivulla ja lisäksi ympäristöterveydenhuollon ajankohtaista otsikon alla. Lisäksi tiedotetaan useamman kerran vuodessa paikallisten tiedotusvälineiden välityksellä, lähinnä valvontaprojektien tuloksista. Kaupungin asukkaille jaettavaa ilmaislehteä hyödynnetään tiedotusasioissa. Toiminnasta jaetaan tietoa lisäksi erilaisissa tapahtumissa yhdessä muiden viranomaisten kanssa.

Elintarvikevalvontatulokset julkistetaan sitä mukaa Oivahymy-sivustolla (www.oivahymy.fi), kun kuntien valvojat tekevät tarkastuksia. Oivassa arvioidaan hymynaamoin yrityksen elintarviketurvallisuutta, kuten elintarvikehygieniaa ja tuoteturvallisuutta. Parhaimman hymyn saamiseen edellytetään lain noudattamista. Valvontatietojen julkaisemisella pyritään lisäämään valvonnan läpinäkyvyyttä sekä tuomaan elintarvikevalvonnan tarkastustulokset kuluttajan käyttöön. Tavoitteena on myös lisätä elintarvikevalvonnan tunnettavuutta ja vaikuttavuutta. Oiva kannustaa yrityksiä pitämään huolta elintarvikehygieniasta ja tuotteiden turvallisuudesta. Yrityksille avautuu myös mahdollisuus kertoa kuluttajalle omasta toiminnastaan. Alkutuotanto ja kontaktimateriaalitoimijat eivät ole Oivan piirissä. Niihin tehdään ”tavallisia” tarkastuksia.

Tiedottamisen kohderyhmiä on paljon ja ne valitaan sen hetkisen tilanteen mukaan. Elintarvikkeiden tai talousveden aiheuttamista vaaratilanteista ja toimenpiteistä niiden torjumiseksi on varauduttu tiedottamaan tiedotusvälineiden kautta kuntalaisille. Viestinnän toimintaohjeet tiedottamisesta erityis- ja kriisitilanteissa sekä valmiussuunnitelma ovat terveysturvallisuuden toimitiloissa ja tietojärjestelmän K-aseamalla.

10 VALVONNAN KEHITTÄMINEN

Viranomaistyötä tulee pyrkiä kehittämään ja notkistamaan. Elintarvikevalvonnan yhtenä kehitysalueena on yhteistyön lisääminen ja yhteydenottokynnysten mataltaminen kaupungin eri osastojen kanssa. Ruokapalveluiden ja rakennusvalvonnan kanssa yhteistyö on vakiintunut. Tilaliikelaitoksen kanssa yhteistyö on aluillaan ja sitä jatketaan tulevina vuosina. Mukaan tultaneen jatkossa pyytämään myös rakennuspalvelut. Tullin, poliisin ja pelastuslaitoksen kanssa pidetään yhteistyötä yllä.

Kuntalaisilla ja yhteistyötahoilla on ollut vuodesta 2015 lähtien mahdollisuus antaa palautetta elintarvikevalvonnasta webropol-kyselyn kautta. Linkki on kaikille avoin. Palautekyselyä jatketaan netissä vuonna 2019. Palautteet käydään läpi ja palautetta käytetään mahdollisuuksien mukaan toiminnan parantamiseksi.

Muita kehittämisalueita:

- Kaupungin uusien nettisivujen käyttöönotto ja valmistelu
- Ruokamyrkytyspäilyn ilmoittaminen Lyyti- tai webropol-kyselyn kautta
- Toimintatapojen yhtenäistäminen tulevien maakuntakumppanien Kotkan ja Haminan kanssa

11 VALVONTASUUNNITELMAN TOTEUTUMISEN ARVIOINTI JA RAPORTOINTI

Suunnitelman toteutumista seurataan neljännesvuosittain elintarvikepalaverissa ja toteutunutta elintarvikevalvontaa verrataan elintarvikevalvontasuunnitelmaan ja arvioidaan elintarvikevalvonnan voimavarojen riittävyttä sekä kohdentumista. Lisäksi arvioidaan saatujen elintarvikelain mukaisten maksujen määrää ja niiden kohdentumista. Seuranta hyödynnetään paikallisen valvonnan kehittämisessä, valvonnan jatkuvuuden varmistamisessa ja uusien suunnitelmien laadinnassa. Valvontasuunnitelman toteutumisesta raportoidaan rakennus- ja ympäristölautakunnalle ja VYHA:n kautta Etelä-Suomen aluehallintovirastolle seuraavan vuoden alussa.

Säännöllisen valvonnan piiriin kuuluvat elintarvikevalvontakohteet, tarkastusten ohjeelliset määrät ja ajat sekä suunnitelmalliset tarkastukset

Toiminnan luonteeseen ja laajuuteen perustuva riskiluokka (toimintatyyppi)	Valvontakohde-tyyppien riskiluokka 0-10	Riski-perusteinen tarkastustiheys (krt/vuosi)	Tarkastukseen käytettävä ohjeellinen aika (h)	Valvontakohteiden lukumäärä	Suunnitelmalliset tarkastukset 2019
Maitoala					
Vastaanotetun raakamaidon määrä < 500 000 kg/vuosi / Tuotanto < 100 000 kg/vuosi	4 - 7	2 - 6	3 - 4	4	8
Vastaanotetun raakamaidon määrä 500 000 - 2 milj. kg/vuosi	4 - 8	2 - 8	3 - 4	0	0
Vastaanotetun raakamaidon määrä > 2 milj. kg/vuosi / Tuotanto > 100 000 kg/vuosi	6 - 9	4 - 10	3 - 4	1	6
Liha-ala					
Tuotanto < 10 000 kg/vuosi	3 - 5	1 - 3	3 - 4	0	0
Tuotanto 10 000 - 100 000 kg/vuosi	4 - 7	2 - 6	3 - 4	0	0
Tuotanto 100 000 - 1 milj. kg/vuosi	4 - 8	2 - 8	3 - 4	3	16
Tuotanto 1 - 10 milj. kg/vuosi	6 - 9	4 - 10	3 - 4	0	0
Tuotanto > 10 milj. kg/vuosi	6 - 10	4 - 12	3 - 4	0	0
Kala-ala					
Tuotanto < 10 000 kg/vuosi	3 - 5	1 - 3	3 - 4	0	0
Tuotanto 10 000 - 100 000 kg/vuosi	4 - 7	2 - 6	3 - 4	1	4
Tuotanto 100 000 - 1 milj. kg/vuosi	4 - 8	2 - 8	3 - 4	0	0
Tuotanto 1 - 10 milj. kg/vuosi	6 - 9	4 - 10	3 - 4	0	0
Tuotanto > 10 milj. kg/vuosi	6 - 10	4 - 12	3 - 4	0	0
Muna-ala					
Tuotanto < 10 000 kg/vuosi	3 - 5	1 - 3	3 - 4	0	0
Tuotanto 10 000 - 10 milj. kg/vuosi	4 - 7	2 - 6	3 - 4	1	2
Tuotanto > 10 milj. kg/vuosi	4 - 8	2 - 8	3 - 4	0	0
Vähäriskinen toiminta elintarvikehuoneistossa					
Lihan käsittely (lahtivajat)	2 - 4	0,5 - 2	1 - 3	3	0
Vilja- ja kasvisala					
Myllytoiminta	1 - 3	0,35 - 1	1 - 3	5	0
Leipomotuotteiden valmistus, helposti pilaantuvia tuotteita	2 - 5	0,5 - 3	2 - 4	20	21
Ruoka- ja kahvileipien valmistus	1 - 5	0,35 - 3	1 - 3	7	4
Muiden viljatuotteiden valmistus	1 - 3	0,35 - 1	1 - 3	0	0
Kasvis-, marja- ja hedelmätuotteiden valmistus	1 - 5	0,35 - 3	1 - 4	6	3
Pakkaamotoiminta, vähäistä kauppakunnostusta	1 - 3	0,35 - 1	1 - 3	2	0
Elintarvikkeiden valmistus					
Yhdistelmätuotteiden valmistus	1 - 6	0,35 - 4	1 - 4	1	2
Makeisten valmistus	1 - 5	0,35 - 3	1 - 4	2	3
Juomien valmistus	1 - 5	0,35 - 3	1 - 4	2	1
Muu valmistus (esim. kahvinpaahdo)	1 - 3	0,35 - 1	1 - 4	2	2
Elintarvikkeiden myynti					
Elintarvikkeiden tukkumyynti, teollisesti pakattuja ei-helposti pilaantuvia elintarvikkeita	1 - 2	0,35 - 0,5	1 - 4	0	0
Elintarvikkeiden tukkumyynti, teollisesti pakattuja helposti pilaantuvia elintarvikkeita	1 - 3	0,35 - 1	1 - 4	1	1
Elintarvikkeiden tukkumyynti, myydään pakkaamattomia elintarvikkeita	2 - 4	0,5 - 2	1 - 4	0	0
Elintarvikkeiden tukkumyynti, käsitellään helposti pilaantuvia elintarvikkeita	2 - 4	0,5 - 2	1 - 4	0	0

Toiminnan luonteeseen ja laajuuteen perustuva riskiluokka (toimintatyyppi)	Valvontakohde-tyyppien riskiluokka 0-10	Riski-perusteinen tarkastustiheys (krt/vuosi)	Tarkastukseen käytettävä ohjeellinen aika (h)	Valvonta-kohteiden lukumäärä	Suunnitelmalliset tarkastukset 2019
Elintarvikkeiden vähittäismyynti, teollisesti pakattuja ei-helposti pilaantuvia elintarvikkeita	1 - 2	0,35 - 0,5	1 - 4	32	5
Elintarvikkeiden vähittäismyynti, teollisesti pakattuja helposti pilaantuvia elintarvikkeita	1 - 3	0,35 - 1	1 - 4	72	25
Elintarvikkeiden vähittäismyynti, myydään pakkaamattomia elintarvikkeita	2 - 4	0,5 - 2	1 - 4	18	5
Elintarvikkeiden vähittäismyynti, käsitellään helposti pilaantuvia elintarvikkeita	2 - 4	0,5 - 2	1 - 4	21	28
Ulkomyyntialue	1	0,35	1	12	1
Kuluttajan tuotteiden käsittely, eläimistä saatavat elintarvikkeet	2	0,5	2 - 3	2	1
Elintarvikkeiden tarjoilu					
Ravintolatoiminta	2 - 4	0,5 - 2	1 - 4	137	123
Grilli- ja pikaruokatoiminta	1 - 3	0,35 - 1	1 - 4	29	12
Kahvilatoiminta	1 - 3	0,35 - 1	1 - 4	94	38
Pubitoiminta	0	0 - 0,35	1 - 2	24	13
Suurtalous, laitoskeittiö	2 - 4	0,5 - 2	1 - 4	62	51
Suurtalous, keskuskeittiö ja pitopalvelu	2 - 5	0,5 - 3	1 - 4	35	43
Suurtalous, tarjoilukeittiö	1 - 3	0,35 - 1	1 - 4	108	42
Elintarvikkeiden kuljetukset					
Elintarvikkeiden kuljetus	1	0,35	1 - 2	10	0
Elintarvikkeiden pakastekuljetus	1 - 2	0,35 - 0,5	1 - 3	4	1
Elintarvikkeiden kuljetus jäähdytettynä	1 - 2	0,35 - 0,5	1 - 3	11	5
Elintarvikkeiden kuljetus lämpimänä	1 - 2	0,35 - 0,5	1 - 3	0	0
Elintarvikkeiden varastointi ja pakastaminen					
Eläimistä saatavien elintarvikkeiden varastointi	1 - 2	0,35 - 0,5	1 - 3	2	1
Muiden kuin eläimistä saatavien elintarvikkeiden varastointi	1 - 2	0,35 - 0,5	1 - 3	8	3
Elintarvikkeiden pakastaminen	1 - 3	0,35 - 1	1 - 3	0	0
Elintarvikkeiden pakkaaminen	1 - 3	0,35 - 1	1 - 3	0	0
Kontaktimateriaalitoimija					
Elintarvikkeen kanssa kosketukseen joutuvia tarvikkeita valmistavat laitokset, markkinoijat ja maahantuojat	1 - 3	0,35 - 1	1 - 3	13	10
Elintarvikehuoneistot yhteensä				755	480
Alkutuotanto					
Itujen tuotanto		1	1 - 3	0	0
Maidontuotanto		0,2	1 - 3	97	16
Hunajantuotanto		tarvittaessa	1 - 3	17	0
Peltoviljely		tarvittaessa		690	0
Puutarhaviljely, avomaa		0-0,3	1 - 3	31	0
Puutarhaviljely, kasvihuone		0,2	1 - 3	3	1
Sienimöt		tarvittaessa		0	0
Vesiviljely		0,2	1 - 3	5	0
Kalastus		0-0,03	1 - 3	1	0
Lihantuotanto		tarvittaessa	1 - 3	72	3
Munantuotanto		0,2	1 - 3	57	11
Siitosmunantuotanto		0,2		2	0
Alkutuotanto yhteensä				975	31
Elintarvikehuoneistot ja alkutuotanto yhteensä				1730	511

Taulukko 1. Elintarvikkeista tehtävät mikrobiologiset tutkimukset vuosina 2015–2019

Analyysit

(elintarvikenäytteistä valitaan kaksi tutkittavaa analyysia taulukon 1 mukaan)

Lihavoiduilla kirjaimilla merkityt tarkoittavat perustutkimuksia ja muut ovat lisätutkimuksia.

ELINTARVIKE		MIKROBIOLOGISET TUTKIMUKSET	
Maito ja maitovalmisteet		Kokonaispesäkeluku	
		Koliformiset bakteerit	
		<i>Listeria monocytogenes</i>	
		<i>Salmonella spp.</i>	
Juustot (tuore ja kypsytetyt)		Koagulaasipositiiviset stafylokokit	
		E.coli	
		Listeria monocytogenes	
Hapatetut maitovalmisteet		Koliformiset bakteerit	
		<i>Listeria monocytogenes</i>	
		<i>Salmonella spp.</i>	
Jäätelöt ja jälkiruoat		Kokonaispesäkeluku	
		Enterobacteriaceae	
		<i>Listeria monocytogenes</i>	
		<i>Salmonella spp.</i>	
Liha, lihavalmisteet	Raaka	Kokonaispesäkeluku	
		E.coli	
		<i>Staphylococcus aureus</i>	
	Kypsä	Kokonaispesäkeluku	
		Enterobacteriaceae	
		<i>Salmonella spp.</i>	
Siipikarja	Raaka	Kokonaispesäkeluku	
		E.coli	
		<i>Salmonella spp.</i>	
	Kypsä	Kokonaispesäkeluku	
		Enterobacteriaceae	
		Koagulaasipositiiviset stafylokokit	
Kala, kalavalmisteet	Raaka	Aistinvarainen arvio	
		E.coli	
		<i>Listeria monocytogenes</i>	
	Kypsä ja kylmäsavu	Kokonaispesäkeluku	
		Enterobacteriaceae	
		Koagulaasipositiiviset stafylokokit	
	Tyhjiöpakattu	Listeria monocytogenes	
	Leipomovalmisteet (konditoriatuotteet)		Kokonaispesäkeluku
			Enterobacteriaceae
Bacillus cereus			
<i>Staphylococcus aureus</i>			

Salaatit (tuore)		E.coli
		Koagulaasipositiiviset stafylokokit
		Bacillus cereus
	Sisältää porkkanaa	Listeria monocytogenes
Salaatit (majoneesi)		Enterobacteriaceae
		Bacillus cereus
		Koagulaasipositiiviset stafylokokit
	Sisältää kalaa	<i>Listeria monocytogenes</i>
	Sisältää lihaa	<i>Salmonella spp.</i>
Valmisruoat		Kokonaispesäkeluku
		Enterobacteriaceae
		<i>Bacillus cereus</i>
Keitot, liemet, kastikkeet		Kokonaispesäkeluku
		Enterobacteriaceae
		<i>Bacillus cereus</i>

Taulukko 2. Laitoksista otettavat viranomaisnäytteet vuosina 2015–2019

Valvontakohte	Viranomaisnäytteet	Analyysit
Liha-ala Tuotanto < 100 000 - 1 milj.kg/vuosi	Pintapuhtausnäytteet: 0-2 näytteenottokertaa (1 kerta sis. 5 näytettä)	Kokonaisbakteerit
	Raakalihavalmistelaitos: elintarvikenäytteitä 0-2 kpl (sisältää 5 osanäytettä)	E. coli, (Salmonella)
	Jauhelihaa valmistava laitos: elintarvikenäytteitä 0-2 kpl (sisältää 5 osanäytettä)	Kokonaisbakteerit, E. coli, (Salmonella)
	Lihavalmistelaitos: elintarvikenäytteitä 0-2 kpl (sisältää 5 osanäytettä)	Listeria
	Pintapuhtausnäytteitä: 0-1 kpl	Listeria
Maitoala Vastaanotetun raakamaidon määrä < 500 000 kg/vuosi / Tuotanto < 100 000 kg/vuosi	Pintapuhtausnäytteet: 0-2 näytteenottokertaa	Kokonaisbakteerit
	Pintapuhtausnäyte: 0-2 kpl	Listeria monocytogenes
	Elintarvikenäytteet: 0-2 kpl	Listeria monocytogenes, Escherichia coli, Koagulaasipositiiviset stafylokokit
	Delvotest: 0-2 kpl	Mikrobilääkejäämät
Maitoala Vastaanotetun raakamaidon määrä > 2 milj. kg/vuosi / Tuotanto > 100 000 kg/vuosi	Pintapuhtausnäytteet: 0-2 näytteenottokertaa	Kokonaisbakteerit
	Pintapuhtausnäytteet: 0-5 kpl	Listeria monocytogenes
	Delvotest: 0-2 kpl	Mikrobilääkejäämät

TERVEYDENSUOJELUN VALVONTASUUNNITELMA

2015 - 2019

KOUVOLAN KAUPUNKI

Päivitys vuodelle 2019

SISÄLLYSLUETTELO

sivu

1	JOHDANTO.....	3
1.1	Laki terveydensuojelulain muuttamisesta (942/2016).....	3
2	KUNNAN TERVEYDENSUOJELUN VALVONTASUUNNITELMA.....	3
2.1	Ei-suunnitelmallinen toiminta	5
2.2	Kotirauha	5
3	TERVEYDENSUOJELUN PAINOPISTEET	6
4	TARKASTUKSEN SISÄLTÖ	8
5	VALVONTAKOYTEIDEN RISKILUOKITUS, TARKASTUSTIHEYS JA TARKASTUKSEEN KÄYTETÄVÄ AIKA	8
6	NÄYTTEENOTTO JA LABORATORIOT	11
6.1	Näytteenotto	11
6.2	Laboratoriot	12
7	VALVONTASUUNNITELMAN TOTEUTUMISEN ARVIOINTI JA RAPORTOINTI	12

Liite TS1

Valvontakohdetyypit ja tarkastusten sisältö.

Liite TS2

Valvontakohteiden lukumäärät sekä vuodelle 2019 suunnitellut tarkastustiheydet ja –määrät.

1 JOHDANTO

Terveydensuojelulain (763/1994) tavoitteena on ylläpitää ja edistää väestön ja yksilön terveyttä. Lain tavoitteena on myös ehkäistä, vähentää ja poistaa sellaisia elinympäristössä esiintyviä tekijöitä, jotka saattavat aiheuttaa terveyshaittaa. Terveydensuojelulain mukaan päävastuu terveydensuojelulain toteuttamisesta on kunnilla. Niiden on tiedotettava terveydensuojelusta ja järjestettävä terveydensuojelua koskevaa neuvontaa ja ohjausta.

1.1 Laki terveydensuojelulain muuttamisesta (942/2016)

Laki terveydensuojelulain muuttamisesta (942/2016) tuli voimaan 1.1.2017. Lain muutoksen myötä kunnan terveydensuojeluviranomainen voi jatkossa nykyistä helpommin kohdentaa terveydensuojelun valvonnan voimavaroja sinne, missä niitä eniten tarvitaan paikallisten terveysriskien ehkäisemiseksi.

Kunnan terveystoimintansa ei tarvitse enää tehdä päätöksiä kaikista toiminnanharjoittajien tekemistä lakisääteisistä ilmoituksista. Päätökset tehdään jatkossakin talousvettä toimittavista laitoksista, jolla on omaa veden tuotantoa tai käsittelyä. Ilmoituskäsittelyyn siirtymisen seurauksena toiminnanharjoittajan oma vastuu toimintansa terveysvaikutuksista lisääntyy mm. tunnistamalla toimintansa ja niihin vaikuttavat tekijät. Lisäksi omavalvontaa lisätään terveyshaittojen syntyminen estämiseksi.

Sellaisesta toiminnasta, josta on säädetty laissa, pitää toiminnanharjoittajan jatkossakin tehdä ilmoitus viranomaiselle 30 vuorokautta ennen toiminnan aloittamista.

Terveydensuojelulain muutos täsmentää myös talousveden valvontaan liittyvät määritelmät yhdenmukaisiksi juomavesidirektiivin ja elintarvikelain kanssa.

2 KUNNAN TERVEYDENSUOJELUN VALVONTASUUNNITELMA

Terveydensuojelun valvontasuunnitelman laatimista ohjaavat sekä terveydensuojelulaki että Valtioneuvoston asetus kunnan ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelmasta ja valtakunnallinen valvontaohjelma.

Terveydensuojelulain 6 § mukaan kunnassa tulee laatia ja hyväksyä terveydensuojelun valvontasuunnitelma. Valvonnan on oltava laadukasta, säännöllistä ja terveyshaittoja ehkäisevää. Valvontasuunnitelmassa kohdennetaan valvontaresursseja paikallisesti tunnistettuihin riskikohteisiin ottaen huomioon valvonnan vaikuttavuus käytettävissä olevilla valvontaresursseilla. Valtakunnallinen valvontaohjelma on huomioitu vähintään seuraavien tietojen osalta:

- tarkastusten sisällön yleinen määrittely;
- perusteet, joiden mukaan erityyppisten valvontakohteiden riskit arvioidaan ja kohteiden tarkastustiheys määrätään;
- näytteenoton tarpeen arviointi ja ohjeistus;
- valvontasuunnitelman toteutumisen arvioinnissa käytettävät menetelmät;

Valtioneuvoston asetuksessa kunnan ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelmasta (665/2006) 3 §:ssä määritellään kunnan valvontasuunnitelman vähimmäisisältö:

- 1) tarkastuksen sisältö;
- 2) valvontakohteiden tai valvontakohdetyyppien tarkastustiheys;
- 3) tarkastukseen käytettävä aika;
- 4) kunnan toimesta tapahtuva näytteenotto ja näytteiden tutkiminen; sekä
- 5) valvontasuunnitelman toteutumisen arviointi.

Terveydensuojelun suunnitelmallista valvontaa on yksinkertaistettu ohjelma-kaudelle 2015 – 2019. Suunnitelmallisen valvonnan piiristä on poistettu sellaiset kohteet, joissa oleskelu on lyhytaikaista ja jotka todennäköisesti eivät aiheuta terveyshaittaa. Näitä kohteita ovat:

- eläinten pitoon tarkoitettu rakennus tai aitaus asemakaava-alueella tai muulla vastaavalla alueella
- bingohallit, pelisalit ja -kasinot, tanssisalit ja –lavat
- kirkot, merimieskirkot sekä muut uskonnollisten yhdistysten tilat
- luentosalit ja auditoriot muualla kuin koulujen tai oppilaitosten yhteydessä
- teatterit, elokuvateatterit, ooppera- ja konserttisalit, sirkukset, baletti
- juhlahuoneistot sekä muut esityksiin ja tapahtumiin tarkoitettut sisätilat
- muut kokoontumis- ja juhlahuoneistot
- työtilat asuinrakennuksessa tai alueella, jossa on asuinhuoneistoja
- parturi- ja kampaamotoiminta
- hautausmaat, yksityiset hautapaikat ja eläinten hautausmaat
- muut vastaavat laitokset tai huoneistot, joissa harjoitetusta toiminnasta saattaa aiheutua käyttäjälle terveyshaittaa

Suunnitelmallisen valvonnan piiristä poistetut kohteet kuuluvat osittain edelleen ilmoitusvelvollisuuden piiriin. Näiden kohteiden valvontaa tehdään valitusten perusteella. Nämä yllättävät valvontatapaukset ovat ensisijaisia suhteessa säännölliseen valvontaan, sillä yleensä niiden taustalla on terveyshaittaepäily.

Terveydensuojelulain muutoksessa 1.1.2017 ilmoitusvelvollisuuden alaisia toimintoja täsmennettiin kieliasultaan ja sisällöltään sekä koottiin ne lain tasolle. Ilmoitus tulee jatkossa tehdä:

- 1) majoitus- ja ravitsemistoiminnasta annetussa laissa (308/2006) tarkoitetun majoitusliikkeen käyttöönotosta;
- 2) yleisölle avoimen kuntosalin ja muun liikuntatilan, saunan, kylpylän, uimahallin, uimalan ja uimarannan käyttöönotosta;
- 3) päiväkodin ja kerhon sekä esi- tai perusopetusta, ammatillista koulutusta, lukio-opetusta tai korkeakoulutusta antavan oppilaitoksen ja opetuksen järjestämispaikan käyttöönotosta;
- 4) jatkuvaa hoitoa antavan sosiaalihuollon toimintayksikön sekä vastaanotokeskuksen käyttöönotosta;
- 5) solariumliikkeen, tatuointiliikkeen ja kauneushoitolan sekä muun huoneiston, jossa harjoitetaan ihonkäsittelyä, käyttöönotosta;
- 6) sellaisen muun huoneiston tai laitoksen käyttöönotosta tai sellaisen toiminnan aloittamisesta, josta voi aiheutua sen käyttäjämäärä tai toiminnan luonne huomioon ottaen terveyshaittaa.

Terveydensuojelulain 18 a §:n mukaan toiminnanharjoittajan, joka ottaa talousvettä omilla laitteilla käytettäväksi osana julkista tai kaupallista toimintaa, ja muun kuin 18 §:ssä tarkoitetun talousvettä toimittavan laitoksen, on tehtävä kunnan terveydensuojeluviranomaiselle 13 §:ssä tarkoitettu ilmoitus. Yhteisessä käytössä olevan vedenottamon tai vesisäiliön omistajan on tehtävä kunnan terveydensuojeluviranomaiselle vedenjakelualueesta 13 §:ssä tarkoitettu ilmoitus, jos vettä otetaan vedenkäyttäjien omilla laitteilla talousvetenä käytettäväksi yhteensä vähintään 50 henkilön tarpeisiin tai vähintään 10 kuutiometriä vuorokaudessa.

2.1 Ei-suunnitelmallinen toiminta

Säännöllisen ja suunnitelmallisen valvonnan lisäksi tulee huomioida muu terveydensuojelulain tarkoittama valvonta ja siihen varattavat henkilöresurssit ja työaika.

Ei-suunnitelmallista toimintaa ovat mm.

- ilmoitusten ja hakemusten käsittely
- erityistilannesuunnitelman laatiminen (Kouvolassa päivitys tehty 2014)
- epidemiaselvitykset
- asumisterveysasiat (tarkastus ja mittaus)
- asiakasyhteydenotot sekä näihin liittyvät selvitykset ja valvontatoimet (reaktiivinen valvonta)
- lausunnot muille viranomaisille
- toimiminen terveydensuojeluasioiden asiantuntijana, neuvojana ja ohjaajana (esim. koulutustilaisuudet)
- toiminnan kehittäminen

2.2 Kotirauha

Kotirauhan piiriin kuuluviin tiloihin perustettavasta TsL:n 13 §:n mukaisesta ilmoitusvelvollisesta toiminnasta on tehtävä ilmoitus terveydensuojeluviranomaiselle, jolloin viranomainen saa tiedon toiminnan harjoittajasta ja voi antaa ohjausta ja neuvontaa. Ilmoituksen käsittelystä voi periä terveydensuojelulain mukaisen maksun. Toimintaa ei kuitenkaan voida valvoa suunnitelmallisena valvontana. Kotirauhan piiriin kuuluviin tiloihin voidaan suorittaa tarkastus ainoastaan, mikäli epäillään vakavaa terveyshaittaa. Tällöin tarkastuksen suorittamiseen on oltava kunnan terveydensuojeluviranomaisen antama kirjallinen määräys. Kotirauhan piiriin ei voi siten suorittaa tarkastusta edes toiminnanharjoittajan suostumuksella. Mikäli toiminnanharjoittaja haluaa kotirauhan piirissä olevan toiminnan tarkastettavan, on hänen itse pyydettävä tarkastusta. Tällöin tarkastus voidaan suorittaa kotirauhan piirissä olevaan kohteeseen. Kotirauhan piiriin kuuluvana tilana ei pidetä sellaista tilaa, jossa on erillinen sisäänkäynti ja tiloja ei käytetä vakituiseen asumiseen. Nämä tilat voivat siten kuulua myös suunnitelmallisen valvonnan piiriin.

3 TERVEYDENSUOJELUN PAINOPISTEET

Taulukko 1. Terveystensuojelun valtakunnallisen valvontaohjelman painopisteet ohjelmakaudella 2015–2019.

Kohde	2015–2019 Terveystensuojelun painopisteet
Talousvesi	<ul style="list-style-type: none"> • Valvontatutkimusohjelman päivittäminen sekä valvonnan ja näytemäärien saattaminen asetuksen mukaiseksi • Valvontayksikön oman vesihuollon erityistilannesuunnitelman laatiminen
Kauneushoitola tai muu ihonkäsittely	Ihon läpäisevien toimintojen valvominen (esim. tatuointi, kuppaus)
Terveystellisten olojen valvonta	<p>Laadukkaat sisäilmaselvitykset:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Edistetään ulkopuolisten asiantuntijoiden hyödyntämistä sisäilmaselvityksissä (koulut, päiväkodit ja yksityiset asunnot) • Koulujen yhteistarkastukset eri tahojen kanssa
Sidosryhmät	Terveystensuojelun huomioiminen suunnittelussa ja päätöksenteossa (kaava, ympäristölupa jne.)

Terveystensuojelun painopisteiden avulla kohdennetaan resursseja suunnitelmallisesti ja riskiperusteisesti sekä huomioidaan lainsäädäntömuutoksista aiheutuvat haasteet. Valvonnan resurssit tulisi kohdentaa riskinarvioinnin perusteella erityisesti kohteisiin, joissa on toistuvasti esiintynyt ongelmia.

Talousvesi

Kouvolan ja litin alueen talousvettä toimittaville laitoksille on laadittu valvontatutkimusohjelmat, joita päivitetään säännöllisesti vähintään viiden vuoden välein. Valvontatutkimusohjelmat on laadittu niin, että talousvesiasetuksen mukaiset vuosittaiset näytemäärät toteutuvat. Kouvolassa ja litissä toimii myös useita kymmeniä vesiosuuskuntia. Isoimmille osuuskunnille on laadittu valvontatutkimusohjelmia ja pienemmille näytteenottosuunnitelmia. Viimeiset puuttuvat valvontatutkimusohjelmat on tarkoitus laatia yhteistyössä osuuskuntien kanssa. Osalla osuuskunnista valvontatutkimusohjelman päivitys on myös ajankohtainen.

Talousvesiasetus velvoittaa vesilaitoksia parantamaan riskienhallintaa. Vesilaitosten tulee laatia riskinarviointi, joka kunnan terveystensuojeluviranomaisen tulee hyväksyä. Vesilaitoksille laaditun valvontatutkimusohjelman tulee perustua riskinarviointiin, jonka perusteella talousveden viranomaisvalvontaan kuuluvia

määrityksiä voidaan vähentää tai lisätä. Riskinarviointi ja siihen liittyvä valvontatutkimusohjelmien päivittäminen tulee teettämään tulevana vuosina paljon työtä.

Kauneushoitola, solarium, tatuointi tai muu ihonkäsittely

Ihonkäsittelyssä infektioriski liittyy tilanteisiin, joissa verta tai bakteereja pääsee ihon läpi, limakalvolle (silmät, nenä, suu) tai rikkinäiselle iholle. Infektioriski voi syntyä esimerkiksi kauneushoitolassa annettavasta injektioista, tatuoinnista, erilaisista lävistyksistä ja kuppauksesta. Infektioriskin ehkäisyssä on tärkeää hoitotilan puhtaus ja riittävän tehokas välinehuolto. Kaikkien ihon läpäisevien ja riko- tun ihon kanssa kosketuksissa olevien välineiden on oltava steriilejä. Lisäksi toiminnanharjoittajan hygieenisillä työtavoilla on suuri merkitys infektioiden ehkäisemisessä.

Kouvolan valvonta-alueella toteutettiin kauneushoitoloiden pintapuhtausnäytteenotto- ja valvontaprojekti vuosina 2015-2016. Projektissa otettiin näytteitä 50 kauneushoitolapalveluja tarjoavasta kohteesta yhteensä 198 kappaletta. Näytteet otetaan välineistä ja pinnoista, jotka koskettavat asiakasta. Näytteistä 84 % (166 kpl) oli bakteriologiselta puhtaudeltaan hyviä, 6 % (12 kpl) tyydyttäviä ja 10 % (20 kpl) huonoja.

Edellä mainitun projektin yhteydessä saatiin tietoon joitakin uusia solariumtiloja ja niihin suoritettiin myös valvontakäyntejä. Projektin ohessa myös muutkin terveystarkastuksen tiedossa olleet solariumtilat tarkastettiin. Vuonna 2016 tarkastettiin lisäksi kaikki terveystarkastuksen tiedossa olleet tatuointiliikkeet. Näissä tarkastuksissa ei havaittu terveyshaittaa aiheuttavia epäkohtia.

Terveydellisten olojen valvonta

Uudessa asumisterveysasetuksessa (545/2015) korostetaan sisäilmatutkimusten kokonaisarviointia, yhden yksittäisen ohjearvon ylitys ei välttämättä tarkoita terveyshaittaa. Terveydensuojeluviranomainen voi teettää tutkimuksia vain terveydensuojelulain (49 §) mukaisilla ulkopuolisilla asiantuntijoilla. Nämä asiantuntijat ovat STM:n nimeämän toimijan sertifioimia henkilöitä. Sertifioidut henkilöt ovat osoittaneet asiantuntijuuden ja pätevyyden suorittamalla tarvittavan koulutuksen (tarkemmin uudessa asumisterveysasetuksessa). Kunnan viranomaisen ei enää tarvitse itse arvioida ulkopuolisen asiantuntijan pätevyyttä. Myös yhteistyö rakennusvalvontaviranomaisten kanssa on tärkeää.

Kouluyhteisön ja opiskeluympäristön terveellisyys ja turvallisuus on tarkastettava joka kolmas vuosi (terveydenhuoltolaki 1326/2010, 16 ja 17 §:t) ja ne on tarkastettava eri tahojen kanssa yhteistyössä (valtioneuvoston asetus neuvolatoiminnasta, koulu- ja opiskeluterveydenhuollosta sekä lasten ja nuorten ehkäisystä suun terveydenhuollosta 338/2011, 12 §).

Koulujen ja päiväkotien radonpitoisuuden vuosikeskiarvo on suositeltavaa kysyä tarkastuskäynnin yhteydessä. Uudessa asumisterveysasetuksessa on huomioitu komission asettama uusi radonin vuosikeskiarvo, joka saa olla enintään 300 Bq/m³. Jos toimijalla ei ole tietoa radonpitoisuudesta, on se kehoitettava mittaamaan seuraavaan tarkastuskertaan mennessä, mikäli rakennus sijaitsee ns. radon-alueella. Kouvolassa ja litissä radonmittauksista kysytään terveydensuojelutarkastusten yhteydessä.

Terveydensuojelu sidosryhmissä

Ympäristöstä aiheutuvien terveyshaittojen arvioinnin on sisällyttävä kaikkeen suunnitteluun ja päätöksentekoon. Tällaisia suunnitelmia ja hankkeita ovat mm. kaavoitus, ympäristöluvat, ympäristövaikutusten arviointimenettelyt sekä erilaiset rakennushankkeet.

Kouvolan kaupungin terveysvalvonta on aktiivisesti osallistunut ja luonut yhteistyötä eri sidosryhmien välillä. Valvontakaudella 2015-2019 yhteistyötä vahvistetaan jo olemassa olevien tahojen kanssa sekä selvitetään mahdollisuuksia uusien yhteistyömallien kehittämiseen. Terveysvalvonnalla on säännöllisiä yhteistyötapaamisia esimerkiksi seuraavien tahojen kanssa:

- Kouvolan kaupungin sisäilmatyöryhmä: tilapalvelut, terveydenhuolto
- Kaakonkulman sisäilmatyöryhmä
- Kouvolan kaupungin sosiaalipalvelut
- Iitin kunta
- Kouvolan kaupungin puhtauspalvelut
- Kouvolan kaupungin varhaiskasvatus
- Alueen suurimmat vesilaitokset

4 TARKASTUKSEN SISÄLTÖ

Terveydensuojelulain mukaisen valvontatarkastuksen tavoitteena on selvittää terveysvaaran tai -haitan esiintyminen. Eli aiheutuuko toiminnasta terveyshaittaa tai esiintyykö sellaisia tekijöitä ja olosuhteita, joiden vuoksi terveyshaitta voi syntyä, ja antaa haitan estämiseksi ja tilanteen korjaamiseksi tarpeelliset määräykset ja ohjeet. Tarkastukseen liittyy tavallisesti aistinvaraista tarkastelua ja arviointia sekä usein mittauksia ja mahdollisesti näytteenottoa jatkotutkimuksia varten.

Valvontakohteen tarkastukseen keskimääräisesti käytettävän ajan määrittelyssä otetaan huomioon ainakin tarkastuksen tarkoitus, tarkastuksen valmistelu ja sisältö, tarkastuskertomuksen laatiminen, kirjaaminen Tarkastaja-ohjelmaan laskutus sekä arkistointi. Yhteen tarkastukseen tulisi valvontasuunnitelmassa varata aikaa vähintään kaksi tuntia, mutta vaativimpiin kohteisiin enemmän.

Talousvettä toimittavien laitosten (STM:n asetukset 1352/2015 ja 401/2001) osalta tarkastusten kohteina ovat vedenjakelualueet. Tarkastukseen voi sisältyä useiden vedenottamoiden tarkastuskäyntejä sekä asiakirjatarkastuksia, kuten suunnitelmien ja näytetulosten läpikäyntiä.

Liitteessä TS1 on esitetty eri valvontakohdetyypit ja niihin tehtävien tarkastusten sisältö.

5 VALVONTAKOHTEIDEN RISKILUOKITUS, TARKASTUSTIHEYS JA TARKASTUKSEEN KÄYTETÄVÄ AIKA

Terveydensuojelulain useimmat valvontakohteet ovat joko luvan- tai ilmoituksenvaraisia. Valvontakohteeksi tulee suunnitelmallisen ja säännöllisen valvonnan kohteeksi, kun terveydensuojeluviranomainen on käsitellyt toiminnasta tehdyn hakemuksen tai ilmoituksen.

Moneen terveydensuojelun valvontakohteeseen kohdistuu useampien ympäristöterveydenhuoltolakien valvontatoimia, joten tarkastusten määrittelystä käy ilmi, minkä lain mukaisia ja mitä toimenpiteitä valvontakohdetyyppeihin ja valvontakohteisiin tehtävät tarkastukset sisältävät.

Terveydensuojelulain mukaiset, suunnitelmallisen valvonnan kohteet on jaettu valtakunnallisen luokituksen mukaisesti kolmeen riskiluokkaan, joiden perusteella määrittyy valvontakohdetyypin yleinen tarkastustiheys. Tarkastustiheyden määrittely lähtee siitä oletuksesta, että kohde on jo toimiva ja sen toimintatavat tunnetaan.

Riskiluokat:

Kouvolan kaupungin terveydensuojelun valvontasuunnitelma perustuu nykyisellään valtakunnalliseen riskiluokitukseen.

Luokka 3:

Kohteet, joissa on todennäköistä, että toiminnasta voi aiheutua terveystahetta; esimerkiksi kun altistuvien määrä on suuri, toiminta on herkkä häiriöille, vaikutukset terveyteen ovat merkittäviä, altistusaika on pitkä (korkea riski).

Luokka 2:

Kohteet, joissa on mahdollista, että toiminnasta voi aiheutua terveystahetta, mutta terveysvaikutukset eivät ole merkittäviä (keskisuuri riski)

Luokka 1:

Kohteet, joissa on todennäköistä, että toiminnasta ei aiheudu terveystahetta (matala riski).

Yleisesti ilmoitusmenettelyssä tarkastus tehdään noin 1 - 6 kuukauden kuluttua ilmoitetusta toiminnan aloituspäivämäärästä. Tarkastusta ei välttämättä suoriteta ollenkaan, jos kyseessä on lyhytaikainen ilmoitusvelvollinen toiminta, jolle ei tarvitse määritellä myöhempää valvontaa.

Riskinarviointi perustuu toiminnan aiheuttamiin terveysuhkiin tai valvottavan tilan olosuhteisiin, joista voi aiheutua terveystahetta. Terveydensuojelulaissa on otettu erilaisten toimintojen ja huoneistojen osalta riskit huomioon siten, että luetellut toiminnat ja huoneistot on saatettu ilmoituksenvaraisuuden piiriin (TsL 13 §) ja talousvettä toimittavat laitokset luvanvaraisuuden tai ilmoituksenvaraisuuden piiriin (TsL 18 §, 18a §).

Merkittäviä tekijöitä riskinarvioinnin kannalta:

- Altistuvien ihmisten määrä ja (erityis)ryhmä (lapset, nuoret, vanhukset, liikuntarajoitteiset, sairaat)
- Altistavan tekijän määrittely (taudinaiheuttaja, myrkyllisyys)
- Altistuksen kesto ja/tai toistuvuus (vakituinen tai tilapäinen oleskelu)
- Erityiskohde, johon ei ole olemassa valvonnan ohjetta tai käytäntöä
- Aikaisemman valvonnan tulokset, onko korjaaviin toimenpiteisiin ryhdytty
- Onko toiminta ilmoitus- tai hyväksymispäätöksen mukaista
- Toiminnanharjoittajan asenne ja asiantuntemus, käytettävissä olevat resurssit
- Tiedottaminen ja varautuminen erityistilanteisiin
- Muut mahdollisesti terveystahetta aiheuttavat tekijät

6 NÄYTTEENOTTO JA LABORATORIOT

6.1 Näytteenotto

Terveysturvallisuuden valvonnassa tukeudutaan usein näytteenottoon ja näytteiden analysointiin laboratorioissa. Terveysturvallisuuslaki ja sen perusteella annetut säädökset määrittelevät osin varsin tarkasti tarvittavat näytemäärät ja näytteistä tehtävät analyysit.

Talousvesi ja uimavesi

Talousveden laatuvaatimukset ja näytteenotto on määritelty seuraavissa säädöksissä:

STM:n asetus (1352/2015) talousveden laatuvaatimuksista ja valvontatutkimuksista

STM:n asetus (401/2001) pienten yksiköiden talousveden laatuvaatimuksista ja valvontatutkimuksista

Uimaveden laatuvaatimukset ja näytteenotto on määritelty seuraavissa säädöksissä:

Allasvedet

STM:n asetus (315/2002) uimahallien ja kylpylöiden allasveden valvontatutkimuksista ja laatuvaatimuksista

Uimarantavedet

STM:n asetus (177/2008) yleisten uimarantojen uimaveden laatuvaatimuksista ja valvonnasta sovelletaan EU:lle raportoitavien uimarantojen valvontaan.

STM:n asetus (354/2008) pienten yleisten uimarantojen uimaveden laatuvaatimuksista ja valvonnasta

Muut näytteet terveysturvallisuudessa

Epäiltäessä sisäilman aiheuttavan terveysturvallisuutta voidaan näytteitä ottaa ilmastasta, pinnoilta ja rakenteista.

Lisäksi suunnitelmalliseen valvontaan liittyvä näytteenotto voidaan kohdistaa tarpeen mukaan esimerkiksi valvontakohteen siivoustoiminnan omavalvonnassa toimivuuden ja tehokkuuden tarkistamiseen puhtausnäyttein. Niitä otetaan mm. saunoista, pesutiloista, wc-tiloista, parturi-kampaamoista sekä kauneushoitoiloista ja muista ihonkäsittelyhuoneistoista.

Valvonta näytteenoton yhteydessä

Näytteenotto on vain näytteenottoa, ellei samassa yhteydessä tehdä tarkastusta, josta voidaan tehdä tarkastuspöytäkirja. Tarkastus voi siis pitää sisällään näytteenoton, mutta pelkkä näytteenotto ilman muita valvontatoimia ei ole tässä ohjelmassa tarkoitettu tarkastus.

Valtakunnalliset, alueelliset ja omat projektit

- Valtakunnallisiin ja alueellisiin projekteihin osallistutaan mahdollisuuksien mukaan. Vuodelle 2019 projekteja ei ole tiedossa.
- Vuodelle 2019 ei ole omia projekteja.

6.2 Laboratoriot

Viranomaisvalvontaa varten otetut näytteet toimitetaan pääsääntöisesti Kouvolassa sijaitsevaan Kymen Ympäristölaboratorio Oy:hyn, joka on viranomaisnäytteitä tutkimaan hyväksytty laboratorio. Myös valvontakohteiden itse ottamat näytteet tutkitaan yleensä em. laboratoriossa. Sisäilman laatuun liittyvät näytteet lähetetään pääsääntöisesti tutkittaviksi Työterveyslaitoksen laboratorioihin.

Kouvolan kaupungin ympäristöpalveluilla ja Kymen Ympäristölaboratorio Oy:llä on palvelusopimus laboratoriopalveluiden saatavuudesta myös iltaisin ja viikonloppuisin erityistilanteiden varalta.

7 VALVONTASUUNNITELMAN TOTEUTUMISEN ARVIOINTI JA RAPORTOINTI

Kouvolan kaupungin valvontasuunnitelman toteutumista arvioidaan vuosittain. Arvioinnissa kuvataan mm. tarkastusten kattavuutta ja tarkastusten määrää valvontakohdetyypeittäin.

Valvontasuunnitelman toteutumisen arvioinnissa tarkastellaan, kuinka kattavasti suunniteltu toiminta ja siten suunnitellut tarkastukset ovat toteutuneet. Valvonnan kattavuus arvioidaan valvontakohdetyypeittäin. Kattavuutta kuvataan liittämällä arviointiin selvitys toteutuneiden tarkastusten lukumäärästä valvontakohdetyypeittäin ja valvontaprojekteihin osallistumisesta.

Muita arviointikriteereitä ovat valtakunnallisen terveydensuojelulain valvontaohjelman painopisteiden ja omien paikallisten painopistealueiden valvonnan toteutuminen. Lisäksi arvioidaan henkilöstöressurssien työpanoksen kohdentumista sekä saatujen terveydensuojelulain mukaisten maksujen määrää ja niiden kohdistumista.

Terveydensuojelun valvontasuunnitelman toteutuman arvioinnissa seurataan erityisesti, kuinka kattavasti säädetyt talous- ja uimavesinäytemäärät on otettu. Talousvedestä (EU-vesilaitokset) ja uimarantavedestä (yleiset uimarannat eli ns. EU-uimarannat) raportoidaan Etelä-Suomen aluehallintovirastolle kuitenkin erikseen.

Lautakunnan hyväksymä selvitys terveydensuojelun valvontasuunnitelman toteutumisesta toimitetaan vuosittain suunnitelmavuoden jälkeisen maaliskuun loppuun mennessä. VYHA:n (ympäristöterveydenhuollon valvontayksikkötietojen hallintajärjestelmä) kautta Etelä-Suomen aluehallintovirastolle tarkastettavaksi, josta se toimitetaan edelleen Valviraan.

Valvontakohtedyyppin tarkastusten yleinen sisältö

Kohdetyypit	Tarkastuksella huomioidaan:
Lasten ja nuorten kohteet sekä leirikeskukset	<ul style="list-style-type: none"> • Vastaako toiminta siitä tehtyä ilmoitusta ja päätöstä • Onko aikaisemmillä tarkastuksilla havaitut epäkohdat korjattu • Yleinen siisteys, siivousohjelma ja välineet • Rakenteiden ja pintojen kunto ja ylläpito • Pesu- ja pukeutumistilat • Käymälät ja muut sosiaalityilat • Sisäilman laatu ja ilmanvaihto • Toiminnan aiheuttama melu • Asiakasmäärät • Tilojen soveltuminen käyttötarkoitukseen • Harjoitettavan toiminnan laatu • Käytettävän talousveden laatu • Jätehuollon järjestelyt
Julkinen majoitushuoneisto <ul style="list-style-type: none"> • hotellit • matkustajakodit ja muu majoitus • vastaavat majoituskohteet 	<ul style="list-style-type: none"> • Vastaako toiminta siitä tehtyä ilmoitusta ja päätöstä • Onko aikaisemmillä tarkastuksilla havaitut epäkohdat korjattu • Yleinen siisteys, siivousohjelma ja välineet • Rakenteiden ja pintojen kunto ja ylläpito • Varustelutaso • Majoitustilat, yleiset tilat, käymälät ja pesu- ja saunatilat • Sisäilman laatu ja ilmanvaihto • Toiminnan aiheuttama melu • Asiakasmäärät • Tilojen soveltuminen käyttötarkoitukseen • Harjoitettavan toiminnan laatu • Käytettävän talousveden laatu • Jätehuollon järjestelyt
Yleinen uimahalli, uima-allas, uimala tai kylpylä <ul style="list-style-type: none"> • uimahalli • uima-allas, uimala • kylpylät ja vesipuistot 	<ul style="list-style-type: none"> • Vastaako toiminta siitä tehtyä ilmoitusta ja päätöstä • Onko aikaisemmillä tarkastuksilla havaitut epäkohdat korjattu • Henkilöstön allasvesihygieeninen osaaminen • Valvontatutkimusohjelma ja sen toteutuminen • Tulosten ja poikkeamien raportointi terveydensuojeluviranomaiselle • Onko poikkeamien johdosta ryhdytty toimenpiteisiin • Allasveden laatuvaatimusten täyttymisen seuranta • Ovatko vedenlaatutulokset asiakkaiden nähtävillä • Vedenpuhdistuslaitteiden toiminta, niiden huolto ja käyttötarkkailu • Ilmanvaihto ja sisäilman laatu • Yleinen siisteys ja siivousjärjestelyt • Sauna- ja pesutilat • Kalusteiden ja pintojen kunto • Jätehuollon järjestelyt • Kemikaalien käsittely ja varastointi • Asiakasmäärät ja kirjanpito niistä
Yleinen uimaranta <ul style="list-style-type: none"> • Asetuksen (177/2008) mukainen uimaranta • muu yleinen uimaranta 	<ul style="list-style-type: none"> • Vastaako toiminta siitä tehtyä ilmoitusta ja päätöstä • Onko aikaisemmillä tarkastuksilla havaitut epäkohdat korjattu • Uimarannan siivous ja jätehuolto • Yleiseen käyttöön tarkoitettujen käymälä- ja pukeutumistilat • Ovatko vedenlaatutulokset asiakkaiden nähtävillä ilmoitustaululla • Kiellettyä, jolla kielletään koirien ja muiden kotieläinten oleskelu uimarannalla • Riskit uimaveden laadulle • Kävijämäärät

	<ul style="list-style-type: none"> • Asetuksen (177/2008) mukaisille uimarannoille uimavesiluokitus ja uimavesiprofiili • Tiedottaminen • Erityistilanteisiin varautuminen
<p>Koulu tai oppilaitos</p> <ul style="list-style-type: none"> • peruskoulu • lukio, yliopisto, kansalaisopisto • keskiasteen eril. oppilaitokset 	<ul style="list-style-type: none"> • Vastaako toiminta siitä tehtyä ilmoitusta ja päätöstä • Onko aikaisemmillä tarkastuksilla havaitut epäkohdat korjattu • Yleinen siisteys ja rakenteiden kunto ja ylläpito • Siivousohjelma ja -välineet • Käymälät • Pesu- ja pukeutumistilat • Valaistus • Sisäilman laatu ja ilmanvaihdon riittävyys • Tilojen soveltuminen käyttötarkoitukseen • Harjoitettavan toiminnan laatu • Käytettävän talousveden laatu • Toiminnan aiheuttama melu • Pöly ja haju • Kemikaalien käsittely ja säilytys • Jätehuollon järjestelyt, piha-alueet • Oppilasmäärät ja tilojen riittävyys oppilasmäärään nähden
<p>Päivähoitopaikat, lasten- tai ryhmäperhepäiväkodit, esiopetustilat</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Vastaako toiminta siitä tehtyä ilmoitusta ja päätöstä • Onko aikaisemmillä tarkastuksilla havaitut epäkohdat korjattu • Yleinen siisteys ja rakenteiden kunto ja ylläpito • Siivousohjelma ja -välineet • Käymälät • Pesu- ja pukeutumistilat • Vaatteiden käsittely • Valaistus • Ilmanvaihto • Sisäilman laatu • Tilojen soveltuminen käyttötarkoitukseen • Käytettävän talousveden laatu • Melu • Jätehuolto, piha- ja leikkialueet • Lapsimäärät ja tilojen riittävyys lapsimäärään nähden
<p>Vanhainkodit, palvelutalot ja muut asumispalvelut</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Vastaako toiminta siitä tehtyä ilmoitusta ja päätöstä • Onko aikaisemmillä tarkastuksilla havaitut epäkohdat korjattu • Yleinen siisteys ja rakenteiden kunto ja ylläpito • Siivousohjelma ja -välineet • Käymälät • Pesu- ja pukeutumistilat • Valaistus • Ilmanvaihto • Sisäilman laatu • Tilojen soveltuminen käyttötarkoitukseen • Käytettävän talousveden laatu • Melu • Jätehuolto • Piha-alueet • Asiakasmäärät
<p>Kauneushoitola tai muu ihonkäsittely tai -hoitopaikka</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Vastaako toiminta siitä tehtyä ilmoitusta ja päätöstä • Onko aikaisemmillä tarkastuksilla havaitut epäkohdat korjattu • Harjoitettavan toiminnan laatu • Toiminnan jatkuvuus • Toiminnan mahdollisesti aiheuttamat haitat (melu, pöly, haju) • Yleinen siisteys ja siivousjärjestelyt

	<ul style="list-style-type: none"> • Välineiden siisteys ja puhdistus • Käsihygienia • Työvaatteet • Pesu- ja pukeutumistilat • Käymälät • Rakenteiden ja pintojen kunto ja huolto • Ilmanvaihdon riittävyys • Tilojen soveltuminen käyttötarkoitukseen • Käytettävän talousveden laatu • Kemikaalien käsittely ja säilytys, jätehuollon järjestelyt • Saako asiakas tarvitsemiaan erityistietoja ja ohjeita
Julkinen kuntosali tai liikuntatila	<ul style="list-style-type: none"> • Vastaako toiminta siitä tehtyä ilmoitusta ja päätöstä • Onko aikaisemmillä tarkastuksilla havaitut epäkohdat korjattu • Tilojen ja välineiden siisteys ja puhdistus sekä huolto ja ylläpito • Ilmanvaihto • Siivousjärjestelyt • Pesu- ja pukeutumistilat • Käymälät • Jätehuolto
Talousvettä toimittavat laitokset <ul style="list-style-type: none"> • Vähintään 5000 käyttäjää tai talousvettä tuotetaan yli 1000 m³/d 	<ul style="list-style-type: none"> • Vastaako toiminta siitä tehtyä hakemusta ja hyväksymispäätöstä • Onko aikaisemmillä tarkastuksilla havaitut epäkohdat korjattu • Valvontatutkimusohjelma ja sen toteutuman sekä tutkimustulosten arviointi • Henkilöstön talousvesihygieeninen osaaminen • Vedenottamoiden ja niiden ympäristön tarkastus • Erityistilannesuunnitelmat ja varautuminen • Laitoksen suorittama käyttötarkkailu • Tilojen siisteys ja kunto • Vedenottamoiden rakenteiden ja verkoston kunto sekä niiden kunnon seuranta • Saneeraaminen • Kemikaalien käyttö ja varastointi
Talousvettä toimittavat laitokset <ul style="list-style-type: none"> • 50–5000 käyttäjää tai talousvettä tuotetaan 10–1000 m³ päivässä • Muu asetuksen (1352/2015) mukainen kohde 	<ul style="list-style-type: none"> • Vastaako toiminta siitä tehtyä hakemusta ja hyväksymispäätöstä • Onko aikaisemmillä tarkastuksilla havaitut epäkohdat korjattu • Valvontatutkimusohjelma ja sen toteutuman sekä tutkimustulosten arviointi • Henkilöstön talousvesihygieeninen osaaminen • Vedenottamoiden ja niiden ympäristön tarkastus • Erityistilannesuunnitelmat ja varautuminen • Laitoksen suorittama käyttötarkkailu • Tilojen siisteys ja kunto • Vedenottamoiden rakenteiden ja verkoston kunto sekä niiden kunnon seuranta • Saneeraaminen • Kemikaalien käyttö ja varastointi • Vedenlaadusta tiedottaminen
Talousvettä toimittavat laitokset <ul style="list-style-type: none"> • Alle 50 käyttäjää tai talousvettä tuotetaan alle 10 m³ päivässä • Muu asetuksen (401/2001) mukainen kohde 	<ul style="list-style-type: none"> • Vastaako toiminta siitä tehtyä hakemusta ja hyväksymispäätöstä • Onko aikaisemmillä tarkastuksilla havaitut epäkohdat korjattu • Soveltaen samat kuin yllä • Toiminnan laajuus (elintarvikealan yritykset, julkinen tai kaupallinen toiminta)

Suunnitelmallisen valvonnan kohdetypit		Riskiluokka	Valvontakohteiden lukumäärä	Tarkastustiheys / vuosi	Tarkastukseen keskimäärin käytettävä aika (tuntia)	Suunniteltujen tarkastusten määrä 2019	Viranomaisten näytteenotto-kerrat 2019		
Toimintaluokka	Toimintatyyppi								
<i>Talousvettä toimittavan laitoksen vedenjakelualue (1352/2015)</i>									
Talousveden toimittaminen	EU-raportoitava vedenjakelualue, vedentoimitus vähintään 1000 m ³ päivässä tai vähintään 5000 henkilölle	3	1	2 - 1	8 - 15	1	yht. noin 150		
	Muu vedenjakelualue, vedentoimitus 10 - 999 m ³ päivässä tai 50 - 4999 henkilölle	3	36	1 (0,3*)	4 - 8	18			
	<i>Talousvettä toimittavan laitoksen vedenjakelualue (401/2001)</i>								
	Pieni vedenjakelualue, vedentoimitus < 10 m ³ /vrk tai alle 50 henkilölle	2	5	1 - 0,5 (0,3*)	2 - 6	2			
Veden toimittaminen talousvettä toimittavalle laitokselle	Tukkulaitos (talousvettä toimittavalle laitokselle vettä toimittava toiminnanharjoittaja)	3	0	2 - 1	4 - 8	0			
Kokoontuminen, julkiset huvi- ja kokoontumishuoneistot	<i>Lasten ja nuorten kohteet:</i> kerhotilat, nuorisotilat ja leirikeskukset, lasten iltapäiväkerhot ja sisäleikkipuistot	2 - 1	35	0,3	2 - 4	5			
Opetustoiminta, koulut ja oppilaitokset	<i>Esiopetus, peruskoulu, lukio, ammattioppilaitos, muut koulut ja oppilaitokset, korkeakoulu ja muu aikuiskoulutus</i>	2 - 1	63	0,3	5 - 15	21			
Majoitustoiminta, majoitushuoneistot	<i>Hotellit, hostellit, maatilamatkailu, asuntolat jne.</i>	2 - 1	52	0,2	2 - 4	15			
Kauneudenhoitoa ja ihon käsittelyä suorittavat huoneistot ja laitokset	<i>Kosmetologiset huoneistot, tatuointi ja lävistys, muu ihon käsittely tai hoito</i>	2 - 1	82	0,3	2 - 3	39			
	<i>Solarium</i>	2	8	0,2	2	0			

Suunnitelmallisen valvonnan kohdetyytit		Riskiluokka	Valvontakohteiden lukumäärä	Tarkastustiheys / vuosi	Tarkastukseen keskimäärin käytettävä aika (tuntia)	Suunniteltujen tarkastusten määrä 2019	Viranomaisten näytteenotto-kerrat 2019
Toimintaluokka	Toimintatyyppi						
Sosiaalihuollon palvelut	<i>Lasten päiväkodit ja vastaavat</i>	2	71	0,5 - 0,3	2 - 6	23	
	<i>Lastenkodit / lastensuojeluyksiköt ja vastaavat</i>		18			8	
	<i>Vanhainkodit ja vastaavat</i>		37			12	
	<i>Muut sosiaalialan yksiköt</i>		40			12	
Liikunta- ja virkistystoiminta	<i>Yleiset uimarannat (EU-uimarannat), huomattava määrä uimareita päivässä</i>	2	3	1	2 - 4	3	6
	<i>Pienet yleiset uimarannat, talviuimapaikat</i>	2	30	1	2 - 3	30	59
	<i>Yleiset altaat: uimahalli, kylpylä, uimala, vesipuisto tai muu yleinen allas</i>	3	15	2 - 1	4 - 5	15	57
	<i>Yleiset saunat</i>	2	19	1	2 - 3	7	
	<i>Yleinen liikuntatila: urheiluhalli, kuntosali tai muu yleinen liikuntatila</i>	1	66	0,25	2 - 4	12	
Yhteensä			581			223	272

*jos vain jakelua

Tarkastustiheys:

- 2 kaksi kertaa vuodessa
- 1 kerran vuodessa
- 0,5 joka toinen vuosi
- 0,3 kerran kolmessa vuodessa
- 0,25 kerran neljässä vuodessa
- 0,2 kerran viidessä vuodessa

Riskiluokat:

- Luokkaan 3** kuuluvat ne kohteet, joissa on todennäköistä, että toiminnasta voi aiheutua terveyshaittaa; esimerkiksi kun altistuvien määrä on suuri, toiminta on herkkä häiriöille, vaikutukset terveyteen ovat merkittäviä, altistus aika on pitkä (korkea riski).
- Luokkaan 2** kuuluvat ne kohteet, joissa on mahdollista, että toiminnasta voi aiheutua terveyshaittaa, mutta terveysvaikutukset eivät ole merkittäviä (keskisuuri riski)
- Luokkaan 1** kuuluvat ne kohteet, joissa on todennäköistä, että toiminnasta ei aiheudu terveyshaittaa (matala riski).

TUPAKKALAIN VALVONTASUUNNITELMA

2015 - 2019

KOUVOLAN KAUPUNKI

Päivitys vuodelle 2019

SISÄLLYSLUETTELO

sivu

1	JOHDANTO.....	2
1.1	Uusi tupakkalaki (549/2016) voimaan 15.8.2016	2
2	KUNNAN TUPAKKALAIN MUKAISET VALVONTATEHTÄVÄT	3
2.1	Kunnan tupakkalain valvontasuunnitelma.....	3
2.2	Ei-suunnitelmallinen toiminta	4
3	VALVONNAN PAINOPISTEET	5
3.1	Valvontaprojektit	5
3.2	Tupakkalain valvonnan painopisteet.....	5
4	TARKASTUKSEN MÄÄRITTELY JA SISÄLTÖ	6
4.1	Tupakan myyntipaikan tarkastus	7
4.2	Tupakointikieltojen ja -rajoitusten valvonta	10
4.3	Tarkastuksella käytettävät menetelmät ja näytteenotto	10
4.4	Tupakointikiellon määrääminen asuntoyhteisöön.....	11
5	VALVONTAKOHTEIDEN TARKASTUSTIHEYS JA TARKASTUKSIIN KÄYTETTÄVÄ AIKA.....	11
6	VALVONNAN MAKSULLISUUS.....	12

Liite TU1

Vuodelle 2019 suunniteltujen tarkastusten lukumäärä kohdetyypeittäin

1 JOHDANTO

Uuden tupakkalain (549/2016) tavoitteena on ihmisille myrkyllisiä aineita sisältävien ja riippuvuutta aiheuttavien tupakkatuotteiden ja muiden nikotiinipitoisten tuotteiden käytön loppuminen.

Laissa säädetään toimenpiteistä, joilla ehkäistään tupakkatuotteiden käytön aloittamista ja nikotiiniriippuvuuden syntymistä sekä edistetään tupakkatuotteiden ja vastaavien tuotteiden käytön lopettamista ja suojellaan väestöä altistumiselta niiden savulle.

1.1 Uusi tupakkalaki (549/2016) voimaan 15.8.2016

Tupakkatuotedirektiivi edellyttää muun muassa, että tunnusomaiset maut eli muut kuin tupakkamaut kielletään savukkeista ja kääretupakasta. Suositut maut, kuten mentoli, kielletään vasta siirtymäajan jälkeen vuonna 2020. Tekstivaroitusten lisäksi Suomessa myytäviin tupakkapakkauksiin tulevat kuvavaroitukset. Pakolliset teksti- ja kuvavaroitukset peittävät tupakkapakkauksista 65 %.

Sähkösavukkeita säännellään vastaavasti kuin tupakkatuotteita. Niille säädettiin laissa sama ostoikäraja kuin tupakkatuotteille. Nikotiininesteiden myynti on luvanvaraista eikä nesteissä saa olla esimerkiksi karkki- ja hedelmämakeita. Sähkösavukkeita ei saa myöskään käyttää tupakoimattomissa tiloissa tai pitää esillä vähittäismyynnissä.

Tupakkatuotteiden ja sähkösavukkeiden nikotiininesteiden tuonnille ETA-maiden ulkopuolelta tuli 24 tunnin aikaraja. Tämä tarkoittaa sitä, että henkilön pitää olla poissa Suomesta yli 24 tuntia voidakseen tuoda mainittuja tuotteita maahan. Samaten kiellettiin tupakkatuotteiden ja sähkösavukkeiden netti- ja muu etämyynti.

Autossa ei saa tupakoida, jos kydyssä on alle 15-vuotias lapsi. Tupakointikielto autossa vähentää lasten altistumista tupakansavulle ja sen aiheuttamille terveyshaitoille. Tupakointikielto ei koske kulkuneuvossa olevaa asuintilaa esimerkiksi matkailuautossa.

Uusi tupakkalaki antaa taloyhtiöille mahdollisuuden hakea kunnalta tupakointikieltoa parvekkeille ja muille ulkoalueille, kuten terasseille. Kunnan viranomaisen voi määrätä tupakointikiellon, jos savua voi rakenteiden ja muiden olosuhteiden vuoksi kulkeutua muutoin kuin poikkeuksellisesti esimerkiksi parvekkeelta toiselle. Savun kulkeutuminen riittää kiellon määrittämiseen eikä terveyshaittaa tarvitse osoittaa, toisin kuin nykyisin terveydensuojelulain mukaisessa menettelyssä. Tiukemmin edellytyksin on mahdollista puuttua tilanteeseen myös silloin, jos savu leviää asunnosta toiseen rakenteiden kautta.

Suomessa kiellettiin nuuskan tavoin muidenkin savuttomien tupakkatuotteiden (purutupakka ja nenänuuska) myynti ja maahantuonti. Matkustajatuonnin enimmäismääräksi säädettiin yksi kilo savuttomia tupakkatuotteita (nuuska, nenänuuska, purutupakka). Tuonnille asetettiin vuorokausiraja, mikä tarkoittaa sitä, että kalenterivuorokauden aikana voi tuoda maahan yhden kilon savuttomia tupakkatuotteita.

2 KUNNAN TUPAKKALAIN MUKAISET VALVONTATEHTÄVÄT

Tupakkalain 8 §:n mukaan kunta huolehtii alueellaan paikallisesta toiminnasta tupakoinnin lopettamiseksi. Kunta valvoo alueellaan

1. tupakkatuotteiden, tupakan vastikkeiden, tupakointivälineiden, sähkösavukkeiden ja nikotiininesteiden myyntiä ja muuta luovuttamista sekä omavalvontaa koskevien säännösten noudattamista;
2. tässä laissa säädettyjen markkinointi- ja esilläpitokieltoja koskevien säännösten noudattamista;
3. tupakointikieltoja ja -rajoituksia koskevien säännösten noudattamista.

Lain 96 §:n mukaan kunnan valvontatehtävässään havaitessaan alueellaan tämän lain tai sen nojalla annettujen säännösten vastaista toimintaa, kunta voi kieltää tällaisen toiminnan.

Tupakkalain 44 §:n mukaan tupakkatuotteita ja nikotiininesteitä saa myydä tai muutoin luovuttaa vähittäin vain myyntipaikan sijaintikunnan myöntämän myyntipaikka- ja luvanhaltijakohtaisen vähittäismyyntiluvan perusteella. Luvan vähittäismyyntiin liikkuvassa liikennevälineessä myöntää kuitenkin luvanhakijan kotikunta. Tupakkalain 123.1 §:n mukaan vanhan tupakkalain nojalla myönnetyt tupakkatuotteiden vähittäismyyntiluvat jäävät voimaan.

48 §:n mukaan toimija, jolla on vanhan tupakkalain nojalla myönnetty tupakkatuotteiden vähittäismyyntilupa, saa myydä samassa myyntipaikassa myös nikotiininesteitä tehtyään luvan myöntäneelle kunnalle kirjallisen ilmoituksen asiasta.

50 §:n mukaan tupakkatuotteiden ja nikotiininesteiden tukkumyyntiä saa harjoittaa se, joka on tehnyt myyntipaikan sijaintikunnalle kirjallisen ilmoituksen asiasta.

Vähittäismyyntilupa voidaan myöntää määräajaksi, jos toiminta on määräaikaista. Määräaikainen lupa voidaan myöntää enintään vuodeksi kerrallaan.

2.1 Kunnan tupakkalain valvontasuunnitelma

Kunnan tupakkalain valvontasuunnitelman laatimista ohjaavat tupakkalaki ja valtakunnallinen tupakkalain valvontaohjelma.

Tupakkalain 84 §:n mukaan kunta laatii ja hyväksyy tämän lain noudattamisen säännöllistä valvontaa koskevan tupakkalain valvontasuunnitelman. Valvonnan tulee olla laadukasta, riskiperusteista ja terveyshaittoja ehkäisevää.

Valvontasuunnitelmaan kirjataan tupakkalain mukainen valvonta, joka on mahdollista suunnitella etukäteen.

Suunnitelmallisen valvonnan kohteita ovat esimerkiksi:

- tupakointitilalliset ravintolat
- tupakkalain alaisten tuotteiden vähittäis- ja tukkumyyntipaikat

Tupakkatuotteiden ja nikotiininesteiden vähittäismyynti on luvanvaraista ja tukkumyynti ilmoituksenvaraista toimintaa. On huomioitava, että poltettavaksi tarkoitettujen kasviperäisten tuotteiden, sähkösavukelaitteiden, tupakan vastikkeiden (esim. nikotiinittomat sähkösavukenesteet, yrttinuuska) ja tupakointivälineiden myynti on vapaasti harjoitettavaa elinkeinotoimintaa, joka ei edellytä erillistä

lupaa tai ilmoitusta. Tällaisia myyntipaikkoja voivat olla muun muassa liikkeet, jotka myyvät pelkästään esimerkiksi vesipiippuja ja niissä käytettäviä yrttiseoksia, sähkösavukelaitteita ja nikotiinittomia nesteitä tai tupakointivälineitä. Toisaalta samaan kategoriaan kuuluvat myös esimerkiksi koruliikkeet, joiden valikoimissa on korujen lisäksi tupakointivälineitä, esimerkiksi tupakansytyttimiä. Edellä mainittujen myyntipaikkojen heterogeenisuus huomioiden, valvontaohjelmassa ei aseteta tavoitteita ko. valvontakohteiden suunnitelmalliselle valvonalle. Tällaisten valvontakohteiden sisällyttäminen suunnitelmallisen valvonnan piiriin vaatii tapauskohtaista harkintaa paikallistasolla.

Valvontasuunnitelmassa otetaan huomioon valvontaohjelma paikallisten tarpeiden mukaisesti. Valvontasuunnitelma on tarkistettava tarvittaessa.

Aluehallintovirasto arvioi alueensa valvontasuunnitelmat ja niiden toteutumista.

Tupakkalain suunnitelmallista valvontaa yksinkertaistettiin ohjelmakauden 2015 – 2019 alussa. Suunnitelmallisen valvonnan piiristä poistettiin sellaiset kohde-tyypit, joissa tupakointi on tupakkalain perusteella kielletty. Tällaisia kohde-tyyppejä ovat muun muassa täysin savuttomat ravintolat, päiväkotien ja oppilaitosten sisätilat ja ulkoalueet sekä virastojen ja viranomaisien sekä niihin verrattavien julkisten laitosten yleisölle ja asiakkaille varatut sisätilat.

2.2 Ei-suunnitelmallinen toiminta

Säännöllisen ja suunnitelmallisen valvonnan lisäksi on huomioitava muu kunnan tehtävänä oleva tupakkalain tarkoittama valvonta ja siihen varattavat henkilöresurssit ja työaika. Tällaista ei-suunnitelmallista toimintaa ovat esimerkiksi erilaiset yllättävät valvontatapaukset, joita ei ole mahdollista sisällyttää etukäteen valvontasuunnitelmaan. Kyseeseen voivat tulla esimerkiksi valitukset, jotka koskevat tupakan myyntiä alaikäisille, myyntiluparikkomuksia, tupakan mainontaa, tupakkatuotteiden tai niiden tavaramerkkien esilläpitoa tai tupakointikieltojen rikkomista. Tällaiset yllättävät valvontatapaukset ovat ensisijaisia suhteessa suunnitelmalliseen valvontaan, sillä yleensä niissä on taustalla epäily tupakkalain säännösten rikkomisesta. Lisäksi on huomioitava, että tupakkalain vähittäismyyntilupahakemusten käsittely, asuntoyhteisöjen tupakointikieltöhakemusten käsittely, toimiminen tupakkalain asiantuntijana, neuvojana ja ohjaajana sekä toiminnan kehittäminen vaativat voimavaroja.

Tupakkalain mukainen valvonta on maksullista. Valvontaa koskevat maksut perustuvat

- myyntiluvan tai –ilmoituksen käsittelyyn
- myyntiluvan haltijaan tai –ilmoituksen tekijään kohdistuvaan vuosittaiseen valvontamaksuun
- valvontakohteen kuulumiseen suunnitelmallisen valvonnan piiriin.

Vuosittainen valvontamaksu kattaa sekä valvontasuunnitelmaan sisältyvän että muunlaisen myynnin valvonnan ja siihen liittyvät valvontatoimenpiteet. Muu tupakkalain mukainen valvonta on siten maksutonta.

3 VALVONNAN PAINOPISTEET

3.1 Valvontaprojektit

Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto Valvira ohjaa ja valvoo kuntien valvontaa suuntaavia valtakunnallisia tupakkalain valvontaprojekteja yhdessä aluehallintovirastojen kanssa. Aluehallintovirastoilla voi lisäksi olla omia alueellisia valvontaprojekteja.

3.2 Tupakkalain valvonnan painopisteet

Tupakointikiellot ja -rajoitukset

Tupakointi on tupakkalain mukaan pääsääntöisesti kielletty sisätiloissa, jotka ovat yleisön, työntekijöiden tai asiakkaiden käytössä. Tupakointi voidaan kuitenkin sallia tällaiseen sisätilaan rakennetussa erillisessä tupakointitilassa, joka on hyväksytty tupakointiin maankäyttö- ja rakennuslain nojalla. Tällöin on kuitenkin huolehdittava siitä, ettei tupakansavu pääse kulkeutumaan alueelle, jolla tupakointi on kielletty. Tupakointitila ei saa olla sellaisen sisätilan yhteydessä, joka on pääasiassa alle 18-vuotiaiden käytössä. Ravintoloiden tupakointitilalle on säädetty tupakkalain 77 §:ssä lisävaatimuksia muun muassa tupakointitilan koon osalta.

Ravintoloiden tupakointitiloja koskeva sääntely tuli voimaan vuonna 2007. Vanhimmat tupakointitilat ovat näin ollen saavuttaneet 10 vuoden iän. Tupakointitilojen toimivuuden kannalta on olennaista, että tiloja on huollettu tarvittavin väliajoin. Ravintoloiden tupakointitilojen valvonnassa on olennaista kiinnittää huomiota tupakointitilan omavalvontavelvoitteiden toteutumiseen, laitteiston huoltoon sekä toimivuuteen. Tupakointilasta ei saa levitä savua niihin tiloihin, joissa tupakointi on kielletty. Ravintoloiden tupakointitilat ovat tämän vuoksi tupakointikieltojen ja -rajoitusten valvonnassa painopistealueina vuosina 2018-19.

Kouvolassa ja litissä tarkastettiin kaikki ravintoloiden tupakointitilat (18) vuonna 2016. Seuraavan kerran tupakointitilat tarkastetaan vuonna 2019.

Toimintavuosi	2015	2016	2017	2018	2019
Tupakointikiellot ja -rajoitukset		Ulkoalueilla järjestettävät yleiset tilaisuudet		Ravintoloiden tupakointitilat	

Tupakkalain alaisten tuotteiden myynti ja markkinointi

Vuonna 2016 voimaan tulleen tupakkalain soveltamisala laajeni koskemaan tupakkatuotteiden lisäksi myös sähkösavukelaitteita, niissä käytettäviä nesteitä (nikotiinillisiä ja nikotiinittomia) sekä poltettavaksi tarkoitettuja kasvipörsäisiä tuotteita (esim. yrttisavukkeita, vesipiipputupakkaa). Toiminnanharjoittajan näkökulmasta lakimuutos on lähtökohtaisesti tarkoittanut merkittäviä muutoksia toiminnan järjestämiseen, etenkin niiden tuotteiden osalta, jotka ovat tulleet uuteen tupakkalain soveltamisalan piiriin. Tämän vuoksi tupakkalain valvontaohjel-

man painopistealueina myynnin ja markkinoinnin osalta ovat erikoisliikkeet, jotka myyvät lähes yksinomaan tupakkalaissa tarkoitettuja tuotteita.

Toisena merkittävänä osa-alueena myynnin ja markkinoinnin kannalta ovat tupakkalain alaisten tuotteiden vähittäismyyntipakkaukset. Uudessa tupakkalaissa vähittäismyyntipakkausten ominaisuuksia säädellään erittäin yksityiskohtaisesti. Muuttunut sääntely koskee pääsääntöisesti kaikkia uuden tupakkalain piirissä olevia tuotteita ja niiden vähittäismyyntipakkauksia. Vähittäismyyntipakkaukset ovatkin toisena painopistealueena vuosina 2018-19 myynnin ja markkinoinnin valvonnassa. Erityistä huomiota on kiinnitettävä niiden tuotteiden vähittäismyyntipakkauksiin, jotka ovat tulleet uutena tupakkalain soveltamisalan piiriin.

Terveysvalvonnalla ja Kouvolan kaupungin ehkäisevää päihdetyötä, erityisnuorisotyötä ja etsivää nuorisotyötä tekevällä Motiimilla oli yhteistyöpalaverit vuosina 2015-2017 ja hyödylliseksi koettu verkostoituminen tulee jatkumaan.

Toimintavuosi	2015	2016	2017	2018	2019
Myynti ja markkinointi	Tupakan vastikkeiden ja tupakkajäljitelmiä mainonnallinen esillepano			Erikoisliikkeet sekä vähittäismyyntipakkaukset	

4 TARKASTUKSEN MÄÄRITTELY JA SISÄLTÖ

Tarkastus voi kohdistua tiloihin, toimintatapoihin, olosuhteisiin, asiakirjoihin ja tuotteisiin. Yksittäinen tarkastus voi pitää sisällään koko kohteen tarkastuksen tai vain jonkin osa-alueen tarkastuksen. Tarkastukset voivat sisältää poikkeustapauksissa näytteiden ottoa ja mittauksia kohteen, kohteessa harjoitettavan toiminnan tai siellä valmistettavien tuotteiden ja tarjottavien palvelujen terveyshaittojen, turvallisuuden ja määräystenmukaisuuden arvioimiseksi. Tarkastuksesta tehdään tarkastuskertomus, joka toimitetaan tiedoksi asianosaisille.

Valvontakohteen tarkastukseen keskimääräisesti käytettävän ajan määrittelyssä otetaan huomioon ainakin tarkastuksen tarkoitus, tarkastuksen valmistelu ja sisältö, tarkastuskertomuksen laatiminen, kirjaaminen VATI-tiedonhallintajärjestelmään (aiemmin Digian Tarkastaja-ohjelmaan), laskutus sekä arkistointi.

Tupakkalain mukaisen valvontatarkastuksen tavoite on tarkastaa kohteen toiminnan ja tilojen lainmukaisuus. Jos tarkastuksessa tai muutoin havaitaan säännösten vastaista toimintaa, kielletään säännösten vastainen toiminta. Seurantatarkastus liittyy annettujen ohjeiden ja määräysten toteutumisen tarkistamiseen, esimerkiksi päätösten ehtojen seuraamiseen ja korjausmääräysten tarkastamiseen. Seurantatarkastuksista tehdään myös aina tarkastuspöytäkirja.

Tupakkalain toteutumista valvotaan samalla, kun valvontakohteeseen kohdistetaan muuta ympäristöterveydenhuollon valvontaa. Esimerkiksi elintarvikemyymälöihin ja kioskeihin kohdistuvan muun ympäristöterveydenhuollon lain mukaisen tarkastuksen yhteydessä on luontevaa valvoa myös tupakan myyntiä ja markkinointia koskevia säännöksiä tupakkalain perusteella sekä ni-

kotiinikorvaushoitovalmisteiden myyntiä lääkelain perusteella. Joissakin terveydensuojelulain mukaisissa tarkastuskohteissa, kuten päiväkodeissa ja oppilaitoksissa, on terveydensuojelulain mukaisen tarkastuksen yhteydessä usein perustelua tarkastaa samalla tupakkalain noudattaminen (ei suunnitelmallista valvontaa). Mikäli tarkastuksella havaitaan puutteita tupakkalain noudattamisessa, tehdään tarkastuskohteeseen tupakkalain mukainen tarkastus.

Lakimuutosten ja ympäristöterveydenhuollon valvonnan yhdenmukaistamiseksi Valvira julkaisi syksyllä 2017 uudet valtakunnalliset tarkastuslomakepohjat tupakkalain alaisten tuotteiden myyntipaikkojen sekä tupakointikieltojen ja –rajoitusten valvontaan. Valvira kehottaa lomakepohjien käyttöönottamiseen valvontayksiköissä ja niitä kehitetään saadun palautteen perusteella. Lomakepohjat on tarkoitus tehdä sähköiseen muotoon VATI-tietojärjestelmähankkeen (ympäristöterveydenhuollon keskitetty toiminnanohjaus ja tiedonhallintahallintajärjestelmä) yhteydessä.

4.1 Tupakan myyntipaikan tarkastus

Tupakan myynnin tarkastus

Tupakkatuotteiden vähittäismyyntipaikassa tarkastetaan, noudatetaanko siellä tupakkalain 10 b §:ää. Säännöksen mukaan tupakkatuotteiden vähittäismyyjällä tulee olla tupakkatuotteiden vähittäismyyntilupa. Vähittäismyyntilupa-asiakirja, josta myyntilupaa koskevat olennaiset tiedot käyvät ilmi, tulee pitää asiakkaiden nähtävillä jokaisessa myyntipisteessä. Tarkastuksella on varmistettava myös se, että myyntipaikassa olevien myyntipisteiden lukumäärä vastaa luvanhaltijan kunnalle aiemmin ilmoittamia tietoja.

Tupakkatuotteiden ja tupakointivälineiden myynti ja tupakkatuotteiden myyntilupaan liittyvät asiat, omavalvonta sekä tupakkatuotteiden, tupakointivälineiden ja tupakkajäljitelmien mainonta tarkastetaan elintarvikelain mukaisten Oiva-tarkastusten yhteydessä. Myyntipaikassa on tarkoituksenmukaista tarkastaa myös nikotiinivalmisteiden myynti samalla tarkastuskerralla. Tarkastuksella tehdyt havainnot ja sovelletut lainkohdat kirjataan Oiva-raportista erilliseen tarkastuskertomukseen. Tarkastukseen käytetään erillistä, Valviran tarkastuslomakkeen pohjalta muokattua tarkastuslomaketta. Tarkastukset kirjataan myös Tarkastaja-ohjelmaan, josta ne siirtyvät valtakunnalliseen tietojärjestelmään.

Tupakan myyntipaikan tarkastuksella huomioidaan:

- Tupakkalain 47 §:n mukainen myyntipaikan sijaintikunnan myöntämä vähittäismyynti on esillä myyntipisteessä ja asiakkaiden nähtävillä
- Myyntipisteessä on ilmoitus: *”Tupakkatuotteiden, tupakan vastikkeiden, tupakointivälineiden, sähkösavukkeiden ja nikotiinivälineiden myynti alle 18-vuotiaalle on kielletty.”* Ilmoitus on asiakkaiden hyvin havaittavissa.
- Kohteessa on kirjallinen tupakanmyynnin omavalvontasuunnitelma ja se on laadittu ja toteutettu STM:n asetuksen mukaisesti.
- Tupakkatuotteet on sijoitettu niin, että myyjä voi valvoa niiden ostotilannetta.
- Lisäksi tarvittaessa tarkastetaan mm. tupakkatuotteiden myyjän ikä, tupakkatuotteiden esilläpitokielto: onko kohteessa esillä tupakkatuotteita tai tupakkatuotteiden ja tupakointivälineiden mainoksia tai niiden epäsuoraa mainontaa ja myynninedistämistä.

Tupakkatuotteita saa sikareita lukuun ottamatta myydä vain vähittäismyyntipakkauksissa. Vähittäismyyntipakkauksille on säädetty tupakkalaissa vähimmäispakkaukoko. Vähittäismyyntipakkausten vähimmäiskooksi on säädetty 30 grammaa irtotupakkaa, 20 savuketta tai 10 pikkusikaria. Lisäksi tupakkalain mukaan tupakkatuotteita ei saa myydä vähittäismyyntipakkauksessa, joka sisältää pienempiä pakkauksia tai joka voidaan jakaa pienempiin pakkauksiin. Sikareita voidaan kuitenkin myydä irrallisina, mutta irrallisena myytävän sikarin on oltava varustettu asianmukaisilla merkinnöillä.

Tupakkatuotteissa tulee olla tupakkalain ja STM:n asetuksen tupakkatuotteiden ja vastaavien tuotteiden vähittäismyynnistä (4.7.2016/593) mukaiset pakkausmerkinnät.

Lisäksi on syytä kiinnittää huomiota tupakkalain 33 §:ssä säädetyn kiellon noudattamiseen: Tupakkatuotteissa tai niiden vähittäismyyntipakkauksissa ei saa olla tupakkalain vastaisia merkintöjä. Merkinnät eivät esim. saa edistää tuotteen myyntiä, sisältää tietoja tuotteen sisältämästä nikotiinista, tervasta tai hiilimonoksidista, viitata makuun tai tuoksuun tai muistuttaa elintarviketta.

Tupakkatuotteita, tupakan vastikkeita, tupakointivälineitä, sähkösavukkeita tai nikotiininesteitä myyvän henkilön tulee tupakkalain 56 §:n mukaan oltava vähintään 18-vuotias. Sitä nuorempi henkilö saa kuitenkin myydä tupakkatuotteita, jos myynti tapahtuu 18 vuotta täyttäneen henkilön valvonnan alaisena. Täysiikäisen myyjän valvonnan ei voida katsoa toteutuvan, jos valvova henkilö ei ole itse myyntitilanteessa läsnä tai jos häneltä puuttuu välitön näköyhteys tupakan myyntitapahtumaan esimerkiksi useiden kassojen takaa.

Tupakan omavalvonnan tarkastus

Omavalvontasuunnitelmasta tarkastetaan erityisesti, ilmeneekö suunnitelmasta, mihin tupakka-asetuksen mukainen ilmoitus on asetettu niin, että tupakkatuotteiden myyntipisteessä asioiva asiakas havaitsee sen vaivatta. Myyntipaikoissa tarkastetaan erityisesti, että edellä mainittu terveysvaroituksen sisältävä ilmoitus on hyvin havaittavissa. Esimerkiksi näyttävä K-18-merkintä ei korvaa em. lakisääteistä tekstiä.

Tupakkalain 53 §:n mukaan tupakkatuotteita ja nikotiininesteitä ei saa myydä tai muutoin luovuttaa eikä välittää alle 18-vuotiaalle.

Tupakan vastikkeita, tupakointivälineitä ja sähkösavukkeita ei saa elinkeinotoiminnassa myydä tai muutoin luovuttaa alle 18-vuotiaalle.

Edellä mainittujen tuotteiden myyntipisteessä on oltava myynnin ikärajoista kertova ilmoitus, joka on asiakkaiden hyvin havaittavissa.

Tupakan ja tupakointivälineiden myynnin omavalvontaa tarkastettaessa kiinnitetään erityisesti huomioita siihen, että tupakkatuotteiden ja tupakointivälineiden vähittäismyyntipisteissä on hyvin havaittavissa STM:n asetuksen (593/2016) sisältävä ilmoitus: ***”Tupakkatuotteiden, tupakan vastikkeiden, tupakointivälineiden, sähkösavukkeiden ja nikotiininesteiden myynti alle 18-vuotiaalle on kielletty.”***

Esilläpitokielto

Tupakkalain 71 §:n mukaan tupakkatuotteita, tupakan vastikkeita, sähkösavukkeita, nikotiininesteitä ja niiden tavaramerkkejä ei saa pitää esillä tupakkatuotteiden, tupakan vastikkeiden, tupakointivälineiden, tupakkajäljitelmiä, sähkösavukkeiden tai nikotiininesteiden vähittäismyynnissä. Uuden tupakkalain myötä esilläpitokielto laajeni koskemaan myös esim. energianuuskaa ja sähkösavukkeissa käytettävää höyrystettäväksi tarkoitettua nikotiinitonta nestettä (tupakan vastikkeita).

Vähittäismyyjä saa esittää ostajalle tämän pyynnöstä painetun kuvaston myyntipaikassa myytävänä olevista tuotteista tai niiden vähittäismyyntipakkauksista. Vähittäismyyjä saa myös luovuttaa ostajalle tämän pyynnöstä painetun luettelon mainituista tuotteista sekä niiden hinnoista. Sosiaali- ja terveysministeriö on antanut asetuksen tupakkatuotteiden ja vastaavien tuotteiden vähittäismyynnistä (593/2016), jossa annetaan tarkempia säännöksiä kuvaston ja luettelon muodosta, sisällöstä ja ulkoasusta.

Tupakointitilallisten ravintoloiden tarkastus

Tupakkalain 76 §:ssä säädetään tupakointitilojen järjestämisestä niihin sisätiloihin, joissa se on 74.1 §:n mukaan kielletty, esim. ulkotilaisuuksien katokset ja katsomot, päiväkotien ja koulujen ulkotilat. Tupakointi voidaan sallia vain tupakointiin hyväksytyssä erillisessä tupakointitilassa. Tupakkalain 125 §:n mukaan tupakointi voidaan sallia vanhan tupakkalain 13 §:n 1 momentissa tarkoitetuissa tupakointiin varatussa huoneessa tai huoneiston tai tilan osassa 20.5.2018 saakka.

Valvira on vuonna 2009 toteuttanut valvontahankkeen ”Tupakkalain toteutuminen ravintoloissa ja muissa ravitsemisliikkeissä tupakkalain muutoksen 1.6.2007 jälkeen”.

Kouvolassa ja litissä ravintoloiden tupakointilat tarkastettiin edellisen kerran loppuvuonna 2016. Tarkastukset tehtiin terveydensuojeluvalvontaa tekevien tarkastajien toimesta ja yhteen tarkastukseen kului aikaa keskimäärin kaksi tuntia. Tarkastuksia tehtiin tupakointitilallisissa ravintoloissa edellä mainitun valvontahankkeen mukaisesti, jotta tilanteen kehittymisestä kuluneiden vuosien aikana voidaan tehdä vertailua. Kohteissa tarkastettiin seuraavat asiat valvontahankkeessa käytetyn tarkastuslomakkeen avulla:

- noudatettiin tarkastushetkellä tupakointikieltoja ja -rajoituksia
- tupakointikieltoja ja -tiloja osoittavat opasteet olivat paikoillaan ja ne olivat sisällöltään yksiselitteisiä sekä kooltaan ja sijoittelultaan sellaisia, että ne olivat helposti havaittavissa
- ravintolan tarjoilutilat olivat savuttomia eikä niissä ollut merkkejä tupakoinnista
- tupakansavu ei kulkeutunut avoimen ikkunan, oven, muun aukon tai ilmanvaihdon kautta ravitsemisliikkeen sisätiloihin
- ravintolan tupakointitila oli rakennusvalvontaviranomaisen hyväksymä
- tupakansavu ei kulkeutunut tupakointitilasta muualle ravintolaan
- ravintolan tupakointitilaan ei tarjottu juomia tai ruokia, eikä sinne ollut järjestetty oheistoimintaa

- ravintolan tupakointitilassa ei työskennelty (lukuun ottamatta järjestyksen, palo- ja pelastustoimen sekä turvallisuuden kannalta välttämätöntä työskentelyä), eikä sitä siivottu ennen sen huolellista tuulettamista
 - elinkeinonharjoittaja oli laatinut omavalvontasuunnitelman tupakointitilan toimivuuden, olosuhteiden ja järjestyksenvalvonnan toteutumiseksi
- Seuraavan kerran tupakointitilat tarkastetaan valvontaohjelman mukaisesti vuonna 2019. Tupakointitiloja on yhteensä 14.

4.2 Tupakointikieltojen ja -rajoitusten valvonta

Tupakkalain 74 §:ssä luetelluissa kohteissa tarkastetaan, että tupakointi on kielletty ja tupakointikieltoja noudatetaan. Tupakkalain 74 §:n mukaan tupakointi on kielletty:

1. rakennuksen, kulkuneuvon tai muun vastaavan paikan sisätiloissa, jotka ovat yleisön tai työntekijöiden käytettävissä taikka elinkeinotoiminnassa tuotettujen tai julkisten palvelujen tarjoamista varten asiakkaiden käytettävissä;
2. ulkotiloissa järjestettävien yleisten tilaisuuksien katoksissa tai katsomoissa taikka muissa tilaisuuden seuraamiseen välittömästi tarkoitetuissa tiloissa, joissa osallistujat oleskelevat paikoillaan;
3. päiväkotien taikka esi- tai perusopetusta, ammatillista koulutusta tai lukio-opetusta antavien oppilaitosten ulkotiloissa.

Tupakoida ei myöskään saa yksityisessä käytössä olevan kulkuneuvon sisällä, kun siellä oleskelee alle 15-vuotias. Kielto ei koske kulkuneuvossa olevaa asuintilaa.

Savutonta tupakkatuotetta ei saa käyttää päiväkotien taikka esi- tai perusopetusta, ammatillista koulutusta tai lukio-opetusta antavien oppilaitosten sisä- tai ulkotiloissa.

4.3 Tarkastuksella käytettävät menetelmät ja näytteenotto

Tupakkalain mukaisella tarkastuskäynnillä käytetään ensisijaisesti aistihavaintoihin perustuvaa arviointia. Savua on ilmassa, jos savua on nähtävillä, haistettavissa tai tunnistettavissa. Savun voi aistinvaraisesti todeta, jos sitä esiintyy, paitsi jos tarkastusta suorittavalla henkilöllä on esimerkiksi jokin hajuaistin toimintaan vaikuttava sairaus tai haitta (esimerkiksi oma tupakointi), joka estää aistinvaraisen arvioinnin hajuaistin perusteella. Aistinvarainen havainnointi riittää siten yleensä savuttomuuden arvioinnin perusteeksi viranomaistarkastuksessa. Mikäli havainnointi aistein ei ole mahdollista, tupakansavun kulkeutumista voidaan selvittää esimerkiksi merkkisavututkimuksella. Aistinvarainen arvio tupakansavusta on kuitenkin suositeltavin menetelmä savuhaitan toteamiseksi, sillä tupakansavun hajukynnys on matalampi kuin tupakansavun mittauskynnys.

Savuttomuustarkastusta koskeva tarkastuskäynti voidaan ensisijaisesti tehdä päivällä normaalina virka-aikana, ellei kyseessä ole ilta- tai yöravintola.

Näytteenotto

Valvontaviranomaisen omaan harkintaan perustuen mahdollisissa epäselvissä ja riitatilanteissa voidaan kuitenkin tehdä savuttomuustutkimus passiivikeräimel-

lä tai toissijaisesti ottaa kertaluontoinen lyhyt ilmanäyte imemällä pumpulla ilmaa näytekeräimen läpi. Tarkastukseen mahdollisesti sisältyvästä näytteenotosta aktiivikeräimellä noudatetaan Työterveyslaitoksen ohjetta.

4.4 Tupakointikiellon määrääminen asuntoyhteisöön

Tupakkalain 79.1 §:n mukaan asuntoyhteisö voi hakea kunnalta tupakointikiellon määräämistä asuntoyhteisön rakennuksen huoneistoihin kuuluville parvekkeille, huoneistojen käytössä oleviin ulkotiloihin ja huoneistojen sisätiloihin. Taloyhtiö voi hakea kunnalta tupakointikiellon määräämistä taloonsa 1.1.2017 alkaen. Kiellon määräämisestä Valvira on laatinut ohjeistuksen, jota tullaan soveltamaan käytännössä, mikäli jokin taloyhteisö hakee kieltoa.

Kouvolassa tupakointikielto on myönnetty yhteen taloyhtiöön ja yksi hakemus on vireillä.

5 VALVONTAKOhteiden tarkastustiheys ja tarkastuksiin käytettävä aika

Tupakkalain säännöllistä valvontaa tehdään osana kohteessa tehtävää muuta ympäristöterveydenhuollon valvontaa, elintarvike- ja terveydensuojelutarkastusten yhteydessä. Esimerkiksi elintarvikemyymälöihin ja kioskeihin tehdyn muun ympäristöterveydenhuollon lain mukaisen tarkastuksen yhteydessä on luontevaa valvoa myös tupakkalain perusteella tupakan myyntiä ja mainontakieltoa sekä lääkelakiin perustuen nikotiinikorvaushoitovalmisteiden myyntiä.

Mikäli mahdollista, voidaan selvittää myös, myydäänkö kohteessa lain vastaisesti suunuuskaa. Nuuskahavainnoista ilmoitetaan poliisille. Koska myyntikiellossa olevaa nuuskaa säilytetään sen nopean pilaantuvuuden takia elintarvikkeiden säilytykseen tarkoitetuissa kylmlaitteissa, nuuskan myyntikiellon noudattaminen voidaan tarkastaa esimerkiksi elintarvikelain mukaisen tarkastuksen yhteydessä.

Terveydensuojelulain mukaisten kohteiden tarkastusten yhteydessä voidaan samalla tarkastaa myös kohteiden tupakkalain mukaisuus.

Tarkastuksen lakiperusteet käyvät ilmi sekä valvontasuunnitelmassa että tarkastuksen jälkeen laadittavassa tarkastuskertomuksessa. Valvontakohtetyypin tarkastukseen keskimääräisesti käytettävän ajan arvioimiseksi tulee ottaa huomioon ainakin tarkastuksen tarkoitus, tarkastuksen valmistelu, tarkastuksen sisältö sekä tarkastuskertomuksen laatiminen. Voimavarojen suunnittelussa on otettava huomioon myös matka-aika. Matkat valvontakohteeseen ja takaisin eivät kuitenkaan sisälly tarkastukseen käytettävään aikaan. Tupakkalain valvontasuunnitelma perustuu nykyisellään valtakunnalliseen riskiluokitukseen.

Vuodelle 2019 suunniteltujen tarkastusten lukumäärä kohdetyypeittäin on liitteessä TU1.

Valtakunnalliseen valvontaohjelmaan perustuvassa Kouvolan kaupungin valvontasuunnitelmassa on vuonna 2019 valvontakohteita 158, joihin on suunniteltu tehtäväksi 87 tarkastusta. Valvontakohteista 144 on tupakkatuotteiden vähittäis- ja tukkumyyntipaikkoja ja 14 ravintoloiden tupakointitiloja. Vähittäismyyntipaikoista tarkastetaan vuosittain 50 % ja tupakointitilat joka kolmas vuosi. Kouvolassa ja liitissä kaikki tupakointitilat tarkastettiin vuonna 2016 ja seuraavan

kerran 2019. Lisäksi valvottavana on 69 nikotiinivalmisteiden myyntipaikkaa, joita tarkastetaan tupakkatuotteiden vähittäismyyntitarkastusten yhteydessä. Vuosittain nikotiinivalmisteiden myyntipaikoista tarkastetaan noin 25 %. Yhteen tupakka- ja lääkelain mukaiseen myyntipaikan tarkastukseen arvioidaan kulu- van aikaa kaksi tuntia, joten niihin tulee varata n. 0,1 htv:ta.

6 VALVONNAN MAKSULLISUUS

Tupakkalain 90 §:n mukaan kunnan on perittävä hyväksymänsä taksan mukai- nen maksu elinkeinonharjoittajalta vähittäismyyntilupaa koskevan hakemuksen käsittelystä, nikotiininesteen vähittäismyyntiä koskevan ilmoituksen käsittelystä, tukkumyynti-ilmoituksen käsittelystä ja asuntoyhteisön tupakointikieltoa koske- van hakemuksen käsittelystä.

Tupakkalain 91.1 §:n mukaan kunta perii vuosittain hyväksymänsä taksan mu- kaisen, myyntipistekohtaisen valvontamaksun siltä, jolla on tupakkalain nojalla myönnetty vähittäismyyntilupa, sekä siltä, joka on tehnyt tupakkatuotteiden tuk- kumyynti-ilmoituksen. Valvontamaksu on 2 momentin mukaan enintään 500 euroa myyntipistettä kohden (Kouvolassa ja litissä 350 €). Jos toimija on kuiten- kin ilmoittanut sekä tupakkatuotteiden että nikotiininesteiden vähittäis- tai tuk- kumyynnistä, valvontamaksu peritään enintään kaksinkertaisena.

Tupakkalain 126 §:n mukaan uuden lain mukaisia valvontamaksuja on peritty vuoden 2017 alusta alkaen. Muusta tupakkalain valvonnasta ei voi enää periä maksuja, vaan kaikki tupakkalain mukaisen valvonnan kustannukset katetaan vuosittaisista myynnin valvontamaksuista saaduilla tuloilla.

Tupakkatuotteiden ja nikotiinivalmisteiden vähittäismyyntipaikkoihin lähetetään kerran vuodessa valvontamaksu, joka perustuu ympäristöterveydenhuollon maksutaksaan.

7 VALVONTASUUNNITELMAN TOTEUTUMISEN ARVIOINTI JA RAPORTOINTI

Kouvolan kaupungin valvontasuunnitelman toteutumista arvioidaan vuosittain rakennus- ja ympäristölautakunnassa. Arvioinnissa kuvataan tarkastusten kat- tavuutta, tarkastusten määrää valvontakohdetyypeittäin sekä valvonnasta saa- tujen tulojen kohdentumista.

Valvontasuunnitelman toteutumisen arvioinnissa tarkastellaan, kuinka kattavasti suunniteltu toiminta ja siten suunnitellut tarkastukset ovat toteutuneet. Valvon- nan kattavuus arvioidaan valvontakohdetyypeittäin. Kattavuutta kuvataan liittä- mällä arviointiin selvitys toteutuneiden tarkastusten lukumäärästä valvontakoh- detyypeittäin ja valvontaprojekteihin osallistumisesta. Tarvittaessa kerrotaan syyt tai perustelut mahdollisten toteutumatta jääneiden tavoitteiden osalta tai mahdolliset poikkeamat sekä vaadittavat toimenpiteet, että tavoitteet toteutuisi- vat seuraavalla tarkastelujaksolla.

Muita arviointikriteereitä ovat valtakunnallisen tupakkalain valvontaohjelman painopisteiden ja omien paikallisten painopistealueiden valvonnan toteutumi- nen.

Toteutumisen arvioinnissa esitetään arvio voimavarojen riittävydestä suhteessa tarpeeseen ja suunniteltuun toimintaan sekä kuinka paljon voimavaroja on käytetty ennalta suunniteltuihin valvontatehtäviin ja kuinka paljon muihin tehtäviin.

Lautakunnan hyväksymä selvitys tupakkalain valvontasuunnitelman toteutumisesta toimitetaan vuosittain suunnitelmavuoden jälkeisen maaliskuun loppuun mennessä. VYHA:n (ympäristöterveydenhuollon valvontayksikkötietojen hallintajärjestelmä) kautta Etelä-Suomen aluehallintovirastolle tarkastettavaksi, josta se toimitetaan edelleen Valviraan.

Tupakkalain mukainen kohdetyyppi		Valvontakohteiden lukumäärä	Tarkastustiheys / vuosi	Tarkastustiheydellä määritelty tarkastusmäärä (tark.lkm./v)	Suunniteltujen tarkastusten lukumäärä 2019	Tarkastukseen keskimäärin käytettävä aika (tuntia)
Tupakointikiellot ja -rajoitukset	Ravintola tai muu ravitsemisliike, jossa on erillinen tupakointitila	14	0,3	4	14	2
Tupakkatuotteiden myynti, mainon ja esilläpito	Vähittäismyynti	143	0,5	72	72	2
	Tupakkatuotteiden tukkumyynti	1	0,5	0,5	1	2
Yhteensä		158			87	
Nikotiinivalmisteiden myynti						
Vähittäismyyntipaikat		69				

ELÄINLÄÄKINTÄHUOLLON VALVONTASUUNNITELMA

2015 – 2019

KOUVOLAN KAUPUNKI

Päivitys vuodelle 2019

1	JOHDANTO.....	3
2	ALUEELLISET JA KUNTIEN SUUNNITELMAT	3
3	VOIMAVARAT	4
3.1	Henkilöresurssit, vastualueet ja työnjako.....	4
3.2	Henkilökunnan pätevyyden ja osaamisen varmistaminen	6
4	TIETOJÄRJESTELMÄT	7
5	VIRANOMAISTEN VÄLINEN YHTEISTYÖ JA VIESTINTÄ.....	7
6	MAKSUT	8
7	VALVONNAN TOIMEENPANO.....	8
8	ELÄINTEN TERVEYDEN VALVONTA.....	8
8.1	Eläintautivalmius.....	8
8.2	Eläintautiepäilyt ja -tapaukset.....	9
8.3	Eläintautien ilmoittaminen.....	9
8.4	Eläintauteja tutkivat laboratoriot.....	9
8.5	Pakollinen ja vapaaehtoinen terveysvalvonta	9
8.6	Vesiviljelylaitosten terveysvalvonta.....	10
8.7	Muu eläintautivalvonta	10
9	ELÄINTEN MERKITSEMINEN JA REKISTERÖINTI	10
10	ELÄINTEN LÄÄKITSEMISEN VALVONTA	10
11	SISÄMARKKINAKAUPPA, VIENTI JA TUONTI	10
11.1	Sisämarkkinakauppa	10
11.2	Vienti EU:n ulkopuolisiin maihin.....	11
11.3	Tuonti EU:n ulkopuolelta ja eläinlääkinnällinen rajatarkastus	11
12	ELÄINTEN HYVINVOINNIN VALVONTA.....	11
12.1	Epäilyyn perustuva eläinsuojelutarkastus	12
12.2	Luvan- ja ilmoituksenvaraiseen toimintaan ilman epäilyä kohdistuva tarkastus.....	12
13	ELÄIMISTÄ SAATAVAT SIVUTUOTTEET.....	12
13.1	Sivutuotteita käyttävät toimijat	13
13.2	Sivutuotteiden hautaaminen	13
14	TÄYDENTÄVIEN EHTOJEN VALVONTA	13
15	ELÄINLÄÄKÄRIPALVELUJEN JÄRJESTÄMINEN.....	13
15.1	Peruseläinlääkäripalvelu.....	13
15.2	Sisältö.....	14
15.3	Tuotantoeläinten terveydenhuolto	14
15.4	Yksityinen palvelutarjonta	15
15.5	Kiireellinen eläinlääkäriapu	15
15.6	Saatavuus- ja laatutavoitteet	16
15.7	Toimitilat	17
15.8	Välineresurssit.....	17
15.9	Ostopalvelut.....	17
15.10	Perustason ylittävät palvelut	17
16	SEURANTA, ARVIOINTI JA RAPORTOINTI	18

Liite 1
Eläinlääkintähuollon painopistealueet 2019

Liite 2
Resurssitarpeen kartoitus

1 JOHDANTO

Ruokavirasto on laatinut valtakunnallisen eläinlääkintähuollon ohjelman (EHO). Ohjelman tarkoitus on ohjata, tehostaa ja yhdenmukaistaa eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvontaa ja tehdä tästä suunnitelmallisempaa ja tehokkaampaa. Yhtenä tarkoituksena on myös yhtenäistää valvontakäytäntöjä eri valvontayksiköiden välillä. Ruokaviraston laatima valtakunnallinen ohjelma ohjaa aluehallintovirastoja ja kuntia näiden omien suunnitelmien laadinnassa. Evira, Maaseutuvirasto ja osa Maanmittauslaitoksen tietotekniikkapalvelukeskuksesta yhdistyvät 1.1.2019 Ruokavirastoksi.

EHO on osa elintarvikeketjun monivuotista kansallista valvontasuunnitelmaa (VASU) ja ympäristöterveydenhuollon yhteistä valtakunnallista valvontaohjelmaa (Ymppi-ohjelma).

Uudistetun eläinlääkintähuoltolain mukaan kunnan velvollisuudeksi tuli laatia oma alueellinen suunnitelmansa. Ensimmäinen suunnitelma tuli laatia vuonna 2012. Kouvolan kaupungin ensimmäinen eläinlääkintähuollon suunnitelma oli laadittu valvontaohjelmakauden vuosille 2012–2014. Eläinlääkintähuoltolain mukaan kunnan tulee tarkastaa oma suunnitelma tarvittaessa, kuitenkin vähintään kolmen vuoden välein.

Eläinlääkintähuoltojärjestelmää ohjaa ja valvoo Suomessa ylimpänä maa- ja metsätalousministeriö. Keskushallinnon viranomaisena Ruokavirasto ohjaa ja valvoo lainsäädännön toimeenpanoa ja noudattamista. Aluehallintovirasto valvoo lain täytäntöönpanoa ja noudattamista alueellaan ja tekee myös käytännön valvontatehtäviä. Kunta huolehtii alueellaan eläintauti- ja eläinsuojeluvalvonnasta ja eläinlääkäripalvelujen järjestämisestä. Valtio maksaa kunnille eläinsuojelu- ja eläintautilain mukaisten valvontatehtävien hoitamisesta.

2 ALUEELLISET JA KUNTIEN SUUNNITELMAT

Etelä-Suomen aluehallintovirasto laatii oman alueellisen eläinlääkintähuollon suunnitelman.

Tässä eläinlääkintähuollon suunnitelmassa on kuvattu, miten Kouvolan kaupungin ja litiin kunnan valvonta-alueella järjestetään eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvonta sekä eläinlääkäripalvelut.

Liitteessä 1 on eläinlääkintähuollon valtakunnallisen ohjelman painopistealueet vuodelle 2019. Alla on lueteltu vuoden 2019 painopistealueet ja se miten ne pyritään huomioimaan kunnassa käytännön työssä.

Valvonnan painopistealueet	Painopistealueiden huomiointi kunnassa
AVI-kohtainen painopiste	AVI valitsee valvontasuunnitelmien toteutumisen perusteella painopisteen, johon valvontaa suunnataan AVI:n määrittelemällä tavalla. Tarvittaessa valvontaeläinlääkäri osallistuu ko. valvontaan.

Eläintautivalmius ja tautitapausten torjunta maakunnissa: asian esilläpito valmisteluryhmissä ja tehokkaan tautitorjunnan varmistaminen	Maakuntavalmisteluun liittyvissä keskusteluissa muistutetaan eläintautivalmiudesta ja tautitapausten torjunnasta
Siipikarjan salmonellavalvonta: toteutuman parantaminen. Syiden analysointi ja toimenpiteet	Pakolliseen salmonellavalvontaan kuuluvia tiloja kartoitetaan lisää ja kaikki valvontaan kuuluvat tilat pyritään tarkastamaan. Avuksi voidaan käyttää KUTI-järjestelmän alkutuotantorekisteriä.

3 VOIMAVARAT

3.1 Henkilöresurssit, vastualueet ja työnjako

Kouvolan kaupungilla on litin kunnan kanssa sopimus ympäristöpalvelujen (ympäristönsuojelu ja ympäristöterveydenhuolto) järjestämisestä litin kunnan alueella. Sopimus on tullut voimaan 1.1.2009, jolloin litin kunnaneläinlääkäri siirtyi Kouvolan kaupungin palvelukseen kaupungineläinlääkäriksi. Sopimuksen mukaan litin kunta on sitoutunut järjestämään Kouvolan kaupungin käyttöön eläinlääkärin toimitilat litin Kausalassa.

Kouvolan kaupungin ja litin kunnan alueen yhteistoiminta-alueen eläinlääkintähuollossa on viime vuosina tapahtunut muutoksia. Muutoksia on tapahtunut eläinlääkäreiden eläköityessä, jolloin yksi kaupungineläinlääkärin virka jätettiin täyttämättä. Lisäksi kaupungineläinlääkäreiden yhteisvastaanotto on otettu käyttöön syksyllä 2015 ja valvontaeläinlääkärin virka saatiin täytettyä keväällä 2015.

Henkilöresurssit

Viimeisen kuuden vuoden aikana yksi kaupungineläinlääkärin virka on jätetty täyttämättä viranhaltijan eläköitymisen jälkeen, muut virat on saatu täytettyä. Tällä hetkellä praktiikkaa tekeviä kaupungineläinlääkärin virkoja on valvontalualueella kuusi ja tämän lisäksi yksi valvontaeläinlääkärin virka. Valvontaeläinlääkärin virka perustettiin 2012 ja virka saatiin täytettyä 2015. Ympäristöterveyspäällikkö tekee myös jonkin verran eläinlääkintähuollon tehtäviä, lähinnä elintarvikevalvontaa ja hallinnollisia tehtäviä. Eläinlääkintähuollosta on lähivuosina eläköitymässä vielä yksi kaupungineläinlääkäri. Litin kunta siirtyy Kymenlaakson maakunnasta Päijät-Hämeen maakuntaan 2021 ja tämä tarkoittaa litin vastaanotolla työskentelevän eläinlääkärin jäämistä pois Kouvolan kaupungin eläinlääkintähuollosta. Eläköityvien kaupungineläinlääkäreiden virat aiotaan täyttää kaupungin henkilöstösuunnitelman mukaan, koska eläinlääkäripäivystys vaatii vähintään viiden eläinlääkärin työpanoksen.

Kesäajaksi kaupungineläinlääkäreille on palkattu ulkopuolinen sijainen. Tarvittaessa sijainen on saatu palkattua myös pidempien sairauslomien tai koulutusten ajaksi. Yhteisvastaanotolla toimivan avustajan pidempien lomajaksojen ajaksi on palkattu sijainen.

Liitteessä 2 on laskettu valvonta-alueen resurssit. Eläinlääkäripalvelujen resurssitarve on sairaskäyntien osalta laskettu niin, että yksi pieneläinkäynti kestää

keskimäärin 0,5 tuntia ja hyötyeläinkäynti 2 tuntia. Terveystyöhön on laskettu tarvittavan 1 htp/käynti. Kohtiin 3 (eläinten terveyden valvonta) ja 4 (sivutuotevalvonta) on laskettu yhteensä tarvittavaksi resursseja 0,25 htv. Pakollisiin ja vapaaehtoiisiin terveystyöhön kuuluvia tiloja valvonta-alueella ei ole paljon, samoin kuin ei sivutuotevalvontaakaan.

Eläinten hyvinvoinnin valvontaan on laskettu arviona, koska tarkkaa tietoa valvonta-alueella olevista ilmoituksenvaraisista kohteista ei vielä ole saatavissa aluehallintovirastosta. Hevostallien määrä on kuitenkin huomattavasti korkeampi, kun aiemmin aluehallintovirastosta saatu tieto. Pelkästään ilmoituksenvaraisia hevostalleja arvioidaan olevan alueella n. 120 kpl. Valvontaeläinlääkärin arvio epäilyyn perustuvista eläinsuojelutarkastuksista on n. 300 tarkastusta vuodessa. Ilmoituksenvaraisten kohteiden tarkastamiseen on laskettu keskiarvona kuluvaan 0,75 htp/tarkastus. Sekä epäilyn perusteella tehtävien että ilmoituksenvaraisten kohteiden tarkastamiseen arvioidaan kuluvaan yhteensä 1,5 htv. Valvontaeläinlääkärin aloittaessa työnsä eläinsuojelulain mukaisten epäilyilmoitusten määrä on kasvanut huomattavasti, eläinsuojelutarkastuksia tehdään n. 400 vuodessa. Liitteen 2 yhteenlaskettu eläinlääkintähuollon resurssitarve terveydenhuollon, eläinlääkäripalvelujen, eläinten terveyden ja hyvinvoinnin osalta on näin laskettuna 9,7 htv. Eläinlääkintähuollon resurssit ovat 7,4 htv. Käytettävissä olevat resurssit ovat näin ollen 2,3 htv pienemmät kuin eläinlääkäripalvelujen ja valvonnan laskettu resurssitarve. Tämä johtuu siitä, että resurssien laskemiseen on käytetty samaa henkilötyövuoden määritelmää kuin muualla ympäristöterveydenhuollon valvonnassa. Täällä yhden henkilötyövuoden katsotaan sisältävän 220 työpäivää ja työpäivän sisältävän 7,5 tuntia. Päivystysaikana tehty työ ei näin ollen sisälly henkilöresursseihin, lisäksi eläinlääkärit tekevät välillä pidempää työpäivää kuin 7,5 tuntia.

Yhteenvedon voidaan todeta, että Kouvolan ja Iitin alueen eläinlääkintähuollon resurssit ovat riittävät eläinlääkäripalvelujen hoitamiseen. Ongelmana eläinlääkäripalvelujen järjestämisessä on aiemmin ollut varsinkin praktiikkatöiden epätasainen jakautuminen eläinlääkäreiden kesken. Yhteisvastaanotolle siirtymisen myötä työmäärä on tasaantunut eläinlääkäreiden kesken. Valvontaeläinlääkärin viran täyttäminen on auttanut varsinkin eläinsuojelulain mukaisten valvontatehtävien hoitamisesta ja helpottanut näin osaltaan muiden eläinlääkäreiden työtaakkaa. Resurssitarpeen kartoituksen mukaan eläinten hyvinvoinnin valvonnassa näyttäisi olevan 0,5 htv:n vajaus. Kun valvontaeläinlääkäri aloitti työnsä, eläinsuojeluvalvonnan epäilyilmoitusten määrä kasvoi huomattavasti. Tällä hetkellä kaikkia ilmoituksenvaraisia kohteita ei pystytä tarkastamaan kerran vuodessa. Valvontaeläinlääkärin työaika on mennyt pääosin epäilyyn perustuviin eläinsuojelutarkastuksiin ja niiden uusintatarkastuksiin.

Vastuualueet ja työnjako

Syyskuusta 2015 alkaen eläinlääkärivastaanottojen määrä väheni, kun Elimäen, Sippolan ja Valkealan vastaanotot lakkautettiin. Lehtomäen vastaanotto Kouvolan keskustan alueella toimi vielä vuoden 2015 loppuun saakka, jolloin silloinen viranhaltija jäi eläkkeelle. Uudella yhteisvastaanotolla Kuusankoskella työskentelee tällä hetkellä 4 vakituista eläinlääkärinä ja yksi eläinlääkärin sijainen sekä vastaanottoavustaja. Kausalassa oleva vastaanotto jatkaa toimintaansa entiseen tapaan.

Kaupungin puhtauspalvelut hoitaa yhteisvastaanottoilojen siivouksen ja litin kunta litin vastaanoton siivouksen.

Eläinlääkäripalvelut hoidetaan pääosin kuntajaon mukaisesti; litin eläinlääkäri hoitaa suurimmaksi osaksi litin alueen potilaat ja yhteisvastaanotolta käsin hoidetaan Kouvolan potilaat. Eläinlääkärit tekevät jonkun verran töitä myös ristiin varsinkin suurelän- praktiikka, koska jokaiselle eläinlääkärille on muodostunut oma asiakaskuntansa. Eläinsuojelutarkastukset ovat siirtyneet lähes täysin valvontaeläinlääkärille. Eläinlääkintähuollon hallinnon tehtäviä hoitavat vastaava eläinlääkäri ja ympäristöterveyspäällikkö ja elintarvikevalvontaa ympäristöterveyspäällikkö. Maidontuotantotilojen tarkastukset hoitaa praktikkoeläinlääkäri, ko. tarkastukset on keskitetty yhdelle viranhaltijalle. Vastaava eläinlääkäri toimii eläinlääkäreiden esimiehenä ja huolehtii eläinlääkintähuollon käytännön järjestelyistä mm. loma-ajoista ja sijaisten hankinnasta. Kaksi kaupungineläinlääkäriä on nimetty aluehallintoviraston valmiuseläinlääkäreiksi.

Vuoden 2018 lopussa tehtiin eläinlääkäreiden kesken työnjako virkatehtävien osalta. Uusi työnjako otettiin käyttöön 1.12.2018. Jokaiselle eläinlääkärille tuli työnjaossa oma vastuualueensa, jonka valvonnasta hän on vastaa. Valvontaeläinlääkärin ja praktikoiden välistä työnjakoa tarkennettiin ja vuoden 2019 alusta alkaen praktikot tarkastavat jatkossa ilmoituksen varaisia kohteita ja valvontaeläinlääkäri tekee epäilyyn perustuvat eläinsuojelutarkastukset. Praktikkoeläinlääkärit hoitavat edelleen valvontaeläinlääkärin työt tämän ollessa pois.

Yhteisvastaanottotilat

Eläinlääkäreiden vanhat vastaanottotilat olivat huonokuntoiset ja puutteellisesti varustellut. Kuusi vuotta sitten kaupungineläinlääkäreille alettiin suunnitella yhteisvastaanottoa ja siihen soveltuvia tiloja. Yhteistyössä kaupungin tilaliikelaitoksen kanssa oli muutaman vuoden ajan etsitty vastaanottoiloiksi soveltuvia kaupungin omistamia tiloja. Sopivat tilat löytyivät 2013 valvonta-alueen keskeiseltä paikalta. Vastaanottoiloista, niihin vaadittavista remonteista ja laiteinvestoinneista tehtiin useita selvityksiä vuosina 2013–2014. Kesäkuussa 2014 Kouvolan rakennus- ja ympäristölautakunta päätti yhteisvastaanoton perustamisesta Kuusankoskelle ja muiden vastaanottotilojen lakkauttamisesta. Yhteisvastaanottotilojen osalta saatiin laiteinvestointeihin rahoitus vuoden 2015 talousarviossa. Yhteisvastaanotolle hankittiin mm. pieneläinröntgen, ultraäänilaitte ja muita kunnaneläinlääkärin praktiikassa välttämättömiä varusteita.

3.2 Henkilökunnan pätevyyden ja osaamisen varmistaminen

Kaupungineläinlääkärin virkaan valittavan henkilön pätevyys tarkastetaan alkuperäisestä tutkintotodistuksesta. Eläinlääkärisijaisten pätevyys voidaan tarkastaa myös Ruokaviraston ylläpitämästä eläinlääkärirekisteristä. Praktiikkaoikeudet määrääjäksi saaneiden eläinlääkäriopiskelijoiden tiedot löytyvät ko. rekisteristä.

Kouvolan kaupungin eläinlääkintähuollon henkilökunta on saanut eläinlääkärin koulutuksen lukuun ottamatta yhteisvastaanotolla työskentelevää vastaanottoavustajaa. Eläinlääkärit huolehtivat siitä, että avustaja ei tee sellaisia työtehtäviä esim. lääkkeenluovutus, jotka vaatisivat eläinlääkärin koulutuksen.

Eläinlääkäreille kuten muillekin ympäristöterveydenhuollossa työskenteleville on laadittu vuosittain koulutuskalenteri. Kalenteriin kirjataan vuoden aikana tiedossa olevat koulutukset ja sitä täydennetään tarpeen mukaan vuoden aikana. Koulutuksiin osallistuminen kirjataan kalenteriin, jolloin on helpompi seurata koulutuksiin osallistumista ja kertyneiden koulutuspäivien määrää. Eläinlääkintähuollossa on varattu jokaiselle eläinlääkärille koulutusrahaa, jonka eläinlääkärit saavat käyttää vuoden aikana. Ensisijaisesti kaikille varataan mahdollisuus osallistua vuosittaisille eläinlääkäripäiville. Mikäli eläinlääkäri ei osallistu eläinlääkäripäiville, hän voi käyttää koulutusrahat muuhun vastaavaan koulutukseen. Lisäksi eläinlääkärit maksavat itse joitain koulutuksia. Valmiuseläinlääkärit osallistuvat heille järjestettyihin eläntautiasioita koskeviin koulutuksiin. Aluehallintoviraston järjestämiin kunnaneläinlääkäripäivien koulutuksiin osallistuvat kaikki kaupungineläinlääkärit. Valvontaeläinlääkäri osallistuu eläinsuojelua- ja eläintauteja koskeviin koulutuksiin ja lisäksi tarpeen mukaan muihin koulutuksiin.

4 TIETOJÄRJESTELMÄT

Eläinten terveyden- ja hyvinvoinnin valvontaa tukemaan on rakennettu useita tietojärjestelmiä, joista muutamia on käytössä valvonta-alueella. TRACES on internet-pohjainen järjestelmä, jolla voidaan laatia esim. terveystodistuksia EU:n sisämarkkinakaupassa. Järjestelmää käyttävät sekä viranomaiset että toimijat. Kaikilla kaupungineläinlääkäreillä on tunnukset Traces-järjestelmään, osa eläinlääkäreistä on osallistunut Traces-koulutuksiin ja suurin osa kaupungineläinlääkäreistä käyttää järjestelmää mukaan lukien valvontaeläinlääkäri.

Naseva- ja Sikava-järjestelmät ovat kaupungineläinlääkäreillä käytössä terveydenhuoltotyössä Naseva nautatiloilla ja Sikava sikatiloilla. Osa eläinlääkäreistä käyttää järjestelmää lähes päivittäin. Pikanttiin (ent. Eviranet) eli Ruokaviraston viranomaisille tarkoitettuun suljettuun palveluun on tunnukset neljällä eläinlääkärillä. Eläinlääkintähuollon tietojärjestelmä eli ELVI piti ottaa käyttöön vuosien 2014-16 aikana. Tällä hetkellä ei ole tarkkaa tietoa, milloin ELVI voidaan ottaa käyttöön kunnissa. Eläintenpitokieltorekisteriin on käyttäjätunnukset ympäristöterveyspäälliköllä, valvontaeläinlääkärillä ja vastaavalla eläinlääkärillä. Valvontaeläinlääkäri käyttää työssään eläintenpitäjärekisteriä sekä nauta-, lammas- ja vuohirekisteriä, joihin hänellä on käyttöoikeudet.

Kouvolan kaupungineläinlääkäreillä on potilasohjelmina käytössä KliniQ-praktiikkaohjelma (yhteisvastaanotolla) tai Elo-ohjelma. Yhteisvastaanotolla KliniQ-praktiikkaohjelma pitää sisällään myös yhteisen ajanvarausjärjestelmän.

5 VIRANOMAISTEN VÄLINEN YHTEISTYÖ JA VIESTINTÄ

Kouvolan ja Iitin alueella eläinlääkintähuollon viestinnän ja tiedotuksen vastuuhenkilö on ympäristöterveyspäällikkö ja hänen poissa ollessaan vastaava eläinlääkäri. Tarvittaessa muutkin eläinlääkärit osallistuvat tiedottamiseen, mikäli asia koskee esim. hänen valvomaansa kohdetta. Valvontaeläinlääkäri tekee yhteistyötä monien muiden viranomaisten ja järjestöjen edustajien kanssa. Yhteistyökumppaneita ovat mm. poliisi-, sosiaali-, palo- ja pelastusviranomaiset, meijereiden tuotantoneuvojat, teurastamoiden terveydenhuoltoeläinlääkärit,

Proagrian tuotantoneuvojat, kennelliiton- ja eläinsuojeluyhdistysten edustajat, Ruokaviraston patologit ja MTK:n edustajat.

Aluehallintoviraston läänineläinlääkäreihin, poliisiin sekä syyttäjään ollaan yleisemmin yhteydessä puhelimitse tai sähköpostilla, lisäksi järjestetään tarvittaessa yhteistyöpalavereja. Virka-apupyynnöt eläinsuojelutapauksissa toimitetaan poliisille sähköpostilla. Erityistilanneviestintä on kuvattu ympäristöterveydenhuollon valmiussuunnitelmassa.

6 MAKSUT

Yhteisvastaanotolla on käytössä kolmiportainen klinikkamaksu, joka on hyväksytty rakennus- ja ympäristölautakunnassa. Klinikkamaksu on rokotuksista 5 €, muista peruskäynneistä 10 € ja aikaa vievästä toimenpiteistä (esim. leikkaus, hammashoito) 20 €, lisäksi röntgenin käytöstä peritään 20 € maksu. Iitin vastaanotolla ei peritä klinikkamaksua.

Alueella ei ole käytössä subventioita eli kunta ei subventoi esim. matkoista tietyn omavastuuosuuden ylittävästä osuudesta hyötyeläimen hoidosta aiheutuvia kuluja eläimen omistajalle.

Keskitetyn yhteydenottopalvelun hinta on päivystysaikana 1,71 €/min.

7 VALVONNAN TOIMEENPANO

Kouvolan kaupungin ja Iitin kunnan alueen eläinlääkintähuollon resurssitarpeen kartoitus on liitteessä 2. Valvontakohteiden määrät ja valvonnan suorittaminen on tarkemmin kuvattu tämän suunnitelman kohdissa 8-14. Lisäksi kunta osallistuu mahdollisuuksien mukaan tämän suunnitelman kohdassa 2 esitettyihin valtakunnallisiin painopistealueiden toteuttamiseen.

8 ELÄINTEN TERVEYDEN VALVONTA

Tähän saakka kaikki Kouvolan kaupungineläinlääkärit ovat hoitaneet eläintautivalvontaan liittyviä tehtäviä, kukin pääasiassa omalla alueellaan. Syksyllä 2018 virkatehtävien hoidosta on tehty praktikoiden ja valvontaeläinlääkärien kesken työnjako, jossa jokaisella on vastuualueensa valvonnasta. Kouvolassa on kaksi valmiuseläinlääkärinä, Marko Finne ja Mikko Vesänen.

8.1 Eläintautivalmius

Poikkeustilanteessa valmiuseläinlääkärit sekä tarvittava määrä muita praktikkoeläinlääkäreitä siirtyy hoitamaan AVI:n määräämiä eläintautitehtäviä. Poikkeustilanteissakin tulee turvata välttämättömien eläinlääkintähuollon tehtävien hoito. Tämä tapahtuu nimeämällä vähintään kaksi eläinlääkärinä hoitamaan peruseläinlääkintähuoltoa.

Valmiuseläinlääkärit osallistuvat valmiuseläinlääkäreille järjestettäviin koulutuksiin ja kaikki kaupungineläinlääkärit aluehallintoviraston järjestämille mm. eläintautivalmiutta ylläpitäville neuvottelupäiville.

8.2 Eläintautiepäilyt ja -tapaukset

Eläintautiepäilytapauksissa kaupungineläinlääkäri ilmoittaa asiasta läänineläinlääkärille, myös päivystysaikaan. Läänineläinlääkäri antaa tarvittavat jatko-ohjeet.

8.3 Eläintautien ilmoittaminen

Kaupungineläinlääkärit ilmoittavat Ruokaviraston ohjeen mukaan kuukausittain AVI:iin epäilyistä tai todetuista eläintaudeista. Helposti leviävästä, vaarallisesta tai uudesta vakavasta eläintaudista ilmoitetaan läänineläinlääkärille välittömästi, myös päivystysaikana.

Mikäli kaupungineläinlääkäri epäilee zoonoosia, hän ilmoittaa asiasta myös ympäristöterveyspäällikölle. Ympäristöterveyspäällikkö ilmoittaa asiasta litin kunnan osalta epidemiaselvitystyöryhmään nimetyille terveyskeskuslääkärille tai sairaanhoitajalle. Kouvolan kaupungin osalta ilmoitus toimitetaan epidemiaselvitystyöryhmään nimetyille hygieniakoordinaattorille tai tartuntatautitehtäviä hoitavalle lääkäriin.

8.4 Eläintauteja tutkivat laboratoriot

Lähes kaikki eläintautien tutkimiseen liittyvät näytteet lähetetään Ruokavirastoon. Tautikohtaiset näytteenotto- ym. ohjeet löytyvät eläintautilainsäädännöstä ja/tai Ruokaviraston nettisivuilta.

Kuusankoskella on Kymen Ympäristölaboratorio Oy, jossa tutkitaan eläinten salmonellanäytteitä.

8.5 Pakollinen ja vapaaehtoinen terveystarkastus

Pakollinen salmonellavalvonta koskee siipikarjatiloja, uudistuseläimiä tuottavia sikaloita ja keinosiemennyssonneja tai raakamaitoa tuottavia nautatiloja. Siipikarjatiloja, joita pakollinen salmonellavalvonta koskee, on valvonta-alueella 8. Kaksi näistä tiloista on suurempia siipikarjayksiköitä, mutta muut tilat ovat pieniä ja myyvät kananmunia suoraan tilalta. Isoissa siipikarjayksikössä virallinen näytteenotto ja tarkastus tehdään salmonellavalvontasuunnitelman mukaan kerran vuodessa ja muissa joka toinen vuosi. Tiloja valvoo eläinlääkäreiden työnjaon mukaan se eläinlääkäri, jolle on vastuutettu siipikarjan salmonellavalvonta.

Valvonta-alueella ei ole tiedossa uudistuseläimiä tuottavia sikaloita eikä sellaisia maatiloja, jotka myyvät raakamaitoa > 2500 kg vuodessa.

Vapaaehtoiseen terveystarkastukseen (lampaiden ja vuohien maedi-visna ja scrapie) kuuluvia tiloja on 9. Tarkastukset tiloille tekevät ja ko. tilojen valvonnasta vastaavat kyseisiä tilojen hoitavat eläinlääkärit.

8.6 Vesiviljelylaitosten terveystarkkailu

Kouvolan ja Iitin alueella ei ole varsinaisia vesiviljelylaitoksia. Alueella on vain kaksi luonnonravintolammikkoa, jotka kuuluvat molemmat samalle toimijalle. Luonnonravintolammikot tarkistetaan vuosittain vapaaehtoisen BKD-valvonnan vuoksi.

8.7 Muu eläintautivalvonta

Ruokaviraston mahdollisesti pyytämiä seuranta-äytteitä ottavat tarvittaessa kaikki kaupungineläinlääkärit.

Alueella on yksi hevosten spermankeräysasema (Elimäellä), jonka valvontatehtävät hoitaa valvontaeläinlääkäri. Muita eläinten keinolliseen lisääntymiseen liittyviä valvontakohteita ei ole toimialueella.

9 ELÄINTEN MERKITSEMINEN JA REKISTERÖINTI

Aluehallintovirasto vastaa eläinten merkinnän valvonnasta. Kaupungineläinlääkärit tarkistavat myös eläinten merkintää muiden tilakäyntien yhteydessä ja kehottavat eläintenpitäjää tarvittaessa tekemään tarpeelliset ilmoitukset. Valvontaeläinlääkäri neuvoo myös eläinsuojelukäynneillään asianosaisia eläinten merkinnöistä.

10 ELÄINTEN LÄÄKITSEMISEN VALVONTA

Eläinlääkintähuollon valtakunnallisen ohjelman yksi painopistealue vuosina 2015–2017 oli uudistetun eläinten lääkitsemislainsäädännön toimeenpano. Lääkitsemislaki astui voimaan 1.12.2014. Uusi laki mahdollisti lääkkeiden luovutuksen varalle terveydenhuoltotiloille.

11 SISÄMARKKINAKAUPPA, VIENTI JA TUONTI

Tässä yhteydessä käsitellään vain elävien eläinten sekä eläimistä saatavien tuotteiden (pois lukien elintarvikkeet) sisämarkkinakauppaa, vientiä ja tuontia.

11.1 Sisämarkkinakauppa

Aluehallintovirasto seuraa elävien eläinten (tuotantoeläimet sekä hevoset) sekä eläimistä saatavien tuotteiden saapuvia eritä TRACES-järjestelmän kautta ja määrää tarvittaessa kaupungineläinlääkäriin tarkastamaan saapuvan erän. Kaupungineläinlääkärikin voi seurata saapuvia eritä TRACES-järjestelmässä ja tehdä tarkastuksia ilman erillistä kehoitusta. Toimenpiteisiin tulee ryhtyä aina, mikäli epäillään alueella olevan laittomasti tuotuja eritä. Näitä tarkastuksia hoitavat uuden työnjaon mukaan kaikki praktikkoeläinlääkärit. Tiettyjä tuotteita tai eläimiä valtiosta toiseen siirtävien toimijoiden on haettava Ruokavirastosta rekisteröintiä tai tuontilupaa. Ruokavirasto ilmoittaa tapauskohtaisesti rekisteröinneistä ja tuontiluvista kaupungineläinlääkärille.

Mikäli kaupungineläinlääkäri epäilee tai toteaa jonkin laittomasti tuodun erän, ottaa hän yhteyttä läänineläinlääkäriin. Jatkotoimenpiteet suunnitellaan yhdessä läänineläinlääkäriin kanssa.

Sisämarkkinaviennissä viejä pyytää kunnaneläinlääkäriä suorittamaan tarkastuksen. Todistus tehdään TRACES-järjestelmään (pois lukien rekisteröidyt hevoset, joiden todistukset voi tehdä myös järjestelmän ulkopuolella).

11.2 Vienti EU:n ulkopuolisiin maihin

Viejä pyytää kunnaneläinlääkäriä tarkastamaan vietävän erän selvitettyään ensin vientimaan vaatimukset. Muiden eläinten kuin lemmikkien todistukset tulee tehdä Ruokaviraston laatimilla eläinlääkintötodistuksilla.

11.3 Tuonti EU:n ulkopuolelta ja eläinlääkinnällinen rajatarkastus

EU:n ulkopuolelta tuotavat eläimet ja niistä saatavat tuotteet saapuvat maahan eläinlääkinnällisen rajatarkastusaseman kautta. Ruokavirasto vastaa eläinlääkinnällisistä rajatarkastuksista ko. asemilla.

Mikäli kaupungineläinlääkäri epäilee, että paikkakunnalle on tuotu eläin tai tuote-erä laittomasti, on hänen suoritettava erän/eläimen sekä asiakirjojen tarkastus. Tilanteen mukaan otetaan yhteyttä AVI:iin tai Ruokavirastoon, jotka tekevät mahdollisen hallintopäätöksen asiassa. AVI voi myös pyytää kunnaneläinlääkäriä suorittamaan tietyn eläimen tai erän tarkastuksen.

12 ELÄINTEN HYVINVOINNIN VALVONTA

Eläinsuojelulain noudattamisen valvonta kuuluu kunnan alueella kunnaneläinlääkäriillä, poliisilla tai terveystarkastajalla. Valvonta-alueella eläinsuojelutarkastuksia tekee virka-aikana valvontaeläinlääkäri. Tarkastukset tehdään pääosin parityönä, valvontaeläinlääkäriin työparina on terveystarkastaja, läänineläinlääkäri, harjoittelija tai muu esim. kennelneuvoja tai meijerin tuontantoneuvoja.

Tarkastukset tehdään ennalta ilmoittamatta aina kun se on mahdollista. Jos asiakas ei ole tarkastushetkellä kotona siirretään tarkastus myöhäisemmälle ajankohdalle tai jätetään asiakkaalle soittopyyntö, jolloin asiakkaan kanssa sovietaan uusi tarkastusajankohta. Jokaisesta tarkastuksesta tehdään tarkastuspöytäkirja. Mikäli tarkastuksella todetaan, että eläinsuojelulakia ja sen nojalla annettuja säädöksiä on rikottu, annetaan omistajalle eläinsuojelumääräys, josta omistajaa kuullaan, jos siihen on mahdollisuus. Määräykseen tulee määräaika, jonka jälkeen tehdään uusintatarkastus, jossa katsotaan onko määräyksiä noudatettu. Uusintatarkastuksella voidaan tarvittaessa antaa uusi määräaika. Mikäli omistaja ei noudata määräyksiä tai laiminlyönnit ovat toistuvia, voidaan asia laittaa poliisitutkintaan. Kaikista eläinsuojelupäätöksistä toimitetaan kopio aluehallintovirastolle ja poliisille. Tarkastuspöytäkirjat ja päätökset arkistoidaan valvontaeläinlääkäriin huoneessa.

Jos tilanne on akuutti ja omistaja on esimerkiksi hylännyt eläimet, hylätyille eläimille voidaan tarvittaessa eläinsuojelulain 44 §:n kiiretoimenpiteenä järjestää väliaikainen hoitopaikka muualta, hankkia eläinlääkäriin hoitoa tai eläin voidaan lopettaa tai myydä tapauksesta riippuen. Ko. tapauksissa tehdään aina hoitoso-

pimus eläinlaitoksen kanssa. Tähän asti pieneläimet on toimitettu Kouvolan seudun eläinsuojeluyhdistyksen hoitoon tai muulle eläinsuojeluyhdistykselle. Hevosten pysyvää hoitopaikkaa kunnalla ei ole olemassa ja hevosille on järjestetty erikseen tilat tarvittaessa.

12.1 Epäilyyn perustuva eläinsuojelutarkastus

Epäilyyn perustuvien tarkastusten määrä on kasvanut valvontaeläinlääkärin viran täyttämisen jälkeen. Epäilyyn perustuvien tarkastuskäyntejä tehdään tällä hetkellä reilu 400 vuodessa. Tarkastuksille pyydetään työpariksi useimmiten terveystarkastaja. Mikäli on epäily väkivaltaisesti käyttäytyvästä eläimen omistajasta, pyydetään poliisilta virka-apua. Hankalissa ja pitkittyneissä eläinsuojelutapauksissa voidaan pyytää myös apua läänineläinlääkäriltä tai pyytää tapauksen siirtoa aluehallintoviraston hoidettavaksi.

12.2 Luvan- ja ilmoituksenvaraiseen toimintaan ilman epäilyä kohdistuva tarkastus

Eläinsuojelulain mukaan voidaan tarkastuksia tehdä ilman epäilyä sellaisiin paikkoihin, joiden tulee tehdä toiminnastaan ilmoitus tai hakea toiminnalleen lupa aluehallintovirastosta. Tällaisia kohteita ovat mm. suuret kennelit, hevostallit, eläinkaupat, eläintarhat ja -näyttelyt sekä pieneläinlaitokset. Tavoitteena on, että tällaiset paikat tarkastettaisiin kerran vuodessa, mutta tähän tarkistustiheyteen ei päästä, koska epäilyyn perustuvat tarkastukset ovat vieneet valvontaresurssit.

Valvontaeläinlääkäri on kerännyt tietoa ilmoituksenvaraisista talleista Kouvolan ja Iitin alueella, koska Etelä-Suomen aluehallintovirastosta saadut listat ovat olleet puutteelliset. Tällä hetkellä alueen ilmoituksenvaraisten talleiden määrä on yli 100, mutta on oletettavaa, että määrä nousee noin 150:een. Valvontaeläinlääkärin ja praktikoiden kesken on sovittu, että praktikkoeläinlääkärit alkavat käydä ilmoituksenvaraisia kohteita läpi vuoden 2019 alusta. Jokainen eläinlääkäri tekee vähintään yhden tarkastuksen kuukaudessa. Ilmoitusten varaisten kohteiden tarkastaminen aloitetaan hevostalleista, eläinkaupoista ja eläinlaitoksista.

12.3. Eläinkuljetukset

Kaupungineläinlääkärit tarkistavat tarvittaessa pitkien eläinkuljetusten reittisuunnitelmia vientitarkastuksien yhteydessä.

13 ELÄIMISTÄ SAATAVAT SIVUTUOTTEET

Sivutuoteasetuksen (EY) N:o 1069/2009 ja sen täytäntöönpanoasetuksen (EU) N:o 142/2011 mukaan sivutuotteita käytävillä, varastoivilla, käsittelevillä ja hävittävillä laitoksilla tulee olla toimivaltaisen viranomaisen hyväksyntä tai rekisteröinti. Suomen kansallinen sivutuotelainsäädäntö muuttui vuoden 2015 aikana, kun sivutuotelaki (517/2015) ja sivutuoteasetus (783/2015) tulivat voimaan heinäkuussa 2015. Valvontaviranomaiset määritetään sivutuotelaissa (517/2015). Ruokavirasto laatii vuosittain kansallisen sivutuotevalvontasuunnitelman riskinarviointiin perustuen ja kunta valvoo suunnitelman mukaan hyväksymiään ja

rekisteröimiään laitoksia ja toimijoita sekä osaa Ruokaviraston hyväksymistä laitoksista.

Tällä hetkellä valvonta-alueella on yksi väliasteen laitos, yksi polttolaitos, yksi biokaasulaitos, kolme kompostointilaitosta, joista yhden hyväksymiskäsittely on kesken Ruokavirastossa. Ruokaviraston valvontasuunnitelman mukaan näitä laitoksia ei tarkasteta vuoden 2019 aikana. Valvonta-alueelle on suunnitteilla uusi polttolaitos, joka vaatisi sivutuotelain mukaisen luvan, mutta laitos ei ole vielä hakenut hyväksyntää. Sivutuotevalvonta on keskitetty yhdelle praktikkoeläinlääkärille uuden työnjaon mukaan.

Valvonta-alueella on 8 elintarvikelain mukaista laitosta, jossa voi syntyä sivutuotelainsäädännön mukaisia sivutuotteita. Näiden laitosten valvonnasta vastaa ympäristöterveyspäällikkö ja sivutuotevalvontaa tehdään laitoksissa suunnitelmallisen elintarvikevalvonnan tarkastusten yhteydessä.

13.1 Sivutuotteita käyttävät toimijat

Haaskojen ruokintapaikkoja valvonta-alueella on kaksi ja nämä on viety haaska-rekisteriin.

13.2 Sivutuotteiden hautaaminen

Valvonta-alue kuuluu sivutuotteiden osalta ns. keräilyalueeseen eikä sivutuotteiden hautaaminen ole sallittua. Valvontaa tehdään tilalla muun tilalla tapahtuvan valvonnan yhteydessä tai epäiltäessä väärinkäytöksiä. Ruokavirastosta saatavan haudattujen ja kotiteurastettujen nautojen listan perusteella kaupungineläinlääkäri voi kohdentaa valvontaa sellaisiin tiloihin, joiden epäillään hautaavan sivutuotteita. Lisäksi tarkastuksia tehdään epäilyilmoitusten perusteella.

14 TÄYDENTÄVIEN EHTOJEN VALVONTA

Täydentävien ehtojen valvonta kuuluu aluehallintovirastolle. Aluehallintovirasto voi kohdentaa valvontaa kunnan tekemän tarkastuksen perusteella, mikäli tarkastuksella havaitaan laiminlyöntejä täydentävien ehtojen indikaattoreissa. Valvontaeläinlääkärin ja praktikkoeläinlääkäreiden tekemien tarkastusten pöytäkirjat lähetetään aluehallintovirastoon mahdollisimman pian, tavoitteena on lähettää pöytäkirjat kahden viikon kuluessa tarkastuksesta.

15 ELÄINLÄÄKÄRIPALVELUJEN JÄRJESTÄMINEN

Eläinlääkintähuollon valtakunnallinen ohjelma (EHO) 2015–2019:
Kunnan järjestämän eläinlääkäripalvelun on oltava eläinlääketieteellisesti asianmukaista. Kunnan on seurattava palvelujen saatavuutta, laatua ja riittävyttä.

15.1 Peruseläinlääkäripalvelu

Eläinlääkintähuoltolain mukaan kunnan on arkipäivisin virka-aikana järjestettävä alueen kotieläinten peruseläinlääkäripalvelu. Muille kuin hyötyeläimille palvelu on järjestettävä, mikäli sitä ei muuten ole alueella saatavilla. Kunnan on kuitenkin

kin varauduttava hoitamaan muita kuin hyötyeläimiä, jos yksityinen palveluntarjonta keskeytyy. Em. lisäksi kunnan on järjestettävä eläinlääkärin käynnin eläintenpitopaikassa arkipäivisin virka-aikana mahdollistava peruseläinlääkäripalvelu alueellaan pidettäviä hyötyeläimiä varten.

Eläinlääkintähuoltolain määritelmä peruseläinlääkäripalvelusta: *eläinlääkäripalvelua, jota annetaan eläinlääketieteellisen yleistutkimuksen tai kliinisen tutkimuksen perusteella eläintenpitopaikoissa tai tavanomaisissa eläinlääkärin vastaanottotiloissa, ei kuitenkaan eläimen pitämistä hoidettavana eläinlääkärinavun antamista tai siihen liittyvää tutkimusta varten.*

Kouvolan kaupungin palveluksessa on kuusi praktikkoeläinlääkärinä. Kaikki praktikot hoitavat sekä suur- että pieneläimiä. Valvonta-alueella tuotantoeläinten hoito on järjestetty valtaosin kaupungineläinlääkäreiden toimesta. Hevosten ja pieneläinten osalta suurin osa peruseläinlääkäripalveluista hoituu yksityisten eläinlääkäreiden toimesta.

15.2 Sisältö

EHO:n mukaan peruseläinlääkäripalvelua on puhelinneuvonta, sairaanhoito, terveydenhoito, eläinten lopetus sekä todistusten antaminen.

Puhelinneuvonta

Kaikki kaupungineläinlääkärit antavat puhelinneuvontaa virka-aikana. Yhteisvastaanotolla on käytössä keskitetty ajanvarausnumero virka-aikaan. Yhteisvastaanotolla on eläinlääkäreiden puhelinaika arkisin klo 8-9.30, jonka jälkeen puhelinneuvontaa antaa pääasiassa vastaanottoavustaja. Iitin eläinlääkäri vastaa itse puheluihin klo 8-16. Päivystysaikaan puhelinneuvontaa antaa päivystävä eläinlääkäri. Päivystysaikaan neuvonta on maksullista.

Sairaan- ja terveydenhoito, eläinten lopetus ja todistukset

Kaikki praktikkoeläinlääkärit hoitavat alueen peruseläinlääkäripalveluun kuuluvia tehtäviä. Kolme tämänhetkisistä viranhaltijoista on tuotantoeläinten terveyden- ja sairaanhoidon erikoiseläinlääkäreitä.

Hevosten ja pieneläinten osalta kaupungineläinlääkärit hoitavat perustason eläinlääkintää ja terveydenhuoltoa. Tähän sisältyy mm. rokotukset, kissojen kastraatiot ja sterilaatiot sekä koirien kastraatiot. Tällä hetkellä kaksi kaupungineläinlääkäreistä tekee vähäisessä määrin perustason ylittäviä toimenpiteitä (mm. koirien sterilaatioita).

15.3 Tuotantoeläinten terveydenhuolto

Eläinlääkintähuoltolain mukaan kunnan on järjestettävä hyötyeläimille valtakunnallisten terveydenhuolto-ohjelmien mukaiset palvelut. Tällä hetkellä tällaiset terveydenhuolto-ohjelmat on olemassa naudoille ja sioille (Naseva ja Sikava).

Kouvolan alueen nautatiloista n. 70 %:lla on terveydenhuoltosopimus ja sikatiloista 100 %:lla. Terveydenhuoltosopimuksista suurin osa (naudat 114/121 ja

siat 10/13) on tehty kunnaneläinlääkäreiden kanssa. Terveysthuoltokäynnit on pystytty hoitamaan kysyntää vastaavasti.

15.4 Yksityinen palvelutarjonta

Kouvolassa on kolme useamman eläinlääkärin yksityistä pieneläinklinikkaa sekä neljä yhden eläinlääkärin pieneläinklinikkaa/pieneläinvastaanottoa. Nämä hoitavat suuren osan alueen pieneläinten eläinlääkäripalveluista arkisin. Alueen klinikoilla pystytään suorittamaan myös hyvin vaativia toimenpiteitä pieneläimille. Yksityiset pieneläinklinikat ovat tällä hetkellä avoinna pääasiassa klo 8-17 välillä, kaksi klinikkaa on joinain arkipäivinä avoinna klo 19-20 saakka. Yksi yksityinen pieneläinklinikka on avoinna useimpina lauantapäivinä klo 10–15.

Kouvolan alueella toimii myös ainakin kolme yksityistä eläinlääkärinä, jotka tarjoavat eläinlääkintäpalveluja hevosille. Kouvolassa toimii myös kaksi hevosklinikkaa. Kolme yksityistä eläinlääkärinä tekee Kouvolan alueella hyvin pienimuotoisesti tuotantoeläinpraktiikkaa.

15.5 Kiireellinen eläinlääkäripalvelu

Eläinlääkintähuoltolain mukaan kunnan on järjestettävä kaikkien alueellaan olevien kotieläinten kiireellinen eläinlääkäripalvelu kaikkina vuorokaudenaikoina. Lain mukaan päivystys on järjestettävä vähintään maakunnan kokoisina päivystysalueina ja eriytettyinä suur- ja pieneläinpäivystyksenä. Päivystysalueella on lain mukaan oltava keskitetty yhteydenotto palvelu.

Tällä hetkellä päivystysalue kattaa Kouvolan ja Iitin kuntien alueen. Päivystäviä eläinlääkäreitä ovat kaikki 6 kaupungineläinlääkärinä. Arkisin klo 8-16 välillä kaikki kaupungineläinlääkärit hoitavat kiireellisiä potilaita. Akuuttien tapauksien hoitopaikasta varmistetaan sillä, että eläinlääkärit jättävät jokaisella päivällä tilaa ajanvarauksesta hoitaakseen akuutit tapaukset. Yhteisvastaanoton ajanvarausjärjestelmään on vuoden 2018 kuluessa alettu varaamaan erikseen akuuttipotilaille aikaa. Arkisin klo 16-08 ja viikonloppuisin koko alueella päivystää yksi eläinlääkäri joka hoitaa sekä suur- että pieneläimet. Päivystystä ei ole pystytty toteuttamaan eriytettyinä nykyisellä päivystysalueella, koska tämä edellyttäisi lisäresursseja.

Maakunnallisen yhteistyön eteneminen jää todennäköisesti vuodelle 2021, jolloin Kymenlaakson maakunta aloittaa toimintansa. Tällöin myös eläinlääkintähuolto muuttuu maakunnalliseksi Kouvolan, Kotkan ja Haminan ympäristöterveydenhuollon yksiköiden välillä. Maakuntahallinnon valmisteluvaiheissa vuosina 2017-2019 saadaan asiasta parempaa tietoa. Koko maakunnan kattava yhtenäinen päivystysalue olisi todennäköisesti maantieteellisesti liian iso, joten yhtenä vaihtoehtona on mietitty pohjoista (Kouvola) ja eteläistä päivystyspiiriä (Kotka ja Hamina).

Päivystysten eriyttäminen on EHO:n mukaan mahdollista toteuttaa myös osittain tai remissiotyyppisesti siten, että kunnalla on sopimus kiireellistä hoitoa vaativien potilaiden lähettämisestä jollekin pieneläinvastaanotolle. Remissiotyyppisestä eriyttämisestä käytiin neuvotteluja vuoden 2014 aikana Univet-eläinklinikaketjun (nyk. Evidensia) kanssa. Tällä hetkellä ko. ketjun lähimmät jatkuvasti avoinna olevat klinikat ovat Hattulassa ja Vantaalla. Vantaalla olevan

klinikan etäisyys Kouvolasta on n. 130 km ja Hattulan 145 km. Päivystysaikana pieneläimet on tarvittaessa lähetetty jatkohoitoon Helsingin yliopiston eläinsairaalaan tai Evidensia Hattulaan/Vantaalle, hevoset Helsingin yliopiston hevosairaalaan.

Lain edellyttämä keskitetty yhteydenotto on jo toteutettu valvonta-alueella. Päivystysaikana eläinten omistajat ottavat yhteyttä yhteen maksulliseen puhelinnumeroon, jonka kautta puhelut yhdistyvät kulloinkin päivystysvuorossa olevalle eläinlääkärille. Puhelun hinta on 1,71 euroa/min.

15.6 Saatavuus- ja laatutavoitteet

Suurin osa potilaista hoidetaan ajanvarausperusteisesti. Kiireelliset potilaat pystytään yhteisvastaanotolla hoitamaan siirtämällä tarpeen mukaan ajanvarauspotilaita toiselle yhteisvastaanoton eläinlääkärille. Tämä parantaa eläinlääkäripalvelun laatua ja auttaa eläinlääkäreiden työssäjaksamisessa.

Eläinlääkäripalveluiden saatavuus täyttää tällä hetkellä Ruokaviraston määrittelemät tavoitteet. Yhteisvastaanoton aloittamisen jälkeen tilanne on pysynyt etäisyyksien osalta edelleen tavoitteissa (< 50km) ja ajallisten tavoitteiden osalta tilanne on todennäköisesti parantunut.

Ympäristöterveydenhuollon osalta (mukaan lukien eläinlääkäripalvelut), kerättiin asiakaspalautteita vuosina 2015-2017. Vuoden 2015 lopussa toteutettiin asiakaspalautekysely maidontuotantotilojen osalta. Kyselyyn vastasi kolmasosa maitotiloista. Maitotilat olivat tyytyväisiä kunnallisiin eläinlääkäripalveluihin. Kokonaisarvosana eläinlääkäripalveluille laskettiin vastaajien keskiarvona ja yleisarvosanaksi tuli 4,2 eli hyvä (asteikko 1-5). Eläinlääkäripalvelut saivat kehuja myös eläinlääkäreiden ammatillisesta osaamisesta, asiakaspalvelun tasosta ja eläinlääkäreiden tavoitettavuudesta virka-aikana. Eniten kritiikkiä sai päivystysaikainen tavoitettavuus ja hoidon saatavuus ajoissa. Keskitetty päivystysnumero sai sekä kiitosta että moitetta samoin kuin syksyllä 2015 aloittanut yhteisvastaanotto Kuusankoskella. Asiakastytyväisyyskyselyssä saatu palaute on käsitelty eläinlääkäreiden säännöllisissä palaverissa ja kyselyssä esiin tulleet kehitysehdotukset on otettu huomioon mahdollisuuksien mukaan. Vuoden 2016 aikana toteutettiin pieneläinasiakkaille suunnattu asiakaspalautekysely, jonka palaute oli myös pääosin positiivista.

Alkuvuodesta 2017 on eläinlääkintähuollon nettisivuilla ollut webropol-palautekysely eläinlääkäripalveluista. Kertynyt palaute on koottu ja käsitelty 2-3 kertaa vuodessa. Tarvittaessa palautetta on käsitelty esimiesten ja/tai eläinlääkäreiden kesken ja palaute otetaan mahdollisuuksien mukaan huomioon palvelujen kehittämisessä.

Asiakasvalituksia eläinlääkäripalveluista on tullut suhteellisen vähän. Eläinlääkintävahinkojen arviolautakunnalta on tarvittaessa pyydetty lausunto, mikäli eläimen omistaja on tehnyt eläimen hoidosta kirjallisen valituksen. Vuosien 2010–2018 aikana lautakunnasta on pyydetty seitsemän lausuntoa. Lisäksi aluehallintovirasto on käsitellyt muutamia kanteluita eläinlääkäriin toiminnasta joko virka- tai praktiikkatehtävissä. Valvontaeläinlääkäriin toiminnasta on myös tehty kanteluita aluehallintovirastoon, keskimäärin muutama vuodessa. Avin kä-

sittelemissä kanteluissa ei ole todettu huomautettavaa eläinlääkäreiden toiminnassa.

Kouvolan kaupungin eläinlääkäriin toiminnan kattava vastuuvakuutus korvaa 5 000 000 euroa henkilö- ja esinevahingossa sekä 500 000 euroa taloudellisessa vahingossa.

15.7 Toimitilat

Eläinlääkintähuoltolaki edellyttää kuntaa järjestämään eläinlääkäripalveluja varten tarpeelliset toimitilat, mikäli kunta tuottaa nämä palvelut itse kokonaan tai osittain.

Yhteisvastaanottotiloissa on jokaiselle eläinlääkärille erilliset toimenpide/toimistohuoneet sekä yhteisiä tiloja (mm. leikkaushuone, hammashoito/pesuhuone). Yhteisvastaanottotiloissa on myös henkilökunnan sosiaalityilat ja peseytymismahdollisuus, työvaatteiden huoltotilat sekä sijaisen/päivystäjän yöpymistilat. Iitin vastaanottotilojen varustelu on asianmukainen sisältäen mm. hevosten pakkopilttuun.

15.8 Välineresurssit

Eläinlääkintähuoltolaki edellyttää kuntaa järjestämään eläinlääkäripalveluja varten tarpeelliset työvälineet, mikäli kunta tuottaa nämä palvelut itse kokonaan tai osittain.

Jokaisella eläinlääkärillä on kaupungin tarjoamat tietotekniikka- ja puhelinlaitteet. Iitin vastaanotolla on kohtalaisen hyvä varustus välineistä, jotka Iitin kunta on aikanaan hankkinut. Yhteisvastaanotolle on hankittu riittävä määrä perusvälineitä (säädettävät toimenpidepöydät ja leikkauspöydät, instrumentteja, autoklaavi, ultraäänilaitte), jotka ovat kaikkien kaupungineläinlääkäreiden käytettävissä. Yhteisvastaanoton varustukseen kuuluu myös röntgenlaitteisto.

15.9 Ostopalvelut

Tällä hetkellä eläinlääkintähuollossa ei ole käytössä ostopalveluja. Ostopalvelujen osalta on ollut aiemmin suunnitteilla lähinnä remissiotyyppinen pieneläinpäivystys.

15.10 Perustason ylittävät palvelut

Kolme kaupungineläinlääkäreistä on suorittanut tuotantoeläinten terveyden- ja sairaanhoidon erikoiseläinlääkäritutkimuksen.

Vaativampaa hoitoa tarvitsevat pieneläinpotilaat on pystytty tarvittaessa helposti lähettämään Kouvolan tai naapurialueiden yksityisille klinikoille jatkohoitoon. Hevospotilaiden osalta vaativimmat potilaat voidaan lähettää Helsinkiin hevosklinikalle, myös päivystysaikaan. Sopimuksia potilaiden lähettämiseksi ei kunnalla ole.

Laboratoriopalvelut

Omistajat lähettävät itse pääsääntöisesti maitonäytteet tutkittavaksi. Maitonäytteiden vastaukset tulevat omistajalle. Osa maitonäytteistä viljellään vastaanotoilla eläinlääkäriin toimesta.

Verinäytteet lähetetään postitse eläinlääkäriin toimesta yksityisiin laboratorioihin, pääasiassa Movet- ja Vetlab-laboratorioihin. Yhteisvastaanotolla on myös 2018 keväästä alkaen ollut käytössä pieni analysointilaboratorio, jolla tutkitaan osa näytteistä.

Kaupungineläinlääkärit tutkivat itse iho- ja korvanäytteitä sekä virtsanäytteitä. Ulostenäytteet, esim. salmonellan osalta voidaan viedä suoraan Kuusankoskella sijaitsevaan Kymen Ympäristölaboratorio Oy:hyn. Muut ulostenäytteet lähetetään muihin eläinlaboratorioihin (Ruokavirasto, Movet, Vetlab).

Raadonavausnäytteet lähetetään Ruokavirastoon postitse tai matkahuollon kautta.

Tartuntavaarallisten näytteiden lähettämisessä noudatetaan Ruokaviraston ohjeita.

16 SEURANTA, ARVIOINTI JA RAPORTOINTI

Kouvolan kaupungin ympäristöterveydenhuollon suunnitelmat mukaan lukien eläinlääkintähuollon suunnitelma 2015–2019 on käsitelty Kouvolan kaupungin ympäristö- ja rakennuslautakunnan kokouksessa joulukuussa 2014. Suunnitelman päivitys vuodelle 2019 käsitellään lautakunnan kokouksessa joulukuussa 2018.

Etelä-Suomen aluehallintovirasto on arvioinut Kouvolan eläinlääkintähuollon suunnitelman kerran valvontaohjelmakaudella 2012–2014. Suunnitelman arvioinnista saatu palaute on otettu huomioon valvontakauden ohjelmia päivitettäessä.

Etelä-Suomen aluehallintovirasto on tehnyt Kouvolan ympäristöterveydenhuollon yksikköön AJO-käynnin (arviointi- ja ohjauksikäynti) syksyllä 2015. AJO-käynti koski myös eläinlääkintähuoltoa. AJO-raportin mukaan eläinlääkintähuolto oli Kouvolan alueella järjestetty ja suunniteltu asiamukaisesti, vaikka kehittämistä ja korjattavaa vaativia kohtiakin todettiin. Yhteisvastaanoton perustaminen, keskitetty ajanvarauspalvelu ovat olleet raportin mukaan edistysaskelia samoin kuin valvontaeläinlääkäriin viran täyttäminen, joka on omalta osaltaan parantanut valvontatehtävien hoitoa.

Valvontasuunnitelma 2015–2019 arvioidaan ja päivitetään jatkossa tarvittaessa, kuitenkin vähintään kerran kolmessa vuodessa. Suunnitelman toteutuminen arvioidaan Ruokaviraston ohjeistuksen mukaan kerran vuodessa. Rakennus- ja ympäristölautakunta arvioi eläinlääkintähuollon toteutuman yhdessä muiden ympäristöterveydenhuollon suunnitelmien kanssa.

Kouvolan alueella on tilastoitu eläinlääkäriin sairaskäyntien määrät ja muut suoritteet jo vuodesta 2005. Sairaskäyntien määrät, pieneläinvastaanottokäynnit

ja terveydenhuoltokäynnit raportoidaan aluehallintovirastoon vuosittain muun toteumaraportoinnin yhteydessä VYHA-järjestelmän kautta.

Kunnan tulee raportoida aluehallintovirastoon eläinsuojelutarkastuskertomukset ja päätökset, terveystarkastukseen liittyvät käynnit, tautiepäilyt ja eläintauti- ja eläinsuojeluvalvonnan työt, joista laskutetaan valtiota. Lisäksi tulee raportoida muut viranomaisten pyytämät vuosiyhteenvedot ja vastustettavien eläintautien hallinnassa tehdyt toimenpiteet. Jokainen kaupungineläinlääkäri huolehtii itse kyseisten asiakirjojen lähettämisen aluehallintovirastoon. Asiakirjat pyritään lähettämään aluehallintovirastoon mahdollisimman nopeasti, tavoitteena on lähettää asiakirjat kahden viikon sisällä tarkastuksesta. Tautiepäilyissä ollaan aluehallintovirastoon yhteydessä välittömästi puhelimitse. Valtiolta laskutettavat eläintauti- ja eläinsuojelulain mukaiset kunnan tekemät työt laskutetaan aluehallintovirastosta kahden kuukauden välein.

Eläinlääkintähuollon painopistealueet 2019

Valvonnan alue	Valvontasuunnitelmiin sisällytettävä valvonnan painopiste	2019		
		Ruokavirasto	AVI	Kunta
Yhteiset	AVI-kohtainen painopiste		x	x
Eläinten terveys	Eläintautivalmius ja tautitapausten torjunta maakunnissa: asian esilläpito valmisteluryhmissä ja tehokkaan tautitorjunnan varmistaminen	x	x	x
Eläinten terveys	Siiptarjan salmonellavalvonta: toteuman parantaminen. Syiden analysointi ja toimenpiteet		x	x
Eläinten lääkitseminen	Eläinten lääkitsemistä ja lääkkeiden luovutusta koskevan lainsäädännön toimeenpano sekä valvontasuunnitelman toteuttaminen: eläinlääkärien valvontaa lisätään	x	x	
Eläinten hyvinvointi	Eläinten hyvinvointilain toimeenpanoon varautuminen	x	x	

Kunta / Ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alue
Kouvolan kaupunki ja litti

1. ELÄINMÄÄRÄT KUNNAN ALUEELLA

a. Tuotantoeläintilat	Lkm
Nautatilat	177
Sikatilat	11
Lammas- ja vuohitilat	13
Hevostilat	1082
Siipikarjatilat	2
Vesiviljelylaitokset	2
Turkistarhat	0
Tarhatun riistan tilat	2
Mehiläistarhat	15
Muut tuotantoeläinyksiköt	0
b. Lemmikit	Lkm
Arvio lemmikkien määrästä	11 700

2. ELÄINLÄÄKÄRIPALVELUT

a. Terveystuotosopimukset	Lkm
Nauta	
Tilat, joilla terveystuotosopimus	121
Tilat, joilla terveystuotosopimus kunnaneläinlääkärin kanssa	114
Terveystuototilojen osuus (% kaikista nautatiloista)	68 %
Siat	
Tilat, joilla terveystuotosopimus	13
Tilat, joilla terveystuotosopimus kunnaneläinlääkärin kanssa	10
Terveystuototilojen osuus (% kaikista sikatiloista)	100 %
Siipikarja	
Tilat, joilla terveystuotosopimus	0
Tilat, joilla terveystuotosopimus kunnaneläinlääkärin kanssa	0
Terveystuototilojen osuus (% kaikista siipikarjatiloista)	0 %
Muut terveystuotosopimukset	
Tilat, joilla terveystuotosopimus	0
Tilat, joilla terveystuotosopimus kunnaneläinlääkärin kanssa	0
Terveystuototyön resurssitarve (htv)	0,5 htv
b. Muut kunnan eläinlääkäripalvelut, arvio palvelutarpeesta	Lkm
Sairaskäynnit tiloilla (muu kuin terveystuoto)	
Sairaskäynnit virka-aikana	3065
Sairaskäynnit päivystysaikana	433
Sairaskäynnit tiloilla pieneläinvastaanotolla	Lkm
Sairaskäynnit virka-aikana	9582
Sairaskäynnit päivystysaikana	958
Kunnan eläinlääkäripalveluiden resurssitarve (htv)	7,4 htv

3. ELÄINTEN TERVEYDEN VALVONTA

a. Terveystuoto	Lkm
Pakolliseen terveystuotoon kuuluvat tilat	
Siipikarjan salmonellavalvontaohjelma	8
Uudistuseläimiä tuottavat sikalat, salmonellavalvonta	0
Keinosiemennyssonneja tuottavat nautojen pitopaikat, salmonellavalvonta	0

RESURSSITARPEEN KARTOITUS

EHO 2018 Liite 2

Raakamaitoa luovuttavat nautojen pitopaikat, salmonellavalvonta	0
Vapaaehtoiseen terveysvalvontaan kuuluvat tilat	Lkm
Maedi-visna / CAE	9
Scrapie	9
Tarhattujen hirvieläinten terveysvalvontaohjelma	0
Vesiviljelyeläinten terveysvalvontakohteet	0
b. Muu eläinten terveyden valvonta	0,1
Eläinten terveyden valvonnan resurssitarve (htv)	htv

4. SIVUTUOTEVALVONTA

	Lkm
Haaskanpitäjiksi ilmoittautuneet toimijat	2
Ilmoitetut haaskat	0
Sivutuotealan laitokset	1
Hautaamisilmoitukset	0
Sivutuotevalvonnan resurssitarve (htv)	Kohdat 3+4 yht. 0,25 htv

5. ELÄINTEN HYVINVOINNIN VALVONTA

a. Ilmoituksenvaraiset kohteet	Lkm
Kennelit	6
Hevostallit	120
Riistanhoidolliset tarhat	9
Lihan, munien tai siitoseläinten tuotantotarhat	1
Eläinkaupat	2
Eläinhoitolat	7
b. Epäilyyn perustuvat eläinsuojelutarkastukset	Lkm
Arvio epäilyyn perustuvista tarkastuksista	300
c. Muu eläinten hyvinvoinnin valvonta	0,1
Eläinten hyvinvoinnin valvonnan resurssitarve (htv)	1,5 htv

6. ELÄINLÄÄKINTÄHUOLLON HENKILÖRESURSSIT

a. Eläinlääkärit	Htv
Eläinlääkäripalvelut	5,7
Eläinten terveyden valvonta	0,25
Sivutuotevalvonta	0
Eläinten hyvinvoinnin valvonta	1,1
Elintarvikevalvonta	0,1
Muut tehtävät	0,2
Eläinlääkärit yhteensä	7
Päivystykseen osallistuvien eläinlääkäreiden määrä (lkm)	6 lkm
b. Muut kuin eläinlääkärit	Htv
Eläinhoitaja/avustaja	1
Terveystarkastajan tekemä eläinsuojeluvalvonta	0,15
Muut tehtävät	0,5
Muut kuin eläinlääkärit yhteensä	0,5
Ostopalvelut eläinlääkintähuollossa (sanallinen kuvaus) Ostopalveluiden laajuus ja laatu: Kunnalla ei ole ostopalveluja	